

כתר מלכות

18

הירחון התורני מבית היוצר של מוסדות ישיבת 'כסא רחמים'

ניסן התשפ"ו

במחיצתו

תיאור חי של ימי
חג הפסח במחיצת
רבנו הגדול זצ"ל

חותם האמת

כך עשה מרן רבנו
הגדול זצ"ל לתורת
העיון, תורת הכתיבה,
ותורת המבטא שלא
תשתכחנה חלילה
מישראל

בשער ההיכל

שנה של געגוע

שנה שלמה חלפה. י"ב חודשים של חלל ריק וגעגוע ההולך ומתעצם אל דמותו הכבירה של אבינו רוענו, מרן רבנו זצוק"ל. חלל שאינו מתמלא, לא במלים ולא בזמן.

במבט לאחור על השנה שחלפה, אנו חשים ביתר שאת את המשמעות הכואבת של "אנשי אמונה אבדו". מרן לא היה רק ראש ישיבה ומורה דרך; הוא היה הלב הפועם של דור שלם של תלמידים, מגדלור שהאיר לרבות בתוך ים של תמורות.

לאורך השנה הזו, בכל סוגיא קשה ובכל צומת דרכים ציבורי או אישי, מצאנו את עצמנו שואלים: "מה היה מרן ראש הישיבה אומר?". דמותו, המשלבת גאונות עצומה עם ענוה פשוטה, חריפות דעת עם רגישות אבהית, ממשיכה ללוות אותנו בכל שעה.

בתוך הערפל שנותר, אנו מתחילים להבין כי איבדנו שריד לדורות קודמים, איש אשר רוח בו שכל אישיותו הווייתו שיחתו וחשיבתו לא התאימו כלל לדור הזה, בבחינת מה שאמרו חז"ל "אין בדורו של רבי מאיר כמותו" (עירובין י"ג ע"ב). ואכן, בגילוי לב נדיר, סח פעם מרן זצ"ל לחתנו הגאון רבי **מיכאל דינאי שליט"א**: "הנשמה שלי הגיעה לדור הזה במקרה, ולמעשה היא שייכת בכלל לדור של לפני 800 שנה - בתקופת תור הזהב בספרד. לכן בדור הזה לא מבינים אותי, ורק בדורות הבאים יבינו אותי..."

כל ימיו חי מרן רבנו זצ"ל בתודעה היסטורית עמוקה, כאשר בעולמו הרוחני נוכחים תמיד: אבות האומה והנביאים, תנאים ואמוראים, רבי יהודה הלוי והאבן עזרא הרמב"ם והגר"א. הם היו כל שיחו ושיגו ומהם היה שואב את כל תהלוכותיו.

ואמנם נפרדנו מגופו הטהור, אך לא מתורתו ומרוחו הממשיכה כל העת לפעם בנו. "תורתו של רבי מאיר" הולכת ומתפרסמת כעת אף יותר מבימי חייו. ככל שחולפים הימים - כך הולך ומתרחב מעגל הציבור הצמא להגותו. רבים שלא זכו ליהנות מאורו בימי חייו, הוגים כעת בתורתו בשקיקה והופכים לתלמידיו המובהקים דרך ספריו.

גליון זה, המוגש בפניכם במלאת שנה להסתלקותו, אינו רק נר זכרון; הוא קריאה חיה להמשך דרכו. המאמרים המובאים כאן, תורתו, וסיפורי הנהגתו, נועדו להפיח בנו רוח של חיזוק - להמשיך ולדבוק באותם ערכים שהנחיל לנו במסירות נפש.

יהי רצון שדמותו הכבירה, שהייתה גשר חי בין דורות של גאוני עולם לבינו, תמשיך להאיר את נתיבנו ולהדריכנו בנתיב האמת והישר. נשתדל ללכת לאור תורתו, ולנצור את המורשת הכבירה שהותיר לנו, עד כי נזכה לראותו שוב במהרה בתחיית המתים, אמן.

המערכת

צילום: עזרא טרבליס

י"ל ע"י

מוסדות ישיבת

'כסא רחמים'

המרכז רח' הרב עוזיאל 26 ב"ב

1700-50-51-52

ykr.org

kise.rahamim@gmail.com

עורך:

הרב עובדיה חן

גרפיקה ועימוד:

שוהם

תמונות:

ארכיון עובדיה חדוק,

אלחי טל,

עזרא טרבליס,

י.ג.

ארכיון הישיבה,

הרב דוד חדאד.

משה אהרון חדאד

איש שדה שהפך לצדיק

אומרים שהכוונה לתת לו לטעום מהחומץ, וככה שיניו יהיו קהות. אבל שמעתי פירוש יפה: "רשע" עולה בגימטריא 570, הקהה את שניו, תוריד לו "שניו" שזה בגימטריא 366, נשאר 204 כמנין "צדיק", כלומר **תהפוך אותו לצדיק**, ע"י שתדבר אותו בטוב טעם. כי צריך להחזיר כל יהודי, "לכלתי ידח ממנו נדח" (שמואל ב', י"ד י"ד).

היה מעשה באלול תשנ"ג. באחת השבתות אחרי הנתות של רעייתי ע"ה, נשארתי לשבות בבית החולים תל-השומר יחד עם רעייתי. והנה ראיתי בחדר-האוכל חילוני אחד בשם פלדמן שהיה קורא לחבריו פסוקים מישעיה (פרק ה') בעל פה כשהוא בגילוי ראש: "כרם היה לידי בקרן בן שמן ויעזקהו ויסקלהו..." (במקום "ויסקלהו" אמר "ויסקלהו"). הערתי לו שישים כיפה. אמר לי "דגע, אני אגמור את השיחה וכבר אטפל בך". סיים את השיחה, ושאל אותי שאלות רבות להכעיס, וקיבל תשובה על כלן.

התפלא שיש תשובות על כל השאלות. שאל לשמי ואמרתי לו מאיר. אמר לי: כתוב בגמרא רבי מאיר רמון מצא וכו', **רציתי לזרוק עליך רמון ואתה ניטרלת אותו**. וסיפר שבילדותו כינו אותו "אפיקורוס" מפני שרצה לעלות לארץ

רבנו הגדול מתכונן לליל הסדר

ישראל וכו', ומזה התדרדר לגמרי. וסיים: "אלקים שלנו האשכנזים קנוא ונוקם, אבל אלקים שלכם חנון ורחום". שאלתי אותו "מה זה פלדמן באידיש?", וענה: "איש שדה". אמרתי לו: זה תואר של עשו הרשע (בראשית כ"ה כ"ז), אבל בתרגומו באידיש "פלדמן" בגימטריא "צדיק". בסעודה שלישית, בא וביקש ממני פירורים מהלחם. לא הבנתי כוונתו. אמר לי "אני רוצה 'שיריים' אתה האדמו"ר שלי". אחר כך הביא לי את נכדו בן בתו, וסיפר שהוא נולד ב"ח באייר (התאריך של "ל"ג לעומר) ונימול בכ"ו באייר (התאריך של מלחמת ששת הימים). אמרתי לו: "הילד הזה מקפל את ההיסטוריה של עם ישראל כאלפיים שנות הגלות מימי ר' עקיבא ובר כוכבא עד ששת הימים. ב"ח באייר היה מרד בר כוכבא (ולכן האשכנזים יורים בל"ג לעומר בחץ וקשת) ובכ"ו באייר שוחררה ירושלים". כל כך שמח מזה, עד שהתבטא ואמר "אם הייתי מכיר אדם שיכול להסביר לי כך בטוב טעם ודעת, הייתי חוזר בתשובה". וכמעט רצה לחזור בתשובה. ולא יכולתי לטפל בו מפני מחלת רעייתי נ"ע, והפניתי אותו לתנועת ערכים וכו"ב. לכן צריך לדעת איך לדבר עם כל אדם באשר הוא.

חג הפסח זהו "חג החינוך". ליל הסדר הוא הלילה הכי יפה בשנה. אדם יישב עם כל המשפחה ביחד, לא לעשות מריבות, לא לדבר על פוליטיקה, לא להביא עיתון על השלחן, ויפתח ה' את פי האתון" (במדבר כ"ב כ"ח). אל תקרי פי האתון אלא פי העיתון, כי הלילה הזה כולנו עסוקים ביציאת מצרים, וכל המרבה לספר הרי זה משוכח.

כשהיינו בגיל שש (ואולי פחות מזה), היה אמה"ג זצ"ל מסביר לנו את ההגדה בשבועיים שלפני פסח. והוא סיפר לי (בשנת תשט"ו-תשט"ז) על נשיא צרפת בזמנו שהיה יהודי שקראו לו "מנדס-פרנס", והוא אמר: "אני זוכר כשהייתי ילד בגיל ארבע-חמש, אבא שלי לימד אותי ארבע קושיות". וזה חידוש גדול שנשיא צרפת יהודי ועוד זוכר את ארבע קושיות של ליל פסח.

אמה"ג קנה לנו הגדות מיוחדות שקרענו אותם מרוב שימוש, והמיוחד בהם שהם היו עם תמונות והסבר מתחת לכל תמונה. אני זוכר שהיתה שם תמונה מפחידה של "פרעה", כשהוא עם כתר גדול, וכשהיינו ילדים קטנים ראינו את זה ופחדנו מאוד שעוד מעט הוא יעניש אותנו ויעשה לנו צרות... בילדותנו גם הקינו בחיבה בספר "כוס ישועות" לרבי דוד כהן זצ"ל על ההגדה, בביאוריו ובסיפוריו. ובפרט בקטע

"שפוך חמתך" המספר על זוועות השואה והגרמנים ימח שמם שלא ידענו מהם כטיפה מן הים.

גם אם יש לאדם ילד שאינו הולך בדרך טובה, לא יתן לו מוסר באותו לילה, אלא שישב בסעודה ויקרב אותו. אנחנו אומרים: "כנגד ארבעה בנים דיברה תורה, אחד חכם ואחד רשע ואחד תם ואחד שאינו יודע לשאל". ומה שכתוב שם על הבן הרשע: "אף אתה הקהה את שניו ואמור לו, בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים, לי ולא לו, ואילו היה שם לא היה נגאל", אין הכוונה שאומר את זה לבן, כי א"כ היה צריך לומר: לי ולא לך", אילו "היית" שם לא "היית" נגאל, [וגם הבן לא אמר "לכם" ולא "לי"]. אלא הכוונה שהרי הוא שאל: "מה העבודה הזאת לכם", והמלה "לכם" יש בה עקיצה, לרמוז שכל העבודה של פסח זה בשבילו עבודת פרך, הוא אומר אני פטור כי אני מודרני ולא אכפת לי מכל זה, לכן תענה לו ג"כ בעקיפה: בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים. אם הוא הבין אז טוב, ואם לא הבין לא נורא. ואח"כ בסוגריים בעל ההגדה אומר: "לי ולא לו, ואילו היה שם לא היה נגאל", אבל אין הכוונה להגיד לו זאת בפירוש.

ומה הכוונה: "הקהה את שיניו"? אין הכוונה לשבור לו את השיניים. יש

ממעין הנאמ"ן

ידיעות מעניינות ממעין הנאמ"ן של מרן רבנו הגדול ראש הישיבה זצ"ל

כמופיע בגמרא שלנו בסוף פרק רביעי: "הדרן עלך פסח ראשון וסליקא לה פסח ראשון", ומשם ואילך נקרא "פסח שני". ואחר כך חיברו את שניהם וקראו לה פסחים. ולכן לא נקראה בלשון יחיד מסכת פסח. כמו ראש השנה, סוכה, תענית, שכולן בלשון יחיד. (כן כתב רבנו זצ"ל בהסכמתו לספר "יברך ישראל" ח"ד).

ספר השגות שנקרא כשם הספר המושג
בחוברת "דרכי הלימוד" (עמ' מ"ה) הביא רבנו שהרב חוות יאיר הוציא ספר השגות בשם "מטה אהרן" על ספר בדיק באותו שם "מטה אהרן" להרה"ג ר' אהרן תאומים הי"ד. וכתב על זה רבנו: "ופלא הדבר ששני הספרים, של המחבר והמשיג, נקראים באותו שם 'מטה אהרן'". ע"ש.

"הודו" היחיד בכתב חסר
מזמור ק"ז בתהלים שקוראים בפסח, מתחיל בפסוק "הדו לה' כי טוב כי לעולם חסדו", והוא "הודו" (לשון הודאה) היחיד בתנ"ך שנכתב בלי וא"ו, כך "הדו", וחידש רבנו זצ"ל שהדבר בא לרמוז שבפסח בשונה מסוכות אומרים הלל גמור רק ביום הראשון בלבד שהוא ט"ו בניסן, והמלה "הדו" בגימטריא ט"ו (ואמר טעם לזה משום שרק ביום הראשון היה את כל השמחה של יציאת מצרים, ואילו בימים הבאים הלכו נבוכים במדבר).

המסכת היחידה שמחולקת לשניים
פסחים. הראשונים חילקו מסכת זו לשני חלקים: עד פרק מקום שנהגו נקרא פסח ראשון

היום היחיד שקוראים בו הלל שלש פעמים
יום טוב ראשון של פסח. פעמיים בלילה (אחת בערבית ואחת בהגדה), ופעם שלישית ביום בתפלת שחרית. ורבנו זצ"ל בספרו "אסף המזכיר" (ערך יו"ט ראשון) רמז את שלש הפעמים בפרשת בא (שמות י"ב), בפסוק י"ג: והיה הדם לכם לאות ר"ת הלל, רמז לאמירת הלל באכילת קרבן פסח, ולדין באמירת ההגדה. בפסוק י"ד: והיה היום הזה לכם לזכרון ר"ת הלל, שאומרים ביום. והיה לשון שמחה פעמיים, גם בלילה וגם ביום. בפסוק מ"ב: ליל שימורים הוא לה' להוציאם וגו' ר"ת הלל, רומז להלל שאומרים בליל פסח בתפלת ערבית.

יציאת מצרים - כח אמונה

לך" (יומא ל"ח ע"א), אף אחד לא עשה לך טובות ונתן לך. הקדוש ברוך הוא זה שנתן לך! כמה אדם יכול להיות רגוע, כמה אדם יכול להיות שמח.

שידוך גנב

האר"י ז"ל היה בעל רוח הקודש מיוחדת. בא אליו אדם בן ארבעים ואמר לו: "הרב, אני מחפש שידוך". אמר לו האר"י: "סע למצרים, השידוך שלך נמצא שם. יש שם בחורה שאביה עשיר גדול שעובד במכס, והיא השידוך שלך". אם רבנו האר"י אמר - הוא יודע מה שהוא אומר, יש מה להסתפק?! עלה על החמור ונסע למצרים. הגיע לקהיר, בירר על היהודי הזה ועל הבת שלו, וחפש שדכן כדי לדבר איתו על השידוך.

נפגש עם שדכן, מסר לו את דברי האר"י, השדכן הפגיש ביניהם, והתחתנו לחיים טובים ולשלום. בנדוניא שלו, היא הכניסה לו מאה וחמשים אלף זהובים, והוא הרגיש שמח, ברוך ה' בא למנוחה ולנחלה. לאחר שלשה חודשים, לא עלינו ולא אליכם ולא על אף אחד מירשאל, אותה אשה נפטרה, וכמובן בעלה ירש אותה וחזר לצפת מעונה ומדוכא, בצער גדול.

הלך לרבנו האר"י ז"ל ואמר לו בבכי: "הרב זוכר ששלח אותי למצרים? התחתנתי בגיל ארבעים, ואחרי שלושה חודשים הלכה האשה". רבנו האר"י ראה את הצער שלו ואמר: "אני אגלה לך. אתה זוכר שלפני עשרים שנה היה לך שותף שעבד איתך במאפיה שלשה חודשים? אתה זוכר שהוא לא היה ישר איתך? כמה כסף לפי הערכתך הוא גנב לך?". אמר לו האיש: "כן, אני זוכר, מאה וחמשים אלף זהובים. אחרי שלושה חודשים שעבדנו ביחד, אותו שותף חלה ונפטר". אמר לו האר"י: "אני אמשך לך את הסיפור. אחרי שנפטר הגיע לשמים, ואמר לו שם שגזל אותך וחייב לחזור בגלגול להשיב הגזילה. הוא ירד לעולם בדמות של אשה, וכשהגיעה לגיל עשרים התחתנה איתך והחזירה לך את כל הכסף במלואו. זו גם הסיבה שהתעכבת עד גיל ארבעים". אותה בחורה **סיימה את התפקיד שלה, היא באה לעולם בשביל להחזיר את המאה וחמשים אלף זהובים.** רבנו האר"י ידע את הכל מראש. עכשיו אמר לו: "תשמע, בע"ה בשבוע הבא יציעו לך שידוך כאן בצפת". ובאמת התחתנו וחיו חיים ארוכים.

חיפש כלה כשהיתה בת שנה...

אספר לכם גם סיפור שקרה בימינו. אחד הרבנים בישיבה הרב... בגיל שמונה עשרה רצה להתחתן, אבל עבר מאה ארבעים ושלוש הצעות שהציעו לו, ומכולם לא יצא דבר! בא לרבני הישיבה, ושאל: "עד מתי אני אסבול?". הקב"ה זרק בפי מרן ראש הישיבה כעין נבואה בתוך הפה, ואמר לו פסוק שמוכן ממנו שיהיו לו עוד שתי הצעות שיפלו, והשלישית תצליח. אמר לו: "הרב, אני לא רוצה גרושה, אני לא רוצה אלמנה!". הרגיע אותו הרב: "זו לא גרושה ולא אלמנה". אמר לו: "אני גם לא רוצה מבוגרת, אני רוצה אחת שתביא לי הרבה ילדים!". אמר לו ראש הישיבה: "אל תדאג, בעזרת ה' תהיה בחורה צעירה".

אתם יכולים לשאול את הרב... ברוך ה' ככה היה בדיוק! ההצעה השלישית היתה גיטתו של אחיו, שהיה צעיר ממנו וכבר התחתן. הבחורה בגיל שמונה עשרה, והוא היה בחור בגיל שלושים וחמש בערך. כשרצתה לסגור אתו, אמרה לו: "אני יודעת, אתה בגיל כמעט כפול ממני, לא צעיר, מהמשפחה - אח של בעל אחותי, אבל בכל זאת אני רוצה אותך בכל מחיר!". שאל אותה: "למה את רוצה אותי בכל מחיר?". אמרה לו: "ראיתי איך אחיך מכבד את אשתו - אחותי, ואני גם רוצה להיות עם בעל שמכבד, שניכם למדתם במקום אחד, שניכם אחים, אני מאמינה שגם אתה כמוהו". אני מסתכל קצת אחורה, כאשר הוא רצה להתחתן בגיל שמונה עשרה - באותו זמן האשה המיעדת לו היתה בגיל שנה...

אחת המצוות שנצטוונו בתורה, היא לזכור את יציאת מצרים: "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך" (דברים ט"ז ג'). "כל ימי חיך", רבותינו דרשו (ברכות י"ב ע"ב) בימים ובלילות. ולכן גם בערבית אנחנו קוראים פרשת "ויאמר", בגלל שמוזכרת בה יציאת מצרים. שואלים המפרשים, מה מיוחד בפרשה של יציאת מצרים, שאנחנו חייבים לזכור אותה גם ביום וגם בלילה? המצוה הזאת מוזכרת בתורה הכי הרבה פעמים: גם שבת זכר ליציאת מצרים, גם החגים, גם התפילין, כולם זכר ליציאת מצרים, מה מיוחד בה?

רבותינו מסבירים (עיין רמב"ן סוף פרשת בא), **שיציאת מצרים היא שנותנת לנו את הכח של האמונה.** עם ישראל עברו צרות רבות, ועד אחרון השואה הנוראה. לכאורה יש להתייאש, זהו, רודפים אותנו אלפי

שנים, מספיק, אבל לא, אנחנו "צדיק באמונתו יחיה" (חבקוק ב', ד'), אנחנו יודעים, אם הקדוש ברוך הוא הביא עונש, יש לזה סיבה. הקדוש ברוך הוא נשבע שהוא לא עוזב אותנו: "ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם להפר בריתי איתם" (ויקרא כ"ו, מ"ד).

משה רבנו בסוף ימיו, העמיד את עם ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, ואמר להם: "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושוטריכם כל איש ישראל. לעברך בברית ה' אלהיך ובאלתו" (דברים כ"ט ט'). אומרים המפרשים, משה רבנו עמל על עם ישראל ארבעים שנה, והוא לא רצה שחש ושלום עם ישראל יעזוב את הקדוש ברוך הוא, והקדוש ברוך הוא יעזוב אותם. הקדוש ברוך הוא ועם ישראל קשורים יחד, כמו שאי אפשר לעולם בלי הקדוש ברוך הוא, אי אפשר לעולם בלי ישראל. ולכן העמיד אותם לפני ה' לעבור בבריתו.

אמונה בפנים ובחוץ

האמונה הזאת, יש שאמנם משתמשים בה, אבל בצורה של אמונה עקרה. אומרים: "כן, אני מאמין!". אבל כששואלים אותו: "אתה שומר שבת? אוכל כשר?", הוא עונה: "לא, קשה לי, אני מאמין בלב..." מה נשאר? רק אמונה עקרה. מה שאמרים: "הקדוש ברוך הוא אנחנו אוהבים אותו", אסור שזה יהיה סתם בלון! האמונה צריכה להיות חזקה! מאמינים בקדוש ברוך הוא שהוא יחיד ומיוחד, שהוא השולט על העולם, שולט על הטבע, הקדוש ברוך הוא יכול לעשות בעולם כרצונו, והוא מנהיג את העולם.

מי שמאמין באמונה הזאת, הוא שקט ובטוח לא רק לגבי העולם הבא, אלא גם לגבי העולם הזה. אמר דוד המלך בתהלים (כ"ג, ד'): "גם כי אלך בגיא צלמוות לא אירע רע כי אתה עמדי". **הקדוש ברוך הוא אתי, ואם אני מרגיש סטירה, הסטירה הזאת זה מאבא, הוא נותן לי סטירה כדי לעורר אותי.** מי שמבין את זה, החיים שלו רגועים, גם כשנמצא במצב לא טוב. כשאדם חי בלי אמונה, הוא מתאכזב איך קרו לו כל מיני מקרים, ולא מבין שהכל מכון משמים.

האמונה מרגיעה

כשהייתי בצרפת, אמר לי שם חבר: "עושים כעת הגרלה על מליון וחצי דולר, אתה רוצה לקנות אתי כרטיס ביחד?". הסכמתי ושלמתי על חצי כרטיס. הוא לא התקשר אלי, והבנתי שלא הרווחנו. פגשתי אותו אחרי כמה חודשים ואמר לי: "הכרטיס שלנו נכנס חמש פעמים להגרלה, לא הרווחנו, אבל בפעם החמישית הרווח כרטיס עם מספר מאד דומה לשלנו, **בהפרש של מספר אחד**... אמרתי לחברים שלי אם הרב צמח יידע את זה, יכאב לו, לכן לא רציתי לספר לך". אמרתי לו: "אתה כנראה לא מכיר אותי, גם אם הייתי מרויח, לא הייתי יוצא מהכלים בהתרגשות, היית רואה חיוך על הפנים שלי ותו לא, וא"כ עכשיו שלא הרווחתי, מה חסר לך? חסר לי רק החיוך הנוסף ותו לא..." מי שיחיה באמונה, "במקומך יושבון ומשלך יתנו

ראיתי סיפור של השגחה פרטית. היה נהג מונית שלקח משפחה לשדה התעופה כדי לנסוע לחו"ל, ובדרך היו כמה תקלות. בהתחלה היה פנצ'ר בגלגל. אחרי שהחליף את הגלגל, היה פנצ'ר בשני, ולא היה לו גלגל חלופי נוסף, והלך ברגל עשר דקות לקנות גלגל. המשיכו, עברה משאית מלאה חצץ, נפל מבול של חצץ על השמשה של האוטו, השמשה התנפצה, והוא היה חייב לעצור במוסך צדדי להחליף שמשה. הוא ראה שהם ממהרים, ולכן נסע מהר, ותוך כדי המהירות שלו עקף מישוהו שלא כדין. עצר אותו שוטר, ביקש ממנו שישחרר אותו בגלל שהם ממהרים, אבל השוטר לא ויתר לו ועיכב אותו עד שנתן לו קנס. אחרי כל זה, עד שהגיע לנמל התעופה, המטוס כבר ברח להם... הוא ראה את זה והחליט לא לקחת להם כסף על הנסיעה, והם טסו בטיסה שלאחריה. הוא גם ויתר על שכר הנסיעה שלו, גם הפסיד גלגלים, גם שמשה, וגם התבזבז לו הזמן. כפרת עוונות.

בדרך חזרה, שמע פתאום ברדיו שהמטוס שהיו צריכים לנסוע בו, לא עלינו ולא אליכם התרסק! הקדוש ברוך הוא רצה להשאיר אותם בחיים! איך? עשה פנצ'ר, ועוד פנצ'ר, ועוד תקלה, ועוד קנס, כל זה כדי להציל אותם ממוות! כאשר האדם ירגיל את עצמו תמיד בלשון חז"ל (תענית כ"א ע"א) לומר: גם זו לטובה, הוא יהיה הרבה יותר רגוע, הרבה יותר שמח. לא כדאי להתלונן כל הזמן, לא תמיד אנחנו מבינים את הסיבות שה' מסובב.

לא תמיד יודעים על הטוב

לפני שנתיים עמדתי לנסוע לצרפת ביום שישי בחמש בבוקר. בשדה התעופה היה תור ענק, חיכיתי במשך שעותיים, וכשהגעתי לקופות, אמרו לי שהמטוס נסע. שאלתי אותם: איך נסע?

הרי אני שתיים מחכה כאן! אבל לא היתה ברירה, ואמרו שהמטוס הבא יוצא באחת בצהריים. הם יודעים שכניסת שבת שם בצרפת, אחרי השעה תשע בערב, ולכן המטוס יספיק ויגיע לפני כן. שאלתי אותם: "אבל אולי יהיה איחור?". אמרו לי: "לא, חברת אל-על לא תיקח סיכונים, הרבה אנשים חרדים נוסעים בה, והם דואגים שלא יהיה סמוך לשבת". באמת חזרתי הביתה ובצהריים נסעתי לחיים טובים ולשלום.

למה קרה לי האיחור הזה? עד היום אני לא יודע... אבל כבר אמר דוד המלך: "כגמול עלי אמו" (תהלים קל"ב), אדם צריך להיות בידי הקב"ה כמו ילד יונק, כמו תינוק שסומך על אמא שלו. ככה ברוך ה' גדלו על ברכי אבותינו, תמיד לסמוך על הקדוש ברוך הוא! גם זו לטובה! אדם צריך כבר מגיל צעיר להתחזק באמונה, לזכור "כל דעביד רחמנא לטב עביד" (ברכות ס' ע"ב), לסמוך על הקדוש ברוך הוא! לפעמים יתגלה בזמן הקרוב מה הדברים הטובים שהקדוש ברוך הוא עשה בזה, ולפעמים לא יתגלה. אבל הקדוש ברוך הוא עושה את הכל במדה במשקל ובמסורה. "ובטח עליו והוא יעשה" (תהלים ל"ז ה').

הקדוש ברוך הוא הסגור שלך!

ראיתי סיפור על יהודי אחד שהלך לרב ואמר לו: "כבוד הרב! המצב שלי לא טוב, אני רק סובל!". אמר לו הרב: "אם יגידו לך בחלום, שאביי ורבה עומדים לסגור עליך לפני בית דין של מעלה, האם תמשיך להיות לא רגוע?". אמר לו: "ודאי שלא! אביי ורבה? כל הש"ס עומד עליהם! אם יש לי שני סגורים כאלה - אני רגוע". אמר לו הרב: "אז כדאי שתדע, שהסגור שלך לפני בית דין של מעלה - הוא הקב"ה בעצמו!". התפלא האיש: "מה? מדוע? מי אמר שהקדוש ברוך הוא יסגור עליי?". ענה לו הרב בלשון הפסוק בתהלים: "כי יעמוד לימין אביון" (תהלים קט לא). אתה אומר שאתה אביון ואומלל? הקדוש ברוך הוא עומד לסגור עליך! כי יעמוד לימין אביון! תמיד נזכור את הקדוש ברוך הוא. אמנם ברא לנו יצר הרע, נכון, אבל נדע שלא נחליף את הסגור הקדוש ברוך הוא, לא נעשה דברים נגדו, ונשתדל תמיד לעשות רצונו. אם נחיה כך, בעזרת ה' ודאי נזכה לטובה, לברכה ולחיים טובים, אמן ואמן.

מי לנו גדול ממושה רבנו, אין כמוהו בכל עם ישראל. כשראה איך עם ישראל סובלים, היה לו צער גדול, הוא בא כביכול בתלונה לקדוש ברוך הוא: "למה הרעותה לעם הזה למה זה שלחתי. ומאז באתי אל פרעה לברר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך" (שמות ה', כ"ב-כ"ג). אם היה מצליח בשליחותו היה שמח, אבל כאשר רואה שלא הצליח, ואדרבה להיפך - בא פרעה והכביד על עם ישראל, שאמר להם: "תבן לא ינתן לכם ותוכן לבנים תתנו" (שמות ה' י"ח), משה רבנו בא בתלונה אל הקדוש ברוך הוא.

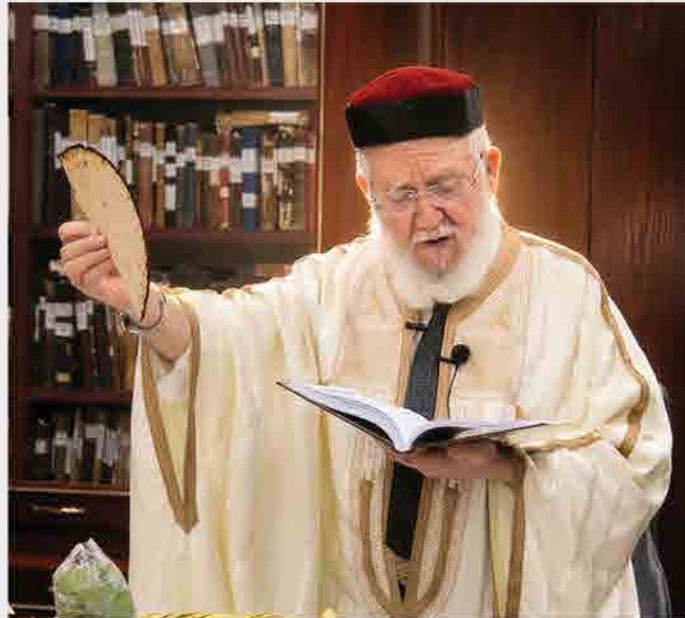
ומה הקדוש ברוך הוא עונה לו? "ויאמר ה' אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה, כי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו" (שמות ו' א'). שואלים המפרשים (ראה

ברש"י), מה כוונת הפסוק "עתה תראה"? אלא אמר הקדוש ברוך הוא למשה: התלוננת? מגיע לך עונש! מה העונש שמגיע למשה רבנו? תראה את אשר אעשה לפרעה, עתה, אבל מה שאני אעשה לשלושים ואחד מלכים בכיבוש ארץ ישראל שזה לא עכשיו, אתה כבר לא תראה. כאן רמז הקדוש ברוך הוא למשה שהוא לא יכנס לארץ ישראל, בגלל שהוא התלונן. אין לנו גדול באמונה יותר ממושה רבנו, אבל כשראה את הסבל של עם ישראל, זה כאב לו, ולכן מיד אמר לקב"ה את הצער שלו, ועם כל זה בגלל שהוא התלונן, אמר לו הקדוש ברוך הוא: לא תראה בטובתם של ישראל כאשר יכנסו לארץ ישראל.

לבורא יש תעודה!

אומרים שרבי ישראל מסלנט, מגדולי בעלי המוסר, התארח באיזה בית מלון שהוא מכיר את בעל הבית בתור אדם ירא שמים, ולהפתעתו ראה שהוא אוכל אוכל לא כשר. שאל אותו מה קרה, והמארח סיפר שמישהו שכנע אותו עם דברי כפירה, שהרי אם באמת הקדוש ברוך הוא נמצא, מדוע עכשיו כשהוא אוכל דבר אסור לא קורה לו כלום? אמר לו הרב: "נראה לך שהקדוש ברוך הוא צריך להראות את המציאות שלו כל יום ויום לכל אחד מבני עולם? הוא חייב לכם דין וחשבון?". תוך כדי שרבי ישראל מדבר עם בעל בית המלון, והנה הבת של האיש נכנסה, באה אליו ואמרה: "אבא, קיבלתי תעודה שאני יודעת לנגן בכינור טוב מאוד!". רבי ישראל כששמע את זה, אמר לאבא: "אם היא יודעת לנגן, בוא נבחן אותה, שתנגן לנו!". כששמעה הבת מיד סירבה. אמר לה הרב: "למה? אבל את אומרת שאת יודעת לנגן, למה לא תוכיחי לנו?". אמרה הילדה לרב: "כל מי שירצה הוכחה לזה שאני יודעת לנגן, אני אנגן לו? בשביל זה יש לי תעודה!". מיד הסתובב רבי ישראל סלנטר לבעל המלון ואמר לו: "הקדוש ברוך הוא עשה לנו הרבה נסים ביציאת מצרים, בשביל להראות לנו את כוחו וגבורותיו, התורה היא כביכול התעודה שלו, וכי הוא צריך להוכיח לכל אחד ואחד?".

אנחנו צריכים להתחזק באמונה. הרבה שאלות יש לו לאדם, אבל לא כל תשובה אפשר להבין. משה רבנו ביקש מה: "ואדעך בשם" (שמות ל"ג י"ז), רבנו של עולם אני רוצה להכיר אותך! ואומרים רבותינו (ברכות ז' ע"א) שהשאלה של משה רבנו היתה מדוע צדיק ורע לו רשע וטוב לו, וענה לו הקדוש ברוך הוא: אתה רוצה לדעת? "וראית את אחוריי" (פסוק כ"ג) - רק אחרי מעשה תוכל לראות ולהבין, אבל "ופני" - דבר שעוד לא קרה, "לא יראו" - אתה לא יכול לדעת, ולמה כך? כיון שאדם צריך להאמין! "אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא" (דברים ל"ב ד'), צריך להאמין באמונה שלימה שכל מה שעושה הקדוש ברוך הוא זה טוב. גם הדברים שנראים לנו רעים, זה לא נכון, הכל מידו יתברך, ויש חשבון על כל דבר.

מקצת ממנהגי והליכות מלכי בקדש מרן רבנו הגדול מייסד הישיבה זיע"א, לימי ניסן וחג הפסח

מפרי עטו וליקוטו של נין רבנו הגדול, החתן המפואר השקדן והחריף הרב צמח הכהן שליט"א, מבחירי ומעילויי ישיבתנו הקדושה, בנו של הגאון הגדול רבי משה הכהן שליט"א מחשובי הרמ"ם בישיבה, חתנא דבי נשיאה מו"ר ועט"ר ראש הישיבה מוהרי"ץ שליט"א, מתוך הקונטרס "קול ה' בהדר", שהוציא לאור ממש עתה, לרגל יום חתונתו ויום שמחת לבו (אור ליום כ"ח באדר)

בקונטרס השלם הובאו עוד עשרות רבות של מנהגים ופסקים ממרן רבנו הגדול מייסד הישיבה זצ"ל בענייני חג הפסח, ממה שכתב עטרו"ת רבנו מרן ראש הישיבה זיע"א הכ"מ בספריו הרבים, וממה ששמע המחבר יצ"ו מפי קדשו של זקנו מו"ר ועט"ר ראש הישיבה מוהרי"ץ שיבלח"א, עם משא ומתן הלכתי וציונים לדברי הפוסקים, ועוד פרטים חשובים. ה' יזכה להוציא לאור במהרה את ספרו השלם על כל מעגל השנה. ניתן להשיג את הקונטרס בחנות הספרים שעל ידי מכון הרב מצליח, ואצל המחבר בפלאפון: 0554011376

רבנו הקפיד שזמן אכילת הכזית תהיה ארבע

דקות ולא יותר.

מרור

רבנו היה אוכל מרור מפסח לפסח אחר ויקוי היטב של העלים, עלה אחר עלה בסבלנות מרובה, ובשאר השנה לא היה אוכל חסה.

רבנו היה מרכך את החרוסת במי הלימון שבהם טיבל את הכרס, ולא היה מוסיף יין בחרוסת כלל.

כשחל פסח בשבת התיר רבנו להשים החומץ והיין על החרוסת, ולערבב בכף בנחת. (שו"ת איש מצליח כרך א' או"ח סימן ל"ח).

צפון

רבנו בדרך כלל לא היה מספיק לאכול את האפיקומן לפני חצות, ולפיכך היה אוכלו אחר חצות (וע"ע לרבנו זצ"ל בספרו שו"ת איש מצליח כרך ג' או"ח סימן כ"ט, מה שכתב בזה באורך).

באפיקומן נהג רבנו לאכול רק כזית אחת, וכן היה המנהג פשוט בחו"ל.

בנוסח הנאמר קודם אכילת האפיקומן אמר הנאכל על השבע בקמץ (ומלרע).

סיום הסדר

בסיום הסדר, קרא רבנו עם בני ביתו כל שיר השירים בלילה הראשון, וכן בלילה השני.

אחר סיום הסדר היה רבנו עולה על מטתו, ולא חיכה עד שתחטפנו שינה ממש אלא כיון שהיה עייף אחר הסדר הלך לישון.

חול המועד ושבת חול המועד פסח

בחול המועד פסח בתפלת מנחה לפני עלינו לשבח, היה אומר רבנו את כל מזמור החג, אע"פ שהקהל היו מתחילים מפסוק "וירוממוהו בקהל עם", מפני אורך המזמור.

בשבת חול המועד לא היה מניח רבנו י"ב מצות על השלח, אע"פ שהיה מקפיד מאד בחומרא זו בשבת רגילה בג' הסעודות.

שביעי של פסח

נהג לקרוא תיקון ליל שביעי של פסח עד שעה מאוחרת, ולא היה קורא כל התיקון, אלא היה קורא כמעט את כל הפסוקים מהנביאים והכתובים, עד הפסוקים מספר דניאל והשאר היה משלים ביום.

נהג לקרוא בימי שביעי ושמיני של פסח ביחד את שיר השירים עם תרגום המיוחס ליונתן בן עוזיאל וכן בתרגום ערבי.

סיום החג

בשאר ימות השנה בירך על המצה בורא מיני מזונות, ורק אם אכל שיעור ארבע ביצים (216 סמ"ק) בירך ברכת המזון וכמו שהעלה בספרו שו"ת איש מצליח (כרך ג' או"ח סימן ה').

מרן האיש מצליח זצ"ל בקצירת חטים למצה שמורה בעיירה באג'ה כשהוא מחיך. נראה גם הרב ניסן פינסון

היום ואפילו לצורך המצות שבקערה אחרי שנוסדה מאפית המצות של רבי ניסן פינסון זצ"ל מנהל חב"ד בתונס).

במצה כפולה היה זורק רבנו רק את החלק הכפול אבל את שאר המצה היו אוכלים.

גם בערב פסח לא נהג רבנו להתפלל מנחה גדולה, וכן מנהג תונס.

הכנות וסדר הקערה:

היו שהקפידו לשים שומים בקערה אך לא רצה רבנו להוסיף בקערה דברים שלא נזכרו בפוסקים ולכן עשה פשרה וקשרם באוזני הקערה.

יחץ

אחר שחצה רבנו את המצה האמצעית לא עשה עמה כלום, רק הטמינה מתחת למפת השולחן, וכמובן לא נהג במנהג גגבת האפיקומן כלל ועיקר.

מוציא מצה

רבנו הנהיג בביתו שגם בני הבית המסובים לשלחן ליל הסדר, יאכלו ב' כזיתים במוציא מצה, אחד בשביל חיוב המצוה ואחד בשביל חיוב החג, גם אם אכלו מהמצות שמחוץ לקערה, אלא שכל אחד היה אוכל גם חתיכה קטנה מהמצות שבקערה.

רבנו כשהיה עורך הסדר היה מברך ברכת המוציא לחם מן הארץ והוציא ידי חובה את כל המסובים, אבל ברכת 'על אכילת מצה' היה מורה לכל אחד לברך בפני עצמו.

רבנו לא היה מכניס לפיו ב' כזיתות יחד כמו שכתבו חלק מהפוסקים, ואפילו כזית אחת לא היה בולע יחד, אלא היה אוכל משניהם יחד בשיעור זמן של אכילת פרס.

שלשים יום קודם הפסח התחיל רבנו ללמוד הלכות פסח, והיינו מיום פורים, וכל אחד מבני רבנו היה לומד לעצמו. (כן שמעתי מפי מו"ר ועט"ר הגאון רבי רחמים מאזוז שליט"א ברפואה שלימה).

ברכת האילנות

רבנו היה מברך ברכת האילנות מחוץ לעיר ברוב עם בחול המועד.

רבנו היה מברך ברכת האילנות על אילן התפוז אפילו שהוא אילן מורכב.

אחר שבירך ברכת האילנות נהג לפקוד קברי הצדיקים במקום הסמוך להיכן שבירך אף שהיו אלו ימי חול המועד. [ושם טמונים מצוקי ארץ, הגאונים רבי יצחק ולמברזו מח"ס זרע יצחק, רבי מסעוד אלפסי מח"ס משאח דרבותא, רבי יצחק טייב מח"ס ערך השלחן והגאון בעל משמרות כהונה ועוד חכמים. והיו קבורים חוץ לבית הקברות].

מכירת חמץ

בבית רבנו לא היו מוכרים חמץ לגוי. רק אחרי שפתח את ישיבתו בתונס (בשנת תשכ"ג) ונשאר הרבה חמץ, היה מוכר לגוי ששומר על הבנין כל השנה את החמץ של הישיבה והיה מחזיר לאחר פסח, ואז היה מוכר לגוי גם את החמץ שבביתו. כלים שהיה מצוי שנדבק בהם הרבה חמץ כגון נפה וכדו' היו שמים בבית רבנו בתוך שק ומוכרים אותם לגוי.

אחרי פסח היה רבנו (או אחד מבניו) הולך מחנות לחנות לברר מהיכן הגיע הקמח (כיון שרוב טחנות הקמח היו שייכות ליהודים או בשותפות עם יהודי והקמח שלהם ספק חמץ בגלל הלתינה) עד שהיה מוצא חנות שהקמח שלה הגיע מטחנת קמח של גוי והיה קונה ממנו. רבנו היה מחמיר על עצמו ולא היה אוכל אורז בפסח, ומכל מקום האכיל לבני ביתו, וכן היה אוכל בפסח בכלי שבישלו בו אורז.

רבנו נתן לילדיו בימי החג לאכול קמח דוחן בלול בשמן דוקא (בלי מים כדרך שעושים כל השנה), אבל רבנו לא היה אוכל מזה כלל בפסח. וגם היה מקפיד שלא ישתו אחריו מים. (ועיין למרן רבנו ראש הישיבה זיע"א בספרו ה' נסי ח"א עמודים שצ"א שצ"ב).

רבנו הקפיד שלא לאכול מצה עשירה בפסח, מפני שלא היה נעשה מקמח של מצה שמורה משעת קצירה.

מצות

היו שנים שבהם רבנו קצר את החיטים למצות בעצמו על ידי קומביין (ראה תמונה). רבנו הקפיד מאד על מצה שמורה משעת קצירה כל שבעת ימי הפסח.

מצות רכות לא נראו מעולם בבית רבנו. לא הקפיד לקחת מצות שנאפו אחר חצות

שתי שפות ודברים אחדים

רובנו רגילים לחשוב ולכתוב באותה השפה, אך מה יקרה לכותב שחושב בשפה אחת וכותב באחרת? וכיצד פער זה מיישב את אחת התמיהות הגדולות בדברי הרמב"ם בהלכות פסח?

הרמב"ם: "כשהיה אדם הולך אצל השולחני ומצרף שקל בשני חצאין. לכאורה "מצרף" משמעו מחבר, אך כאן הכוונה הפוכה – פורט. והסביר רבנו שהרמב"ם השתמש כאן בלשון ערבית שבה "יצרף" משמעותו "פורט", והשולחני נקרא "צרארפי".

חצר המלך

בזכות הכרת יסוד זה, הגיע רבנו לאחד מחידושו המופלאים ביותר, שבו הצליח לפתור תמיהה שאף אחד ממפרשי הרמב"ם לא הצליח ליישב.

ובכן, הרמב"ם (פ"ב מהלכות חמץ ומצה ה"ד) כותב: **"ואמצע החצר אינו צריך בדיקה מפני שהעופות מצויים שם והן אוכלין כל חמץ שיפול שם"**. והעתיק לשונו מרן בש"ע (סי' תל"ג סעיף ו').

מי שישווה את לשון הרמב"ם ללשון הגמרא (פסחים דף ח' ע"א) שממנה מקורו, מיד יבחין כי הרמב"ם הוסיף את המלה "אמצע", שכן לשון הגמרא הוא: "חצר אינה צריכה בדיקה". ותמוה מדוע אפוא צמצם הרמב"ם את ההיתר רק לאמצע החצר, וכי בצדי החצר לא מצויים עורבים?

יש שנדחקו לבאר שכוונתו לאפוקי חורים שבכותלי החצר שצריכים בדיקה, כיון שמשם לא לוקחים העורבים.

חצר בית פנימית בג'רבה

על כל פנים, מפרשי הרמב"ם הבינו בפשיטות שהרמב"ם מחדש כאן דין מעבר לדברי הגמרא. ולכאורה אין זה מתיישב עם דרכו של הרמב"ם שכאשר מחדש דבר מדעתו – מקדים "יראה לי". ועוד, שהיה לו לסיים "אבל צדדי חצר (או חורין שבחצר) צריכים בדיקה".

מכח כל זה, בא רבנו בספרו ה'נסי' (ח"ב בחידושי הרמב"ם שם) ומחדש חידוש מהפכני כשהוא מקדים "לולא דמסתפינא אמינא", **שדעת הרמב"ם אינה שונה כלל מדין הגמרא**, והכל ענין של הבדלי ניסוח הגובעים ממבנה הבית בזמנם.

תחילה הוא מבאר שדרך הבתים בזמן הרמב"ם (ובזמן התלמוד) שבאמצע הבית היתה חצר בלתי מקורה וחדרים מקורים מקיפים אותה סביב, ולכן קוראים לחצר שאינה מקורה "וסט אדאר" (אמצע הבית). וזאת בשונה מהחצר בימינו שהיא לפני הבית, ולכן יש לה שם בפני עצמו.

אם כן, הרמב"ם בעקבות השפה הערבית שאינה קוראת לחלק שאינו מקורה בשם בפני עצמו, אלא קוראת לכל המתחם "בית" ולחלק באמצע שאינו מקורה "אמצע הבית", כשבא לתרגם ולכתוב זאת בעברית בהתאם ללשון הגמרא, קרא לכל המתחם "חצר" ולחלק שאינו מקורה "אמצע החצר". הוא לא יכול היה לכתוב "חצר" סתם, כי בטרמינולוגיה הערבית שבתודעתו המושג כלל גם את החדרים המקורים, והם ודאי צריכים בדיקה (והרחיב שם בביאור הענין שהרמב"ם תירץ בזה הקושיא מהמשנה (בדף ט' ע"א) דמוכח להדיא דחצר צריכה בדיקה).

לאחר זמן מצא רבנו ביסוס גדול להשערותו משתי משניות שמכנות את החלק שאינו מקורה באמצע הבית "אוויר של חצר", לאפוקי הבתים עצמם שהם גוף החצר. וכן מצא בבן איש חי בשני מקומות שקורא "חצר לכל מתחם הבית, כמו בהלכות פסח (פרשת צו אות א')": "קודם ליל ארבעה עשר צריך לכבד כל החדרים והבתים שבחצר". וגם בערבית המצויה מכנים את כל המתחם כולל החצר באמצע בשם "חוש".

וכיון דאיצטמיד חצביה, סיים "וזה נכון ואמת בס"ד".

כיום, מרבית הכותבים התורניים חושבים וכותבים באותה השפה, בבחינת "שפה אחת ודברים אחדים", אך לא תמיד כך היו פני הדברים. לאורך שנות גלותנו הארוכות, מחברי הספרים חשבו לרוב בשפת המדינה (ערבית או אידיש וכדומה), ובבואם לשפות רעיונותיהם עלי גליון, תרגמו את מחשבותיהם משפת המדינה ללשון הקודש. תופעה זו קיימת גם כיום אצל כותבים תורניים ששפת האם שלהם אינה עברית.

ומה קורה כאשר הכותב חושב בשפה אחת וכותב בשפה אחרת? המוח מבצע פעולה מורכבת של תרגום פנימי, ולעתים נוצרים בשל כך ניסוחים לא שגריים, שרק היכרות עם "שפת המחשבה" של הכותב מאפשרת לעמוד על כוונתו (אגב, לעתים דוקא ה"מרחק" בין השפות מייצר ניסוחים מקוריים ומעניינים שלא היו עולים במוחו של מי שכותב וחושב באותה שפה).

בעינו החדה, גילה מרן רבנו הגדול זצ"ל בספרו "דרכי העיון" (מאמר ג' אות י"ח) כי תופעה זו מצויה ברבים מכתבי רבותינו, וכאשר נותנים את הדעת לפער הלשוני – **מקבלים מפתח ליישוב תמיהות רבות**. כדוגמא לכך הביא שבאידיש מכנים את ליל שבת "ליל ששי", ולכן כמה פוסקים שהיו רגילים בשפת האידיש כתבו "ליל ששי" כשכוונתם "ליל שבת".

כפתרון לכך, מיעץ שם רבנו למי ששפת האם שלו שונה מלשון הקודש, להרגיל את עצמו לחשוב בשעת הכתיבה באותה שפה בה הוא כותב, ובכך יימנע מערפול לשוני.

משנה שפה

אחד המחברים שאצלם מצא רבנו שבוטל ענין זה במיוחד, הוא **רבנו הרמב"ם**. אף שהיה רגיל בשפה הערבית ובה כתב את רוב חיבוריו, את ספרו "משנה תורה" בחר לכתוב בלשון הקודש. ועל כן היה רבנו חוזר ומזכיר יסוד חשוב: כדי להבין את דברי הרמב"ם לאשורם, יש לתת את הדעת לכך שבכותבו את חיבורו **חשב בטרמינולוגיה ערבית גם כאשר כתב בעברית**. ובעזרת מפתח זה, הצליח רבנו ליישב קושיות רבות ועצומות שבהן התחבטו המפרשים במשך מאות שנים ולא מצאו כל אנשי חיל ידיהם.

בטרם ניגש ל"מגה העיקרית" מעניינא דיומא, הנה כמה דוגמאות קלות להמחשת הענין, מתוך עשרות דוגמאות שמצא רבנו בספרו "מגדולי ישראל" ח"א (עמ' תפ"א):

כשבא הרמב"ם לבאר בהלכות תפלין (פ"ג ה"ב) **שמקמטים** את עור התפלין עד שיהיה מרובע, הוא משתמש במלה: "מכמשים". מהיכן נולדה מלה זו? רבנו מבאר שם שבערבית קוראים לקימוט "**כמש**", והרמב"ם יצר ממנה מלה בעברית "מכמשים".

דוגמא נוספת: בהלכות זכיה ומתנה (פ"ז ה"א) כתב הרמב"ם: מנהג פשוט ברוב המדינות שבזמן שישא אדם אשה, משלחין לו ריעיו ומיודעיו מעות "כדי שיתחזק בהן על ההוצאה". הביטוי שנראה סתום בא בהשפעת הסגנון הערבי, והכוונה בלשון זמננו: שיתחזק ויוכל לעמוד בהוצאות.

וכך הולך רבנו ומבאר שם עשרות מקומות בלשונות הרמב"ם שיובנו רק בהכרת היסוד שהם הושפעו מלשון ערבית, כמו למשל שהרמב"ם קורא בכל מקום לעיר גדולה "מדינה", ולכף – "מגרפה".

ופעם שמעתי מרבנו דוגמא למלה שכתב הרמב"ם בהשפעת הערבית, בעוד שבעברית המובן שלה הפוך לגמרי: בהלכות שקלים (פ"ג ה"א) כותב

מרן ראש הישיבה רבנו מאיר מאזוז זצ"ל

בבוקר, התבשרו המשפחות כי כל שלושים הילדים התקבלו ללימודים במוסדות.

היעב"ץ חצי ספרדי?

בספרו "מגדולי ישראל" כתב על הגאון יעב"ץ הגדרה מעניינת המתובלת בהומור: "ובכמה עניינים יש באופיו מחכמי ספרד הראשונים. וסימניו: היעב"ץ (177) הוא חצי ספרדי (354)..."

לעמל יולד

פעם שאל: היכן מצינו בגמרא שהבריאות תלויה בהתעמלות? וענה: "חיים של חילוץ עצמות" (ברכות ט"ז ע"ב).

היה לאין

היה רגיל להליץ כי בדורנו נטשטשו ההבחנות הדקות שבין האותיות, עד שהיה לאין מחמד כל עי"ן ובת קו"ף כבת כ"ף...

שיר הזבובים

במהלך אחד משיעוריו, הפריע זבוב טורדני לאחד מהשומעים. רבנו שהבחין בכך, פנה אליו בחיוך: "אם הזבוב מפריע לך להקשיב, שיר לו את השיר שחיבר רבי אברהם אבן עזרא שבו קרא לעזרה מפני הזבובים המציקים לו, ומיד ציטט לו את השיר כולו בעל פה:

למי אָנוס לעֲזָרָה מִחֲמָסִי? אֲשׁוּעַ מִפְּנֵי טֵד
הַזְּבֻבִים!

אֲשֶׁר לֹא יִתְּנוּ הָשֶׁבַּ לְרוּחִי, בְּכָל כַּחַם יַעֲקֹבִי
כְּאֻיָּבִים.

וְעַל עֵינֵי וְעַפְעָפִי יִרְוּצוּן, בְּאֲזָנֵי יֵאמְרוּ שִׁיר
עֲגָבִים.

אֲדַמָּה לֶאֱכֹל פֶּתִי לִבְדִּי - וְהֵם בּוֹ יֵאָכְלוּ
כְּדַמּוֹת זָאֲבִים.

וְעוֹד יִשְׁתּוּ בְּכֹס יַיִן, כְּאֵילוּ קְרָאִתִּים
כְּאֶהֱוִים אוֹ קְרוֹבִים.

וְלֹא יִרְצוּ לִבְדִּי חֲלָקִים, פְּקָדֹתִים, בְּיָד עֲתִיק
וּמִשְׁמֶן שֶׁהַ כְּשָׁבִים.

וְיִמְעַט - רַק אֶכֶל מֵאֲשֶׁר לִפְנֵי, לִיּוֹן מִשְׁתֵּי וּפֶת
אֶקְלִי תֶאֱבִים!

וְכִי אֶקְרָא מִיִּדְעִי לֶאֱכָלָה - וְהֵנָּה יוֹשְׁבִים
רָאשֵׁי הַמִּסְבִּים!

יָקוּ לִבִּי סֵתוֹ, כִּי הוּא יִכְלֵם בְּקֹר רֹחַ שְׁלֹגִים
אוֹ רִבְבִּים.

וְלֹלִי זֹאת אֲנִי קֵץ מִפְּנֵיהֶם בְּכֹן אוֹדָה לְיוֹשֵׁב
הַכְּרוֹבִים!

באדמה - אמת מארץ תצמח. ואם תכניס אותה בקיר ותטוח עליה מסביב - אבן מקיר תזעק. אמת צריכה להישמע בין אם היא מרה ובין מתוקה: אמת מתוקה - תישמע, אמת מרה - תיאמר..."

לבוז יהיה

פעם אמר: מנין שהמשיבוע כריסו - יהיה לבוז? שנאמר "כי רב שבענו - בוז" (תהלים קכ"ג ג'). כי רב שבענו ר"ת "כרש" (בש"ן) שמאלית ככתוב בירמיה נ"א ל"ד). (או"ת אדר ב' התשס"ג סימן ע"ז). ועוד אמר: מנין שאדם רזה בריא יותר משמן? שכן "רזה" עם הכולל בגימטריא "בריא".

יותר מסכימים מלומדים

היה לזרא בעיניו מחברים שמרבים להביא הסכמות באופן החורג מהטעם הטוב, ופעם התבטא בהלצה שיש ספרים שבהם מספר המסכימים עולה על מספר הלומדים...

אוכלי עמי

על אותם הגוברים מחיר מופקע על הירקות בשמיטה, הליץ שהם גורסים במצות התורה "ואכלו [את] אביוני עמך" (שמות כג, יא)...

והיא כפורחת עלתה

על כשרונו באילתור גימטריאות התבטא פעם: "אנשים חושבים שאני מחפש גמטריאות, אך באמות הן מגיעות מאליהן, וכי אני אשליך אותן?!"

בין דם לדם

בליל י"א אלול התשמ"ט התקיימה עצרת מחאה גדולה ברחוב רבי עקיבא בבני ברק, בעקבות דחייתם של שלושים ילדים ממשפחות נכבדות ממוסדות ה"חינוך העצמאי". אך ורק בשל מוצאם העדתי. רבנו היה הנואם המרכזי בעצרת, ונשא נאום חוצב להבות שהכה גלים. כדרכו קישר את זעקת השעה לפרשת השבוע - פרשת שופטים - ברמז שנון וכואב שהפך לשיחת היום: "כי יפלא ממך דבר למשפט", לשון אפליה. "בין דם לדם", פירושו בין ילד לילד ("ילד" בגימטריא "דם"). והוסיף הלצה נוקבת: טעמי המקרא המופיעים על המלים "דם לדם" - אצל הספרדים הם נקראים **אזלא גריש**, ואילו אצל האשכנזים **קדמא ואזלא**. האם הספרדיה "קדמא ואזלא" ממהרת והולכת לרשום את ילדה, אך התשובה שהיא מקבלת: "אזלא גריש"..." לְכִי... העצרת פעלה את פעולתה באופן חסר תקדים: כבר למחרת

חכם שהוא שוטה

פעם אמר: "חכם שאומר 'מה העדות' (שעושה יותר מדאי ענין מהעדה) - הוא בעצם שוטה..."

ספרדיות אינן חשובות?

פעם נשאל לפרש כוונת הרמ"א (בסי' תע"ב סעי' ד') שכתב לענין הסיבה: "וכל הנשים שלנו מיקרי חשובות", וכי ספרדיות אינן חשובות? והשיב בדרך הלצה שלמנהג האשכנזים כותבים בכתובה סכום הגדול פי שמונה מן הנהוג אצל הספרדים. ועוד, שלאשכנזים יש חרם דרבנו גרשום שלא לגרש אשה בעל כרחא ושלא לישא שתי נשים...

מזגן בבני ברק

פעם נשאל האם בעיר בני ברק מזגן נחשב למותרות, וענה שבעיר עם לחות כזו - אין הדבר מותרות, וסימנך "אל יחסר המזגן" בגימטריא "בני ברק"...

פלט'ה לא היתה לו

פעם שאלוהו בדיון החזרה לפלאטה בשבת. אף שידועה דעתו לאסור, כיון שלא נהג לכפות דעתו על מי שאינם מתלמידיו המובהקים, גענה ואמר: "המיקל יש לו על מי לסמוך". ולאחר מכן ביאר כוונתו שיש לו על מי לסמוך, אבל לא על **מה** לסמוך... ("הרועה הנאמן" עמ' פ"ו)

עלי עברו

ליהודי ששטח בפניו את מסכת צרותיו, הגיב בבדיחותא: "כל משברך וגליך (כבר) עלי עברו..."

סתירת זקנים

על "סטירות החיבה" הידועות של מרן הגר"ע יוסף זצ"ל, היה רבנו רגיל להתבטא בחביבות כי הן בגדר "סתירת זקנים - בנין"...

החוט המשולש

ביומנו "לב נאמן" (יום חמישי וירא התשמ"ו) הוא כותב בהומור מריר: "נפתח הפצע שנית, ונתפרתי פעם שלישית בליל ששי ט"ו בשון. ויה"ר שיתקיים והחוט המשולש לא ינתק..."

אמת מארץ תצמח

בספרו "קובץ מאמרים" (עמ' תצ"ז) כתב בשנינות על כוחה של האמת: אם תקבור אותה

הלכות פסח

ד. נהגו לתרום ל"קימחא דפיסחא" כל אחד לפי כחו. לעני די בעשרה שקלים. וכל המוסיף מוסיפין לו.
ה. מותר לעשות אזכרה בחודש ניסן, לימוד משניות וסעודה בלבד. ואם יום ה-30 לפטירה נופל בחודש בניסן, יעלו לבית העלמין בערב ראש חודש ניסן. אולם מותר לעלות לקברי צדיקים בחודש ניסן ואף בחול המועד.
ו. כאשר החודש של האבלות על ההורים מסתיים בחול המועד פסח וגוברים בו, מותר להתגלח אף בחול המועד.
ז. מותר להכין מחול המועד לחול, כגון להרים בערב שביעי של פסח את כלי הפסח לבוידם.
ח. מנהגנו מיד במוצאי פסח לברך על המצה מזונות. ומי שלבו נוקפו וחושש למחמירים, יאכל שתי מצות מכונה ויברך על נטילת ידיים והמוציא וברכת המזון, כי יש בהן נפח שלש ביצים.

א. אדם פרטי שיש לו כמות גדולה של חמץ (כגון 3 ארגזי בירה וכיו"ב), יוכל למכור לגוי, והדרך הטובה ביותר לסגור אותם במחסן, ולמסור מפתח המחסן ביד הרב (במעטפה), ויתן לו שכר טרחו, שאם ירצה הגוי לשלם מחיר כל הבירה, יקח המפתח מידי הרב ויטול את כל החמץ לביתו. אם אי אפשר לעשות כן, יעביר אותם לחנות מכולת שימכור אותם עם החמץ שלו, ומותרים לאחר הפסח.
ב. כלי שרוב תשמישו בכלי שני, שפסק מרן השלחן ערוך (או"ח סי' תנ"א סעי' ו') שהולכין בו אחר רוב תשמישו, לאחר שהכשירו בעירוי, מותר להשתמש בו אף בכלי ראשון, כי ההכשר מעלהו ועושהו כחדש.
ג. בביעור חמץ, מן הדין אין חיוב לנער ולבדוק כל הספרים שבספריה, רק יש להיזהר בכל השנה לא להניח ספרים על השולחן בשעת האוכל (ובזה מקיימים זכירת יציאת מצרים בכל יום). עם זאת, שירונים, ברכונים וכדומה, יש להצניעם עם החמץ.

רבי מאיר

הרב אריה סופר

חפה מכל גינון, זכה מכל זיכור.
אמת אבסולוטית שאין למעלה הימנה.
קו של רוממות לימוד העיון האמיתי -
ממנה חצב דרך ישרה בפסיקה -
מחד גיסא, ביטול גמור למנהגים ולמסורת אותה
קיבל מרבתי ואביו נ"ע.
ומאידך, עוז רוח לשנות, להעמיד את הדברים,
גם כאשר זה היה 'טאבו'.

רבי מאיר ראה כמשימה את האדרת קרנה של
התורה הקדושה,
נלחם על רוממות קרנם של מעליה בעיני כל.
הבז אותו דחש לבטלה ליוה את שיעוריו
ודרשותיו כל ימיו,
לא פלא הוא משפט הסיום של צוואתו "בכו בכה
להולך בטל" -
הוא האמין בזה,
הוא חי את זה,
והוא החייה עם זה את הדור הבא.

רבי מאיר לא היה איש של חלומות, הוא היה איש
של מעשים.
הוא לא עסק בהגדרות, הוא היה טרוד בתכנים.
ההיצוגיות נשארה אצלו בחוץ, והוא, היה עסוק
בפנים.

עם כל גדלו ועוצמתו, כל כולו,
היה 'צוק בדפוס הפשטות'.

המילים 'דעה' ו'עדר' אותיותיהם כמעט שוות,
איפשרו בסוף זה משתנה.
בימינו, רבים משמיעים את 'דעתם' אבל איפשרו
בסוף.

ברגע האמת,
ה'דעה' הצלולה והנקיה, הופכת להיות שייכת
ל'עדריות',
מה העולם חושב, מה הציבור אומר...
אצל רבי מאיר ראינו, עד כמה 'דעה' היא ההיפך
מ'עדר'.

כמה דעה יכולה להביע,
ועד כמה כח העדריות למנוע את הבעתה.

"רבי מאיר"

במלרע.

ככה פשוט.

אמת ללא חול ושרק,

אין סופית,

אמת עד הסוף.

פשוט עד הסוף. ---

כמו חכמתו, שמעולם לא היתה תחומה בתחומי
הרבנות הקלאסית,
אך שימשה לו ככלי לחפור בנככי התלמוד
והפסיקה.
ככה גם לא בחל לעסוק גם בנככי האותיות
והניקוד, העיבור והתכונה.
מחכמת הרפואה ועד האסטרולוגיה,
- כל הנהרות הולכים אל הים,
והים אינו מלא,
הים אינו רוצה להיות מלא,
תאוות הדעת שמלאה את כל ישותו, לא ידעה
מנוח.

היה הוא מנסה להשביעה, וככל שעמל להשביעה
ידעה רעב,
מין תשוקה אינסופית - לעוד,
עוד טיפה של מים.

כך גם היתה דרכו בהתנהלותו הציבורית.
אין משוא פנים, אין מובן מאליו,
רשמיות שבשמינית היתה אצלו כמעט מילה גסה.
אם צריך לומר - אומרים, אם צריך לזעוק - זועקים,
גם כשבדור הפולטיקלי-קורקט זה מושג שמקביל
להתאבדות.

רבי מאיר אמר את אשר על ליבו,
זעק, במילותיו היחודיות רק לו,
את דעתו השמיע ברמה - כפי שבעיני הצופות
למרוחק ראה את הדברים -
וככל שהסתכל קדימה - הוא לא הביט לצדדים,
לא בדק מי איתו, ואם זה תואם למישהו.

מבחינתו לא היתה בעיה להשמיע ביקורת גם על
הישיבה שבראשותו,
על בחורי הישיבה ותלמידיו שהיו לו כמו בנים.
ביקורת אם היא אמיתית צריכה להיאמר,
וצריכים לדעת אותה.
על האמת צריך להילחם.
והוא נלחם.
על האמת הפנימית בתוך ביתו - ישיבתו, כמו על
האמת בעולם החיצון,
החרדית-דתית-שומרי התורה והמצוות, וכמובן, על
כל אלו שעדיין לא.

בהיאבקו העיקשת,
בחתירה לאמת,
הוא התווה קו חדש, ברור ונקי.
'כלורקיטי',
כזו שנחרתה בדם ליבו הטהור.

"רבי מאיר", במלרע.
כך כונה מרן זיע"א בביתו, בחיבה ובסילודין
כאחד.
הורי וזקני, בוגרי עליות טונים וגרברא המאוחדות,
ראו ברבי מאיר את 'החכם השלם',
מבחינתם, הוא היה גדול הדור, הסמכות ההלכתית
העליונה, הוא ואין בלתי.
אט אט הם נחשפו לגדולי וחכמי התקופה שפעלו
כאן בארץ, אבל עדיין, 'רבי מאיר' היה, ונשאר ה'גדול',
בה"א הידיעה.
דמותו הצנומה המשיכה להוות להם מקור
השראה, רוחו הגדולה ריחפה בבית,
הגם שגילו לא עלה על גילו של אחרון בניהם.

לא רק מבחינה תורנית - הלכתית היה רבי מאיר
'לגדול',
הוא היה מקור כח, משען ומשענה עבור רבים
מהעולים כבר בשנים המוקדמות לחייו.
קשה להבין איך אדם מלופף ביסורים ומסובב בכל
מיני סבל, יכול להוות משען לאחר. אבל כך זה היה.
קשה גם שלא להתפעל מהעובדה, שאף שרבים
מהם לא זכו לדבר עימו או לפוגשו. פא"פ לאחר
עלייתם ארצה,
אך עדיין הם זוכרים את הגאון הפלאי, עוד
מ'שם' מחו"ל, כאשר הוא היה אך בשנות העשרים
המאוחרות לחייו.

אני לכשעצמי, נער הייתי, וככה, ראיתי בו 'רב'
ככל הרבנים.
'ראשיבה' (הב' בפת"ח) - כפי שכונה בישיבתו -
'כמעט' ככל ראשי הישיבות.
וכך, שנים זכיתי לראותו אין ספור פעמים,
לשמע את קולו אלפי פעמים,
להתענג על פניו,
להתמוגג מתפילותיו המשתפכות,
להתעדן על האור שבקע מזיו פניו.
אבל הכל היה נראה דבר פשוט, מובן מאליו.
מציאות אחרת, לא היתה - לא קיימת.

כשבגרתי, דעת נזרקה בי,
הטעות הכתה בי, יותר נכון הצליפה,
היא הייתה כואבת ומפתיעה כאחד.
רבי מאיר אינו רב רגיל, הוא שונה.
אם יש קו שכולם נצמדו אליו,
הוא לא היה מחוץ לקו.
הוא פשוט שרטט את הקוים: מחדש, מעצמו,
לדורות הבאים אחריו.

חותם האמת

בעקבות שלשת התחומים המרכזיים שמרן רבנו הגדול זצ"ל בחזונו הגדול הטביע בהם בדורנו חותם של אמת | כך עשה מרן זצ"ל לתורת העיון, תורת הכתיבה, ותורת המבטא שלא תשתכחנה חלילה מישראל

| הרב עובדיה חן |

כי אכן, מכל החכמות, החכמה שבה התייחד רבנו ובה היה ממש חד בדרא היא העיון. ולא לחנם העיון בגימטריא נאמ". בקלות עיונו הזך והנקי, חודר היה בזמן קצר לעומק הענין, להבין דבר מתוך דבר, מה כוונת המקשן ואיך התרצן בתיורצו שינה את הבנתו, וכן על זו הדרך. מכח עיונו המבעית והכנתו החודרת, הצליח להביא על פתרון מבוכות רבות שגדולי הדורות האחרונים התחבטו בהן, וממש היה מאיר עיני חכמים, וכדברי הגמרא (עירובין י"ג ע"ב) על התנא רבי מאיר: "ולמה נקרא שמו רבי מאיר? שהוא מאיר עיני חכמים בהלכה".

פעם שמע הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל חידוש בשם רבנו, התפעל ואמר "זה עיון תוניסאי!". ופעם נשאל רבנו עצמו מה ההבדל בין שיטת הלימוד שלו לבין שיטת הלימוד של רבי בן ציון? נענה ואמר: "ההבדל הוא כחוט השערה".

לצד עול הנהגת הישיבה, נטל רבנו על עצמו ללמד בכל יום במשך כשעתיים שיעור בעיון. יום אחר יום, במשך שנים ושלוש שנים, מסר את השיעור מתוך אהבה אין קץ לתלמידיו.

לימוד התלמידים היה נשמת רוח אפו, והוא ראה בכך את משימת חייו, גם במרום גילו כשהיה ראש בני ישראל ורבים שיחרו לפתחו - התעקש לראות בעצמו "מלמד של תלמידים". "די לי בכמה תלמידים טובים, וזה חלקי מכל עמלי" כתב ביומנו, ועוד כתב ביומנו: "ואין לי נחמה בעולם הזה, רק בקצת תלמידים ראויים שזכיתי להעמיד, ישרי העיון וזכי השכל".

הלכו בדרכי העיון

בשנת התשל"ט, נכנס ללמוד בישיבה, בחיר תלמידי הישיבה הגאון המופלא רבי משה לוי זצ"ל, יחד עם שנים מחבריו מיישיבת הישוב החדש - יבלחט"א הדיין הגאון רבי אפרים הכהן שליט"א (דיין בבית הדין הרבני בתל-אביב, ומחבר שו"ת "ארץ אפרים"), והגאון רבי אליהו כהן שליט"א (ר"מ בישיבת "אור המאיר" באלעד). במקביל אליהם הגיע ללמוד בישיבה הגאון רבי דוד קרעי שליט"א (רבו של מושב זמרת).

מסתבר שמה שהביא את הבחורים המובחרים הנ"ל להסתופף בצלו של רבנו, לא היה אלא מאמר קטן בכמות אך גדול באיכות בשם "דרכי העיון", שנכתב ביד אמן על ידי רבנו בשנת התשל"ט כעיתור סופרים לספר "יברך ישראל" ח"א (להגאון רבי ישראל כהן שליט"א עורך ירחון 'אור תורה'). המאמר שעסק ביסודות העיון עם ראיות ודוגמאות מקוריות ומפתיעות, הכה גלים והפך לשם דבר ולמורה דרך בקרב בני הישיבות והכוללים. השפעתו של המאמר היתה כה עצומה, עד שאותם בחורים שלמדו בישיבות ששמום הלך לפניהם מבחינה גשמית ורוחנית, פנו ללמוד בישיבה חדשה שסבלה באותו זמן מתנאים גשמיים ירודים.

בדברי ימי ישראל, מצינו לא אחת תחומים תורניים שגנחנו בקרצות הדורות, עד שקם אחד ממאורי האומה ופעל נמרצות להשיב עטרה ליושנה. במעשיו ובמשנתו הטביע אותו גדול חותם כל יימחה באותו תחום, עד שזכה והשפעתו חלחלה ופשטה בקרב הציבור כולו, אף מעבר לגבולות עדתו.

כך היה בלימוד המוסר שהחיה רבי ישראל מסלנט; בשמחה בעבודת ה' שהאיר רבי נחמן מברסלב; בזהירות מלשון הרע שהשריש החפץ חיים; בציפיה לגאולה שעורר הרבי מליובאוויטש; ובלימוד ההלכה שהנחיל מרן הגר"ע יוסף זצ"ל. כל הנושאים הללו מושרשים בתורה ובחז"ל מקדמת דנא, אלא שמקום הניחו מן השמים לאותם חכמים להתגדר בו, ולהשיב את המודעות אליהם.

גם לרבנו נתבצר מקום נכבד להתגדר בו בשלשה תחומים שבימינו נחשבו כ"מת מצוה" - תורת העיון, תורת המבטא המדויק, ותורת הכתיבה, ובשלושתם עשה רבנו ופעל לכל ישתכחו מישראל.

מאיר עיוני חכמים

נפתח בהנחלת שיטת העיון הספרדי אשר זהו בלי ספק גולת הכותרת והיהלום שבכתר במפעלו החינוכי של רבנו, וברם זכור הוא לטוב - שאלמלא הוא נשתכחה ח"ו תורת העיון הישר מישראל. בשעה שברוב ככל הישיבות בארץ, למדו בשיטת הפלפול, ואף ישיבות ספרדיות חשובות שינו את שיטת הלימוד לשיטה הרווחת בישיבות - עמד רבנו כצוק איתן להמשיך ללמד בדרך המסורה לנו מרבתינו.

ופעם התבטא ואמר: "בטוחני כי כאשר תהיה תחיית המתים במהרה בימינו, הישיבה הראשונה שיחפצו לבקר בה גאוני ישראל שבכל הדורות - מרש"י ועד מהרש"א - תהיה ישיבת "כסא רחמים", כי אנו נאמנים למסורת הלימוד שלהם ולא שינינו ממנה כמלוא גימיה".

מאז מונה רבנו בגיל 17 לר"מ הצעיר ביותר בהיסטוריה ועד סוף ימיו, לא חדל להרביץ תורה לאלפי תלמידים במסירות נפש, כשנגד פניו עומדת המגמה להמשיך את העתקת השמועה, ולהנחיל את לימוד העיון על פי דרך רבותינו הספרדים מדור דור.

והמיוחד אצלו היה, שלימוד העיון נמסר לו בהעתקת השמועה איש מפי איש בשרשרת דורות אדוקה של תלמיד מפי רבו עד גדולי גאוני תונס וג'רבא מלפני כשלוש מאות שנה ולמעלה בקודש. וכך הוא שימש מקור נאמן למסורת חיה שחיותה לא פסקה.

בפרשת זכור לבין כל תפלה או קריאה בתורה. וכשם שהכל מקפידים למשל על כך שהתפלין יעמדו במקומן המדויק - כך הקפיד שהתפלה תהיה בביטוי המדויק. מבחינתו ההלכה בשלחן ערוך (או"ח סי' נ"ג. סעי' י"ב) ש"אין ממנין מי שקורא לאלפ"ן עייני"ן ולעייני"ן אלפ"ן" - אינה שונה משאר הלכות תפלה.

מלבד זאת, היה רואה בביטוי משובש סוג של זלזול בתפלה. הוא היה ממשיך זאת לאדם העומד לפני פגישה עם נשיא המעצמה הגדולה בעולם - כמה יכין את עצמו וישקול כל מלה וביטוי, לבל תצא מפיו הברה שאינה שקולה כראוי. "ואיך אנו", היה תמה, "לא נשקיע באופן שבו יוצאים דיבורינו לפני מלכו של עולם?!"...

תמיד טען שתפלה הנאמרת בהיגיו נכון ומדויק, מתקבלת ורצויה יותר לפני שומע תפלה. פעם לאחר התפלה ביקש לשבח את החזן הקבוע (רבי אחיה עובדיה שליט"א), ואמר: "מי שמתפלל מדויק כמו החזן שלנו - יכול לברך את מי שירצה, וברכתו תתקיים". ולא נתקרה דעתו עד שביקש מהחזן לברך את אחד הבחורים שהתפלל במקום, שיזכה למצוא שידוך הגון בקרוב. בתחילה היסס החזן ובכוך לברך, אך רבנו דחק בו. לבסוף בירכו בכל לבו, ורבנו החרה החזיק אחריו בברכה. והנה ימים ספורים חלפו, ואותו תלמיד זכה לבוא בברית האירוסין (מנגד, כאשר אירע שהחזן טעה בתפלתו, היה קורא לו לאחר התפלה ומעיר לו על כך בנועם).

דקדק באותיותיה

נושא זה בער כאש בעצמותיו של רבנו. הוא ראה בהשבת עטרת הביטוי ליושנה שליחות קודש. ופעל רבות ונצורות להחדיר ולהנחיל ולחזק בתודעת הציבור - על כל שכבותיו - את חשיבות שימור ההגייה המסורתית והמקורית. בכל עת מצוא, בדרשותיו, בשיעוריו, במאמיו ובספריו, ואף בסדרת קלטות שהוציא בזמנו, היה מעורר ומתריע על החובה הקדושה להיזהר בביטוי התפלה כתקנה.

עיקר מאבקו היה על שימור ההברה הנכונה של אותיות האל"ף-ב"ת, אשר נשתכחה הגייתן הנכונה ברוב העדות, והוא חזר וייסדן. בחידודי לשונו היה רגיל להליץ כי בדורנו נטשטשו ההבחנות הדקות שבין האותיות, עד שהיה לאין מחמד כל עי"ן ובת קו"ף כבת כ"ף...

אולם רבנו לא הסתפק במחאה ובהתריעה, אלא חקר את הנושא היטב מתוך עיון מעמיק במקורות הראשונים, ובספרו "קובץ מאמרים" ח"ב (עמ' רמ"ב ואילך) הביא הוכחות רבות מפתיעות ומקוריות לביסוס ההגייה המדויקת של כל אות ואות. ולא נתקרה דעתו עד שאחר עלותו ארצה לא נמנע מלפנות במכתב אל האקדמיה ללשון העברית בנסיון לשכנעם לשוב למבטא הנכון.

כל כך נגעה אל לבו שכחת ביטוי האותיות, עד שעל משכבו בלילות הבהילוה חלומותיו על כך. ביומנו האישי תיאר חזון לילה נשגב: "ובשעפים מחזיונות לילה בתנומות ע"י משכב, תיארתי לי שהאות צד"י עלתה לפני הקב"ה ואמרה: הלא כתוב הלא אתה מקדם ה' אלקי קדושי לא נמות (חבקוק א' 12)

הגאון רבי שריה דבליצקי

ספר 'דרכי העיון'

חוברת 'דרכי העיון'

חשיבותו המיוחדת והבלעדית של ספרו הבהיר "דרכי העיון", הוא בהיותו מסמך נדיר המלמד את דרך הלימוד המקורית של רבותינו חכמי ספרד - לא כליקוט מפי ספרים וסופרים אלא כהעברת מסורת חיה ומוזקקת של תלמיד מפי רבותיו. בראשית הספר, מבקש רבנו צ"ל להתנצל על כך: "מכיון שזכיתי אני הכותב ללמוד אצל תלמידיו האחרונים של הגאון ר' שלמה דאנה צ"ל (תר"י-תרע"ג), מייסד ישיבת "חברת התלמוד" בתונס ומח"ס "שלמי תודה", וגם שמעה אזני כמה הערות בדרכי העיון מפי אבא מארי הגאון צ"ל המפורסם בעיונו הזך ובדרך חשיבתו המדויקת למופת, לכן הרשיתי לעצמי לכתוב מאמר זה".

בסיום המאמר השלישי, יוצא רבנו בקריאה נרגשת: "ואתם הרי ישראל, ראשי הישיבות רבנו ותלמידיהון ארצי התורה, אחלי רבות! קבלו את האמת ממי שאמרה. חנכו את תלמידים ושומעי לקחכם על ברכי העיון הישר, כי ממנו תוצאות חיים ותומכיהו מאושר, ובלעדיו יהיו דברי הש"ס והפוסקים כאגרת דלא מיקרא וכחלמא דלא מיפשר, ואחרי העיון יגיע תור החקירות וההגדרות והפלפולים המבריקים ומשוחים בששר. הלא לאמונה שכמה פעמים נתקבלו במערכת "אור תורה" מאמרים מאברכי חמד שעשו עשרות שנים בבית המדרש ושמעו שיעורים מפי גדולי הדור, ויעשו גם המה כדוגמתם בכתב, ובהפחן דבריהם בכור העיון נתברר שלא הבינו לפעמים את הפיסוק הנכון (!) בגמרא ורש"י. ומה גרם לכל זאת? חוסר הדרכה בעיון והדרכה בכתב. בינו ודעו נאמנה כי השיטה הנקראת כיום "שיטה ספרדית", היא היתה לנחלה אצל רבותינו הראשונים וגדולי האחרונים, אשכנזים וספרדים, אשרי שיאחז בסנסניה ואכל מעץ החיים וחי לעולם, והיתה לו שמחת עולם".

עטרת המבטא ליושנה

כחלק מדיוקו ודקדוקו של רבנו בכל מצוות התורה לעשותן בתכלית השלמות, תפסה מקום מרכזי במשנתו ההקפדה על ההיגיו הנכון בתפלה, כפי שקבלנו במסורת מדורי דורות. כל דיבורו וכל שכן תפלתו נאמרו בצחות לשון מיוחדת ובדיוק רב. הוא הקפיד גם על דקויות שכמעט ואין איש שנותן עליהם את הדעת, כמו הבדלי הביטוי בין חיריק מלא לחסר, בין חולם מלא לחסר, בין קמץ לפתח. על אף שתפלתו היתה מהירה יחסית, הוא ביטא כל אות ואות מבלי לבלוע אף לא שבריר של הברה.

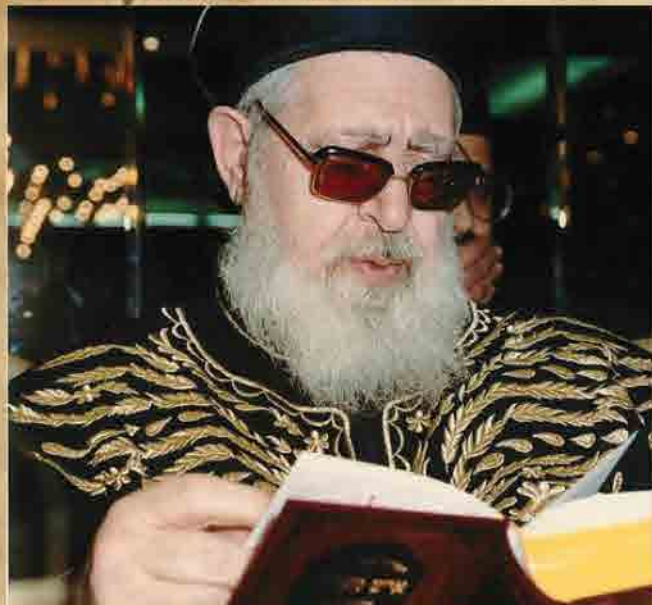
יש הסבורים כי הקפדתו על ההגייה הנכונה נבעה רק מרצון לשמור על המסורת או מחמת נטייתו לדייקנות. אולם האמת עמוקה יותר: שורש ההקפדה היה נעוץ באהבת האמת שבו ובחתיירה אליה ללא פשרות. הסיבה שלא יכול היה לשאת הגייה משובשת, היא מפני שעצם השיבוש עומד בסתירה לאמת שניתנה בסיני. בעיניו לא היה הבדל בין חובת הדיוק

הגאון נאמן רבי מאיר מאזוז שליט"א.

במסגרת מאמציו להחדיר את תודעת הדיוק בתפלה, הפיק בנו רבי דוד גדעון שליט"א סדרה בת שש קלטות, תחת השם "תפלת שחרית כהלכתה". בקלטות אלו מבאר רבנו את כל נוסח התפלה למן "מודה אני" ועד "עלינו לשבח". הסברו המקיף והרחב כולל הגהות רבות, הערות הלכתיות ותיקונים דקדוקיים חשובים. בקלטת האחרונה ייחד דברים להוכחות בדבר המבטא הנכון. הקלטות יצאו לראשונה בשנת תשמ"ה ונפוצו בארץ ובחו"ל, ורבים תיקנו בעקבותיהן את נוסח וביטוי תפלותיהם.

רבנו מציג למרן הגר"ע יוסף את הקלטות תפלת שחרית כהלכתה

מרן הגר"ע יוסף מעיין בסידור איש מצליח

מרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל, לפי עדות בנו הראש"ל רבי דוד שליט"א האזין בעצמו לקלטות כ-40 פעם (!) בעת נסיעותיו לשיעורים, ולא זו בלבד, אלא שבאחד משיעוריו יצא מגדרו באופן ספונטני לשבח את היצירה החשובה, ואף התבטא בכמה הזדמנויות כי אי אפשר להתפלל תפלת שחרית כהלכתה מבלי לשמוע את הקלטות הללו.

י"ב), ואמרו חז"ל: לא תמות היה צריך לומר, אלא שכינה הכתוב (עיין מנחת שי שם). וכשם שאתה רבנו של עולם חי וקיים לעולם כך גם אותיות התורה לא ימותו, מה נשתנית אני מכל האותיות שנשכחתי כמות מלב, ונשתבשתי בפי כל העדות בישראל? והשיב לה הקב"ה: עתיד אני להעמיד צדיק אחד בעולם, שאת תהיי משוכצת בשמו (הוא אבא מארי זצ"ל), והוא יחזיר עטרה ליושנה...".

בשנותיו הראשונות בארץ, היה רבנו מלמד פעם בשבוע בישיבה התיכונית "חזון נחום" ביפו, לשם היה מגיע בשני אוטובוסים. התלמידים שהיו שובבים לא קטנים, כינוהו "הרב של הצד" והקו"ף". במקום להיפגע, היה מגיב להם בחיוך של סיפוק: "הלואי ואזכה לתואר זה!", ומיד אלתר על כך מליצה השוואה משני פסוקים "צק לעם ויאכלו - כי כה אמר ה'!" (עיין מלכים ב' ד' פסוק מ"א-מ"ג).

ואולם מי שסבור כי מאבקו על הביטוי הנכון החל רק לאחר עלייתו לארץ, יופתע לקרוא שאת המאמר הכולל הוכחות על מבטא הצד"י, כבר העלה על הכתב בחו"ל בשנת התשכ"ג, "כשבאו כמה 'מורים חכמים' לישיבת חב"ד בתנוס לשנות את מסורת ומבטא התלמידים (ילידי ג'רבה) בכח הזרוע".

למדו לשונם

מן השמים זיכוהו להתזיר עטרה ולחולל חיזוק גדול בענין. השפעתו בזה חלחלה לכל מבקש אמת, עד שכיום ניתן לשמוע בכל מקום מתפללים המדקדקים בלשונם - איש איש כפי כוחו. אף בקרב בני עדות אשכנז ניכרת השפעה זו, כאשר רבים לימדו לשונם לבטא אותיות מסוימות כראות.

תלמידיו הרבים די בכל אתר ואתר הפיצו וממשיכים להפיץ את שיטתו ומשפיעים רבות על שומעי לקחם בתחום זה. השפעה ברורה זו בולטת בין השאר, בדמות הקוראים בתורה הרבים שהעמידה ישיבת "כסא רחמים", כאשר כמעט כל בוגר מהישיבה משמש כקורא בתורה. זאת בזכות הנהגה שייסד רבנו בישיבה כהמשך להנהגת אביו בישיבה בתנוס: חובת הכנת הפרשה בטעמיה ודקדוקיה על ידי התלמידים, כאשר בסוף השבוע הרב בוחן את התלמידים פסוק אחר פסוק, מתוך "תיקון קוראים". ואף רבנו עצמו בחלק מהשנים היה בוחן את בני כתתו. הנהגה זו הביאה עמה ברכה מרובה. בדור שבו התמעטו הקוראים בתורה, ובפרט הקוראים הדייקנים, בוגרי הישיבה ממלאים את החסר, ומשמשים בקביעות כקוראים בתורה במקומות מושבותיהם, בדקדוק נפלא ובהטעמה מדויקת. בכל מקום יודעים שאם אירע ו'נתקעו' בלי קורא בתורה - יחפשו אחר אחד מבוגרי הישיבה ויקרא להם את הפרשה כאילו מונחת היא בכיסו.

ועל כולם, השפעתו באה לידי ביטוי (תרתי משמע) בעיקר הודות לסידור המדויק "איש מצליח" שהוציאה הישיבה על פני הנהגותיו המדויקות. באמצעות סימונים חזותיים, הנגיש הסידור לציבור את דקדוקי התפלה שהיו עד אז נחלת יחידים בלבד. בכך, חולל הסידור מהפך של ממש בהתייחסות המתפללים להגייה ודיוק במלות התפלה. רבים לא ידעו מה זה קמץ חטוף, מה ההבדל בין שוא נע לשוא נח וכיוצא, והסידור הטמיע ידיעות אלו בתודעה הכללית. כיום כמעט ואין מי שידפוס סידור מבלי לסמן שוא נע ושוא נח, קמץ חטוף, ודגש חזק.

צדיקים ילכו בהם

בעקבות השפעתו, אף רבנים חשובים הוסיפו הקפדה בהיגוי התפלה. כשנה לאחר עלותו ארצה, פרסם את מאמרו הראשון בירחון "אור תורה" (תמוז תשל"ב ט' ט"ו), ובו הוכחות רבות על ביטוי האות צד"י. המאמר עורר הדים נרחבים, ורבים וכן שלמים קיבלו את דבריו והצדיקו את ביטוי הצד"י. הגאון רבי מאיר ועקנין זצ"ל שהיה זקן חכמי הספרדים בדור הקודם בעל שו"ת "ויאמר מאיר", התפעל מאוד מהמאמר והפטיר: "רבי מאיר מאזוז חכם שלם בכל, הן בעיון והן בדקדוק".

ביומנו מעיד רבנו כי מרן הגר"ע יוסף זצ"ל החל להקפיד בתפלה על מבטא הצד"י, לאחר שקרא את המאמר הנזכר. כמו כן, ישנו מכתב ממרן הגר"ע שבמענה לשאלת ר' יצחק אליהו הורה בזה"ל: "צריך להקפיד לבטאות את התיבות והאותיות בתפלה ובקריאת התורה כפי שהורה

אך נכון לקרוא קריאת שמע בדקדוק. השיב לו רבי שריה: "אם מבקש אותה לצאת ידי חובת כל הדעות, הרי שעליך לבטא את האות צד"י כביטוי הספרדי המקורי", ושלח אותו לישיבה לקבל את המאמר הידוע של רבנו על היגוי האות צד"י. (אגב, רבי שריה עצמו שהיה איש אמת, כשהבין שהיגוי האותיות במבטא האשכנזי אינו מדויק, לא היסס לשנות את הרגלו, והיה מבטא ח"ת ועי"ן כספרדי מבטן ומלידה. ולאחר התפלה היה חוזר וקורא שוב קריאת שמע במבטא ספרדי, תוך הקפדה על ההבחנה בין פתח לקמץ וכיוצא).

עשות ספרים

השפעה רבה היתה לרבנו על עולם הכתיבה התורני בדורנו. רבים הם הספרים שהתחברו מכח דחיפתו, על ידי שהיה בכל הזדמנות ממריך תלמידי חכמים ובני ישיבות להעלות על הכתב את חידושיהם ופסקיהם, ובהמשך להוציא לאור עולם את כתביהם.

גם לאחר שהוציא את ספריהם, היה עושה כל טעדי לעודד את המחבר: אם במכתב הערכה מכובד שהיה שולח אליו, ואם בהזכרת הספר בשיעוריו והמלצה לרבים לרכשו.

אחת מהדרכים המיוחדות שלו לעודד את המחברים התבטאה בכך שכאשר היה מחבר ניגש ומתכבד להעניק לו את ספרו במתנה, או אפילו שולח לו את ספרו בדואר, היה מסרב לקבלו במתנה. במקום זאת, היה מקפיד לשלם על הספר טבין ותקילין בעין טובה. וזאת מלבד שהיה מקדיש זמן לשבת יחד עם המחבר, לעלעל בספרו בהתעניינות, ותוך כדי לעטרו בהערות והארות.

כשהיו מחברים שסירבו לקבל את התשלום, היה דוחק בהם לקבל באומרו: "כשמעריכים משהו - צריך לדעת לשלם עליו". היו מחברים שראה שמכרו את ספריהם במחיר נמוך מדאי, והמליץ להם להעלות את מחיר הספר כדי שיעריכו את הספר כראוי.

מחבר אחד ששלח לו את ספרו, הופתע לקבל טלפון כשמעבר לקו הוא שומע: "שלום, מדבר מאיר מאוז, קבלתי את הספר שלך, קראתי בו ומאוד נהנית, אבל חבל שאינך מציין את כתובת המחבר. אני רוצה להעביר תשלום על הספר ואין לי את הכתובת... טוב שלפחות כתבת מספר טלפון; בספרים הבאים תשאיר גם כתובת". כמובן שהמחבר השיב כי הספר נשלח במתנה ואין צורך בתשלום, אך רבנו לא ויתר ושלח לו סכום כסף בדואר.

מלבד זאת, היה מחזיק קרן סיוע כספי למחברי ספרים. למרות שחילק ממנה סכומים נכבדים, ביקש לשמור על עילום שמו ודרש כי בהקדשת הספר ייכתבו שתי שורות צנועות בלבד: "צנוע אחד - לעי"ן ר' מכלוף כהן ז"ל והרבנית אסתר מאוז ע"ה". והיה מזהיר בלשון המקרא: "לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו".

כאשר בחור או אברך מהישיבה היה מוציא ספר או קונטרס, היה נוהג להנחות את התלמידים שמן הראוי שלפחות בני הישיבה ירכשו את הספר פרי העמל של חברם, וכך יעודדו ויתמכו בו.

יקרא דאורייתא

עדות מפעימה לאופן שבו היה מייקר את הספרים ומחבריהם, ניתן למצוא בסיפורו של ר' גדי ניצני הי"ו:

בהיותי בחור צעיר התגוררתי ברמת גן, באחד הערבים, התקיים כנס

הנה ציטוט מאחד משיעוריו: "ב"ה היום יש קסטות שהוציאה ישיבת 'כסא רחמים' בבני ברק, ושם ראש הישיבה הגאון ר' מאיר מאוז, ממש גאון צדיק ירא שמים ובקי טוב בביטוי ובדקדוק, יש שם שש קסטות מתחילת תפלת שחרית עד סופה, איך לומר את הנוסח ואיך לבטא את המלים. ויש קסטה מיוחדת בשביל ביטוי האותיות, איך מבטאים אותם.

"לכן כדאי שכל אחד ואחד ירכוש את זה, היום אין כמעט אדם שאין לו טייפ בבית. יכולים לשמוע פעמיים-שלוש-ארבע, ויקלוט הכל. לא צריך ללכת אצל מורה פרטי במיוחד, אפשר בפרוטות לקנות הקסטות האלה.

"וזה גם החזקה בשביל הישיבה ישיבת 'כסא רחמים', ישיבה חשובה מאוד, לומדים שם תלמידי חכמים מהמסד עד הטפחות, תלמידי חכמים צעירים, תלמוד תורה, הכל יש שם, וב"ה הוא המדריך אותם הוא המנחה אותם, מלבד זאת הוא גם גדול בתורה ואומר להם סברות ישרות.

"צריכים לבקש את הקסטות האלה, ישלם כמה שצריך לשלם, וישמע אותם כמה פעמים ויטה אוזן קשבת, ולאט לאט יתחיל לבטאות, וגם יחזור ויעשה פרקטיקה בפיו ויתרגל, ויאמר כל הברכות כהלכתן.

"גם אות צד"י - כמו שאומר רבי מאיר מאוז - הכל אמת! לכן תקחו את הקסטות האלה, מצוה להפיצם ולהודיעם ברבים. אני ב"ה איני סוכן שלהם ואין לי אחוזים, אני אומר לכם לטובת הענין כדי שתדעו שבאמת

במסירת שיעור העיון בישיבה

זה ענין חשוב מאוד מאד מבטא האותיות. ביום הדין ידע מה לומר ומה לדבר. אם לא, אוי לאותה בושה אוי לאותה כלימה, יעשו אותו לעג וקלס. תפלתו כולה אותיות פורחות, לכן צריך לדעת לבטא את המלים כהלכתן".

מודים דרבנן

גם חכמים מרבני אשכנז התחשבו רבות בדעתו בענייני דקדוק ומבטא. כך, הגאון רבי שמואל דוד הכהן מוגק זצ"ל (רב הקהילה החרדית בחיפה ומח"ס שו"ת "פאת שדך"), היה נועץ בו בענייני דקדוק, ופעם התבטא בפניו בעגוה שאינו יודע מה יעשה בבית דין של מעלה בנוגע לפרשת זכור שהיא מדאורייתא ואינו יכול לדקדק במפיק.

גם הגאון רבי שריה דבליצקי זצ"ל ביקש כמה פעמים לדעת את דעתו בענייני היגוי ודקדוק, פעם בא לפני רבי שריה אברך אשכנזי וביקש לדעת

ללמד בני יהודה קס'ת

השפעה כבירה נודעה לרבנו גם על הפן הלשוני בעולם הספר התורני בדורנו, בהיותו מהיחידים שהתוו דרך מעשית באמנות הכתיבה התורנית, בכמה מאמרים ובפרט במאמרו היסודי 'כללי הכתב והמכתב'.

את יסודות חכמת הכתיבה והניסוח, קיבל רבנו מאביו מרן האיש מצליח בתורה שבעל פה, כאשר היה אביו מגיה את חידושיו בגיל צעיר, ובפרט כאשר הדריכו בעריכת הספר "ויאמר יצחק" להגאון רבי יצחק בוחניץ זצ"ל כנ"ל.

במסגרת הישיבה, רבנו שם דגש גדול כל השנים שהתלמידים יכתבו את חידושיהם בסגנון צח בהיר ומסודר. כדי למסד את הדבר וליצור מסגרת שתמריץ את הבחורים לכתוב, הנהיג שלכל תלמיד יהיה קונטרס מכורך שבו יכתוב את חידושיו למשמרת. רבנו עצמו היה בוחר לכל קונטרס שם מיוחד שרומז לשמו ומשפחתו של התלמיד. כך למשל, לקונטרס של התלמיד הרב **יוסף יצחק פינסון** שליט"א (מתלמידיו של רבנו בישיבת חב"ד בתווס) קרא בשם "נ"י"ף בנ"ל" (ע"פ יחזקאל לא, ז).

התלמידים היו כותבים את חידושיהם ומגישים לו ביראת כבוד. והוא - למרות עיסוקיו וטרדותיו - היה טורח לעבור על החידוש שורה אחר שורה, כשהוא מלטש את הסגנון, מוחק תוספות מיותרות, מוסיף מלים או משפטים, עד שהדברים היו יוצאים מתוקנים וראויים לעלות על שולחן מלכים.

כאשר ראה כי חידוש מסוים קשה לניסוח או שהתלמיד מתקשה לבטא את עומק הרעיון, היה רבנו בעצמו כותב עבור התלמיד את החידוש בלשון מתוקנת, בתוך מחברת התלמיד, כדי שילמד איך מנסחים רעיון באופן הגון.

בכל הזדמנות היה מעורר ומעודד את התלמידים להתלמד בכתיבה כבר בגיל צעיר, כשהשכל עדיין שקט ומוכן לקלוט וללמוד. והיה רגיל להזכיר שחכמים שלא כתבו בעצמם, למרות שבחייהם רעש העולם מגדולתם, מאחר שלא נמצא מי שיכתוב בשמם, לא התפרסם לדורות שם, ותמות חכמה עמם.

כשהוטב בעיניו מאמר של תלמיד, היה ממליץ לו לפרסם את הדברים בירחון "אור תורה", ולעתים אף היה משלם מכיסו על פרסום המאמר.

מספר תלמידיו הרה"ג ר' **אופיר טנג'י** שליט"א: "תקופה מסוימת זכיתי לערוך את החידושים שנאמרו על ידי רבנו בשעורים בעיון ובשו"ת יביע אומר". רבנו היה מגיה את החידושים האלו, ותוך כדי מלמד אותי כללים בכתיבה, וכך התלמדתי בכתיבה וסגנון. כדי לעודדני, סיפר לי פעם שאחת ההערות שכתבתי בשיעור מפיו, מצא שכבר כתב בעבר, אולם העדיף את הנוסח שלי. "הנוסח שלך היה טוב יותר, לכן מחקתי את הנוסח שלי והעתיקתי את שלך" אמר לי בענוותנותו.

עם מודעות כה עמוקה לכתיבה, לא ייפלא שהיבול התורני היוצא מעטם של בוגרי הישיבה הוא חסר תקדים. מלבד חיבורים העוסקים בחידושי ש"ס ושאר מקצועות התורה, ניתן לספור יותר מתשעים ספרי שו"ת (שאלות ותשובות כהלכה) מבית היוצר של בוגרי 'כסא רחמים' מפארים את ספריות בתי המדרש בארץ ובעולם.

התעוררות

גדול באולמי "בון טון" ברמת גן עם מאות רבות של משתתפים, ובנוכחות גדולי הדור, ביניהם רבנו.

עם סיום הכנס, בעוד מאות אנשים מלווים את רבנו ביציאתו ומבקשים את ברכתו, נעצר רבנו לפתע בתחתית גרם המדרגות, והקהל הרב שהחלה החזיק אחריו נעצר אף הוא.

עיניו של רבנו צדו יהודי שעומד בצד ומוכר את ספרו החדש "דרכי אליהו". כאילו אין הוא מוקף בהמון אדם, גיגש רבנו אל הדוכן בפשטות, עלעל בספר וביקש לרכוש אותו. המחבר הנרגש, הרב אליהו יהודה הכהן, ביקש להעניק את הספר במתנה, שכן עצם הדבר שספרו זוכה להתעניינות מפאר הדור - אין לך תשלום גדול מזה. אך רבנו סירב בתוקף: הוא הוציא את ארנקו, שילם את המחיר המלא, הודה למחבר בחיוך והמשיך לדרכו כשהספר תחת זרועו.

כמובן שדקות ספורות לאחר מכן לא נותר בדוכן ולו ספר אחד... מי רואה אותו קונה ואינו קונה...

שר המסכים

דרך נוספת שלו לעודד את המחברים, מצאה ביטוי בהסכמות והמלצות שהעניק ברוחב לב נדיר. כאלפיים הסכמות כתב בחייו, ובהן יצא מגדרו לשבח את המחבר ואת מקומו.

בעוד שדרך המסכימים להשתמש בנוסחאות קבועות וסטנדרטיות, אצל רבנו כל הסכמה היא **יצירה בפני עצמה**. כמעט לא תמצא הסכמה אחת הדומה לחברתה; תמיד יפתיע בסגנון מקורי, בפתיחה חדשנית, בכיוון מחשבתי שונה, ולעתים בכתב רש"י מהודר.

"כאשר אני כותב הסכמה לספר טוב" העיד פעם על עצמו "מכל הלב אני כותב - **את נשמתי אני מכניס בהסכמה**, בבחינת 'אנא נפשי כתבתי הבית' (שבת ק"ה ע"א)".

חבל על דאבדין

צער עמוק היה לרבנו לנוכח תלמידי חכמים שחידשו חידושים גאונים בתורה, אך מאחר שלא העלו את רעיונותיהם על הכתב - עמם תמות חכמה.

וכמה היה צער בנפשו על אותו צדיק הגאון רבי **ינון חורי** זצ"ל, שמעיין חכמתו נבע ללא הרף ברעיונות נפלאים ומקוריים, ובענוותנותו כי רבה לא ראה טעם וחידוש לכתוב את חידושיו. רבנו, שהכיר בערכם העצום של חידושיו, נטל על עצמו את המשימה: בכל פעם ששמע מפיו חידוש, היה ממחר לכותבו למזכרת, ואף משתדל לפרסמו לרבים (כמו שיראה הרואה בספריו שמפוזרים חידושים רבים משמו).

פעם עבר רבנו ליד כתתו של רבי **ינון** בישיבה, ובדרך הילוכו קלטה אוזנו חידוש עצום שהשמיע רבי **ינון** לתלמידים. מיד רשם אותו ופרסמו בשמו כמה פעמים (ראה בספר "מגדולי ישראל" ח"ג עמ' תט"ז).

בהזדמנות אחרת, הלך רבנו לבקר את רבי **ינון** בחול המועד סוכות, וכאשר פתח רבי **ינון** את פיו בחכמה והחל להשמיע חידושי תורה נפלאים, שלף רבנו פתק קטן כגודל כף יד ורשם עליו בקיצור נמרץ את עיקרי החידושים, כדי שאוצרות רוח אלו ישמרו ולא תשאם הרוח. מאותו פתק קטן, הרחיב רבנו בביתו את הדברים, והם הודפסו בירחון "אור הגנוז" על פני עשרה דפים. לבקשת רבי **ינון**, שסירב ששמו יופיע בראש המאמר, פורסמו הדברים תחת השם "הרי"ח הטוב".

סדר בניית האישיות

כל החיים! לא רק בלימוד התורה, אלא בכל ענפי החיים יש להכיר שאנחנו לא יכולים להיות בטוחים שנדע מה טובתנו. **התורה והמצוות הם ה-GPS של החיים!** בכל יום אנחנו אומרים "שמע ישראל" "קבל" [ורק אח"כ] 'זהבן', זה הביטחון לאיכות חיים אמיתית. וזה יתכן רק כאשר יש אמונה, אם כי היא חיצונית, אולם לאחר מכן היא מתיישבת על הלב.

אירוע מרכזי בחיי עם ישראל זה יציאת מצרים. ועל כן אנחנו מזכירים אותו בכל יום. וכאשר עם ישראל על שפת הים והמצרים מאחוריהם, ה' אומר למשה (שמות יד, טו) "מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו", וכתב האו"ח הקדוש שה' אומר למשה שאין אפשרות להושיע את ישראל, שהרי הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה, ולכן העצה היעוצה להגביר צד החסד והרחמים, היא על ידי שיתעצמו באמונה בכל לבם ויסעו אל הים קודם שיחלק, על סמך הביטחון כי אני אעשה להם נס. ובאמצעות זה תתגבר הרחמים. וכעין זה ממש ראיתי בספר כתבי הסבא מקלם (חנוכה ופורים מאמר ע"ב) שאומר על דברי משה לבני ישראל: הם צריכים דוקא לפעול ברצונם, אפילו לטבוע בים ואז יבקע להם, ואם נתבונן זה מה שקרה לעם ישראל, כאשר הם הסכימו לשנות רצונם, הכל השתנה לטובה - הים נקרע והם עברו ביבשה והמצרים טבעו. אם כי, ה' לא הסתפק באמונה בלב בלבד, הוא דרש: "ויסעו", אמונה בלב אינה דומה לאמונה מוחשית.

כך רואים שחז"ל ייחסו חשיבות גדולה ל"ליל הסדר", ו"חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים" אכילה בהסיבה, ואכילת מצה ומרור ועוד. והכל "בכאילו" משום שה"כאילו" מכה שורשים באדם ובפרט בילדים הרכים, שלהם קל יותר לחיות ב"כאילו" והם לא מבדילים בין "כאילו" ל"באמת". לכן כאשר ממחישים את סימני הסדר וסיפור ההגדה בצורה חיה ומוחשית - הדבר נחקק בליבם ומשאריר רושם עמוק של אמונה חיה ומוחשית בנפשם הטהורה.

בגמרא יומא (ע"ב:) איתא: מאי דכתיב "למה זה מחיר ביד כסיל לקנות חכמה ולב אין"? אי להם לשונאיהן של ת"ח שעוסקין בתורה ואין בהן יראת שמים. מכריז ר' ינאי: חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתא עבדי. ופירש רש"י: דרתא - שער. ודרתא לתרעיה עבדי - שהתורה אינה אלא שער ליכנס בה ליראת שמים לכך צריך שתקדים לה יראת שמים. עכ"ל. ויש לשאול, אם התורה היא השער ליראת שמים, אז איך אפשר שיראת שמים תהיה קודמת לשער? זאת ועוד יש לדקדק מהגמרא בשבת (ל"א.) שאומרת: כל אדם שיש בו תורה ואין בו יראת שמים דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצוניות לא מסרו לו, בהי עייל? ורש"י (רע"ב) פירש: יראת שמים דומה לפתחים חיצוניים שדרך להם נכנסים לפנימיים. כך אם ירא שמים הוא נעשה חרד לשמור ולעשות ואם לאו אינו חש לתורתו. עכ"ל. וזה נראה סותר לפירושו ביומא.

ונראה ליישב בהקדים שידוע שיש יראת שמים "חיצונית", דהיינו בלי שקדמה לה התבוננות, אלא מתוך ידיעה מהסובבים וכל כיוצא בזה, שה' מנהיג את העולם. אך יראה זו אינה היראה הרצויה. היראה הרצויה היא מתוך התבוננות וידיעה ברורה, והיא תיתכן רק לאחר לימוד וידיעת התורה בכלל ובקיאיות בהלכה בפרט. אולם בלימוד יש סיכון שנפרש את התורה לפי מה שנוח, לאו דוקא לפי האמת, שהאדם קרוב לעצמו. לכן יש להצטייד ביראה החיצונית שתהווה כתריס בפני השוחד העצמי. ולפי הנ"ל דברי רש"י מבוארים כמין חומר, מה שכתב "שהתורה אינה אלא שער ליראת שמים", הכוונה ליראה הרצויה. ומה שכתב "לכך צריך שתקדים לה יראת שמים" הכוונה ליראה ה"חיצונית". והעד לכך, מה שכתב (בשבת) "אם ירא שמים הוא, נעשה חרד לשמור ולעשות ואם לאו אינו חש לתורתו". ומכאן יש ללמוד עד כמה יש חשיבות ל"יצר" יראה חיצונית. הן אמת, אין ערוך ללימוד התורה, אולם זה בתנאי שקודם יש יראה. אין מציאות של לימוד אמיתי ללא עבודה על יראת שמים. אם נתבונן, הרי זו עבודה של

בתר השלום

הרב משה מאדאר

תתחדשו!

הסיבה לכל זה, זה רק כדי שנדע שלא הכל אותו דבר, ובכל יום יש חדש תחת השמש.

אבל כדי שנפיק את מירב התועלת מכל ההתחדשות הזו, בואו נשים לב, כמה פעמים יצאנו 'לבחוץ' ולא ראינו אילנות מלבליים?

אז כנראה שבכדי לראות את האילנות המלבליים צריך להתבונן בכל עץ ועץ, אין התחדשות שבאה סתם כך - **בשביל להתחדש צריך לצאת מהקופסה**, מהשיגרה השוחקת, ולחפש "מה חדש?", ורק אז נוכל למצוא אותו.

אז כמה להתחדש? כל זוג למרות כל העומס של החיים חייב למצוא זמן להתחדש, ולא, אין הכוונה לחדש את הבית או את הארון בגדים... זו גם אפשרות, אבל בעיקר מתי הם בעצמם מתחדשים בחוויה זוגית טובה ומרעננת. פעם בשבוע, או בכל זמן אחר, ורצוי כמובן זמן קבוע, אפשר וחובה לצאת להתחדשות. ואגב, פעמים רבות אפשר להתחדש גם בארבע קירות הבית, רק אם נרצה, שהרי אפילו על פרץ רבותינו תיקנו ברכה, ומי שמנסה - לא רוצה להפסיק. חג פסח כשר ושמת.

הרב משה מאדאר שליט"א, מנכ"ל חתנים: 053-3104542

אין הפתגם הנדוש הזה הולך? אבק זה לא חמץ, האשה לא עובדת בפרך, והילדים לא קרוב פסח...

אבל הגיע הזמן להעמיק ולהתחדש: פסח זה זמן של התחדשות, אין ספק! נקיונות, רהיטים חדשים, מוצרי

חשמל חדשים, בגדים חדשים, ומה לא? אפילו הריח של הבית מריח טוב יותר, כאילו החג מביא אתו ניחוחות כל פעם מחדש. ומי לא אוהב להתחדש?

אבל אם נשים לב, זה מתחיל כבר מראש חודש ניסן, וזה לא רק בגלל היציאה לבן הזמנים...

רבותינו תיקנו שהיוצא בימי ניסן, ורואה אילנות מלבליים, מברך בא"ה אמ"ה שלא חסר בעולמו כלום, וברא בו בריות טובות ואילנות טובות, ליהנות בהם בני אדם.

ומי שיותר יעמיק יראה שכל הלוח השנה היהודי בנוי בצורה הזו של התחדשות, כמעט בכל חודש יש איזה חג או איזו מצוה שצריך לזכור ולעשות.

אפילו בכל שבוע יש התחדשות, כל שבוע מתחילים מחדש, בכל שבוע יש הכנות לשבת, ו... שבת כמובן.

עברית
צרפתית
אנגלית

בית הוראה "כסא רחמים"

מענה טלפוני בכל נושא הלכתי

03-50-50-550

24
שעות
ביממה

קצב הצמיחה הטבעי

רק לפני כשבועיים קניתי אותו, עציץ נאה ומלבב. 'מה הוא אמיתי?' 'שאלו אותי המבקרים בהשתאות, 'הוא נראה מלאכותי, 'נכון יפה?' עניתי מרוצה. כל-כך נהנתי מהעציץ, רציני שהוא יגדל וישפיע עליי יותר ויותר עד שדאגתי לשלומי. 'שלא יחסר לו מים', מלמלתי לעצמי כאם רחמנית בעודי שופך כוס מים נוספת.

לא עברו יומיים, ופתאום עליו התחילו לנשור. 'אוי לא, רק שלא ימות לי, אולי חסר לו מים?' חשבתי לעצמי בלחץ, הוספתי עוד כוס, מה שבטוח, אבל כלום לא עזר. 'מת לגמרי, אין לך מה לעשות איתו, אתה יכול לזרוק אותו כבר מעכשיו', חרץ את גורלו בעל המשתלה. 'סתכל על השורשים שלו, הורה לי באצבע מיובלת, 'רקובים לגמרי, השקית אותו יותר מיד'.

'אופס... תביא משהו חדש', אמרתי למורה הדגול, 'אני צריך עציץ מטפס שיגדל לאורך של שני מטרים, יש לך?' 'כן בטח זה יכול למלאך לך חדר שלם'.

לקחתי את העציץ הטרי לחדר הפגישות המיוחד - האוירה בחדר טובה, אבל דוקא העציץ שאמור לנסוך רעננות, צמיחה והתחדשות - קטן מדי, בתוכנית המקורית הוא אמור להישפך משני צידי הפתח, מתי הוא יגדל, הייתי מסוכל.

'רגע, עצור שניה, תנשום רגע', אמרתי לעצמי, 'לעציץ יש את קצב הצמיחה שלו, זוכר מה קרה לעציץ הקודם שקנית?' שאלתי את עצמי. נזכר בעציץ היפיפה ובלקח שלמדוני שרשי הרקובים - חצי נטלה פעם אחת בשבוע ולא יותר. 'זה אולי קצת מרגיז', אמרתי לעצמי, 'אבל יש כאן משהו יפה, כל החיים מסביבך רצים בקצב מלאכותי ומודרני, אבל זה לא קצב הצמיחה של החיים הטבעיים'.

בקצב מלאכותי ומודרני - לחיצת כפתור מאירה את החדר בבת אחת, בקצב צמיחה של הטבע - השמש מאירה בתהליך מתמשך שלוקח יותר משהיה. בקצב מלאכותי מודרני, אפשר לנסוע 100 קילומטר בשעה, בקצב הליכה הדרגתי וטבעי - זה ייקח יותר מיום שלם (!) של הליכה רצופה.

אז התרגלנו למחר את קצב הצמיחה ההדרגתית, וזה ממש מדהים ונפלא. את ההליכה הרגלית החליפו מנועי בעירה, את ההמתנה לצמיחת עצי נוי החליפו עציצים מלאכותיים, ואת ההמתנה לצמיחת הירקות בגינה מי בכלל מכיר? קונים מהירוקן, ברכה ולפה.

אבל, לפירות החוכמה הנפלאה יש גם תופעות לוואי: כשאנו נאלצים לחזור לקצב הצמיחה ההדרגתי והמקורי, אנחנו כוססים ציפורניים בעצבנות ומאבדים סבלנות עוד לפני שהספיק לבצבץ עלה אחד. חוסר הסבלנות, יוצר אצלנו עצבנות פנימית, מוריד לנו את הסבלנות להשקיע, והגרוע ביותר - מייאש.

אין הרבה מה לעשות, אנחנו חיים בקצב מודרני גם אם אנחנו לא רוצים את זה, אנחנו חייבים להאיר חדר בשניה במקום לחכות לשמש שתזרח מחר, אנחנו חייבים להגיע למקום הלימודים של הילדים בקצב של תחבורה מודרנית ולא של חמורו של אברהם אבינו ע"ה, אבל כשהקצב המודרני מכניס בנו עצבנות ותסכול, נזכיר לעצמנו את קצב החיים ההדרגתי והטבעי, ובפעם הבאה שיש לנו קצת קושי נמתין בסבלנות לשמש שתזרח מחר. ואם זה עדיין קצת קשה, תתחילו לגדל עציץ ותצמחו בטבעיות.

הרב מלאכי כהן. מטפל רגשי על פי השקפת התורה וחכמינו בעלי המוסר והמחשבה. מוסמך למטפל NLP מאסטר, מדרוך חתנים ויועץ נשואין.

ידע שוה כסף

אין כמעט רגע בחיינו המודרניים שאינו מושפע, באופן ישיר או עקיף, מהכסף. אנו עובדים חודש שלם כדי לקבל שכר שיאפשר את קיומנו; יורדים לקנות חלב - בכסף. כל החלטה, הוצאה או פעולה פיננסית נמדדת דרכו: יתרת חשבון הבנק מתמלאת או מתרוקנת, ההשקעות שלנו צוברות רווח או חלילה סופגות הפסד. והחוב לבנק צובר ריבית וממשיך להתנהל בקצב משלו.

מצד אחד ברור שהכסף איננו המטרה העליונה בחיים. ישנם ערכים חשובים ממנו בהרבה - קיום תורה ומצוות, שלום בית, חינוך הילדים, אך מצד שני, אי אפשר להתעלם מן המציאות: הוא הכלי המאפשר לנהל חיים תקינים.

הוא איננו התכלית, אלא ה"דלק". כאשר התזרים החודשי מאוזן - הבית רגוע יותר, הזוגיות יציבה יותר, ויש יישוב הדעת להקדיש את כוחות לעבודת ה' ולבניית הבית. בישיבתנו הקדושה "כסא רחמים" למדנו תמיד להוריד את ההלכה לחיי המעשה, ולא להשאירה בין דפי הספר.

מורנו הגר"מ לוי צוק"ל הנחיל לנו שלושה ספרי הלכה מרכזיים:

מנוחת אהבה - על הלכות שבת

ברכת ה' - על הלכות ברכות

מלווה ה' - על הלכות הלואה וריבית

אם נתבונן בכך נגלה הבדל מעניין: ב"מנוחת אהבה" נפגשים פעם בשבוע, ב"ברכת ה'" כאשר מברכים, ואילו ב"מלווה ה'" כמעט בכל רגע מחיינו. חשבון הבנק, הפיקדונות, הפנסיה, הביטוחים, המשכנתא ואפילו הלואה קטנה מהשכן - כולם נוגעים לדיני ריבית.

מרח ראש הישיבה צוק"ל חייג אותנו במעשיו: הוא סיפר שמעולם לא נכנס למיננס, ופעם אחת בלבד חויב בריבית זעומה בגלל טעות של הבנק. גם אז, טרח ללכת לבנק עם האסמכתא לבטל את החיוב - שלא יהיה חשש קל של ריבית.

ההימנעות ממיננס אינה רק הנהגה של חסידות. משיכת יתר היא למעשה הלואה יקרה מאוד, וברוב המקרים קשה להתירה בשופי. מעבר למחיר הכלכלי הכבד, המיננס יוצר תלות מסוכנת - אינו פותר את הבעיה אלא רק דוחה אותה.

כשהוצאות גדולות מההכנסות, המיננס אינו עוזר - הוא תמיד צריך לתפות, ואם ההוצאות שוות להכנסות - אז המיננס רק פסיכולוגי והריביות מצטברות, והיציבות הכלכלית מתרחקת. הפתרון האמיתי הוא עצירה, בדיקה למה הגענו למיננס ותכנון כלכלי מחודש.

דווקא בגלל שהכסף נוגע לכל אחד ואחת מאיתנו, מפתיע לגלות עד כמה הידע הפיננסי של הציבור מצומצם. הדבר נובע משני מכשולים מרכזיים:

הפחד מהלא-נודע: אנשים פשוט נרתעים מהתעסקות עם מספרים, המורכבות, הטרימינולוגיה הפיננסית המאיימת והפחד לעשות טעויות, מובילים להתעלמות. התוצאה כואבת: משפחות ועסקים מפסידים הון רב בגלל אי-ניצול של הטבות מס, תשלום דמי ניהול מופרזים ואי-השוואה נכונה של תנאים בסיסיים.

האותיות הקטנות: גם אלו שמנסים להיות מסודרים ולערוך השוואות, מגלים שהמערך הפיננסי מורכב. האפשרויות הרבות - החל מחיסכון לטווח ארוך, דרך בחירת מסלולי משכנתא, ועד לניהול השקעות - דורשות ידע מעמיק שהאזרח הממוצע אינו מחזיק בו.

חובתנו ההלכתית: בקיאות בטיב משא ומתן

חז"ל הורו שעל האדם להיות בקי בטיב משא ומתן, כדי שלא ייכשל בענייני ממון. מעבר לניהול כלכלי נכון, מוטלת החובה להכיר את ההיבטים ההלכתיים של חיי הממון - דיני ריבית, הלואות והתנהלות כספית כשרה.

מכיוון שאנו עוסקים בכסף כמעט בכל יום, עלינו לדעת כיצד לפעול נכון מבחינה הלכתית ומעשית.

במדור זה, בע"ה, ננסה לפשט את הסוגיות הפיננסיות וההלכתיות ולהפוך אותן לכלים מעשיים - בהלכות ריבית, בהלוואות, בניהול תקציב ובמשכנתאות - כדי לסייע להתנהלות כלכלית נכונה ויציבה.

בחודש שבו מציינים את יציאת מצרים - המעבר מעבדות לחירות - ראוי לשאול את עצמנו: האם גם אנו משועבדים? אולי לא לפרעה, אלא להלוואות ולריביות? יציאה מחובות והגעה ליציבות כלכלית אינו קסם: הן דורשות אחריות, ידע והתנהלות נכונה.

נשתדל לגעת גם בשאלות ובסוגיות מהחיים. מוזמנים לשלוח התלבטויות פיננסיות או שאלות הלכתיות לכתובת: m0584138246@gmail.com

ונשתדל להתייחס אליהן בהמשך.

כי כסף הוא לא רק מספרים בחשבון הבנק, הוא כלי שניתן בידינו - וכשמשמשם בנכון, לפי ההלכה ובניהול חכם, ניתן לזכות לא רק ביציבות כלכלית ויישוב הדעת בעולם הזה, אלא גם ברווחים רוחניים לעולם הבא.

חג פסח כשר ושמח!

כשר או טרף? הדרמה במטבח בדובאי

אולם בנידון שלנו הדגים הגיעו ללא עור וללא קשקשים, ולכן אין אפשרות להסתמך על ההיתר המבואר בגמרא זו.

מקרה דומה מובא ביורה דעה סימן ק"א. שם מדובר בכמה קרקבנים של עופות, ואחד מהם נמצא מנוקב - דבר הקובע שהוא טריפה גמורה. לכאורה היה מקום לאסור את כל העופות מספק. אולם בעל האור זרוע התיר בדרך של בדיקה: הוא השווה את שומן הקרקבן לשומן התרנגולת במקום חיבור הקרקבן, עד שמצא התאמה, וכך קבע שזהו העוף הטרף והתיר את השאר.

וכן הובא בתרומת הדשן (סימן קע"ט) מקרה דומה: נמצא ראש של כבש טריפה, והשוו את הראש לצווארם של הכבשים עד שהתאים לכבש אחד, וכך נקבע שהוא הטרף והשאר הותרו. כל המקרים הללו נלמדו מן הסוגיא במסכת עבודה זרה.

למעשה הוריתי לערוך בדיקה דומה. ביקשתי לקחת דג מאותו הסוג שהשף טען שהוא כשר, לפרוס ולפלט אותו עד שיגיע לצורת החיתוך שלפנינו. אם יתברר שהחיתוך והמבנה דומים - נוכל להניח שכל הדגים מאותו סוג כשר. ואם לא - יהיה עלינו לפסול את כולם, עם כל הכאב שבדבר.

ואכן, לאחר הפילוט חזר המשגיח ואמר לי בצורה חד-משמעית: **הצבע והמבנה אינם דומים כלל**. לפיכך נאלצתי להורות על איסור הדגים.

לאחר זמן רב, כשנפגשתי בארץ עם אותו שף, סיפר לי - כמסית לפי תומו - שאכן הדגים באותו ערב לא היו ממין כשר. אלא שהלחץ הגדול, ריבוי האורחים והזמן הדחוק גרמו לו לומר שהם כשרים.

וברוך ה', בזכות ההנחיות הברורות של רבותינו כיצד לברר ספיקות בהלכה, זכינו להינצל מאיסור חמור.

מעשה שהיה במלון בדובאי. השעה הייתה 18:00 בערב, והמטבח גועש ורועש לקראת ארוחת הערב המתחילה בשעה 19:00 בדיוק. במלון זה אוכלים בממוצע כשלוש מאות איש בכל ערב, וההכנות בעיצומן.

אחת המנות בתפריט הייתה דג חתוך ומפולט היטב. על פי הנהלים במקום, נדרש משגיח צמוד להשגיח על תהליך הפילוט מתחילתו ועד סופו, שכן לאחר הסרת העור והקשקשים אין דרך לזהות בבירור את סוג הדג, ויש לחוש שמא מדובר בדג שאינו כשר.

באותו יום קיבלתי טלפון בהול מהמשגיח: הדגים החתוכים הגיעו למטבח ללא עור וללא קשקשים, ולא היה משגיח נוכח בעת הפילוט. השף היהודי טען בתוקף כי הוא מכיר את סוג הדג, ולדבריו מדובר בוודאות בדג כשר.

השאלה שעמדה לפנינו היתה ברורה: האם להורות לזרוק את כל הדגים - דבר שעלול לעורר סערה גדולה במטבח שגם כך היה לחוץ מאוד בזמן - או שמא יש מקום להכשיר את הדגים ולסמוך על עדות השף היהודי, שהרי ידוע הכלל כי "עד אחד נאמן באיסורים".

הגמרא במסכת עבודה זרה (דף מ' ע"א) מביאה מעשה בגוי שהביא גרב של חתיכות דג, ונמצא סימן באחת מהן. רבן שמעון בן גמליאל התיר את כל הגרב. רב פפא ביאר שמדובר בחתיכות שוות, ולכן מותר. והיה מקום לאסור, משום שיש לחוש שמא נתערבו בתוך הגרב חתיכות מדג אסור.

מפירוש רש"י עולה שמדובר במקרה שבו נמצא סימן בחתיכה אחת, ובשאר החתיכות אין סימן. הדרך לברר אם כולן מדג אחד כשר היא להניח את החתיכות זו על גבי זו; ואם נמצאו מכוונות - הרי שהגרב כולו מותר.

הרמב"ם (הלכות מאכלות אסורות פרק ג' הלכה כ"ד) כתב: "והם ניכרים שכולם מדג אחד" וכו'. ויש נוסחאות: אף אם החיתוך אינו מדויק ואי אפשר לחבר את החתיכות זו לזו לגמרי, אם ניכר שהכל מאותו דג - מותר. זוהי גם ההבנה הפשוטה בדברי הרמב"ם, וכן פירש הר"ן.

גנזי המלכות חידושים מגנזי העבר

מון
רבנו הגדול
זצ"ל
באפיית
מצת מצוה
בערב פסח

תמונה נדירה
של חכמי ג'רבא,
מימין רבי שושן
הכהן, רבי רפאל
כדיר צבאן,
ואחיו של רבי
מרדכי אמייס
הכהן. באדיבות
מר בני ברדא

תורתנו מאירת עינינו

סקירה ועיון באחד מספרי מרן ראש הישיבה זצ"ל

והפסח

"ה' נסי" על הגדה של פסח"

בלשון הקדש: בשני בשנה פלונית וכו', ויש בו את מותרת לכל אדם שהם בלשון הקדש, מפני

חייך מתוק מזה? חדש ומפתיע על לשאלת החכם "אף

אתה אמור לו כהלכות הפסח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן". פירושים אין מספר נאמרו על כך, אך רבנו בדרכו הפשטנית טוען כי "הנכון מכל הפירושים ע"פ הפשט שילמד עמו הלכות הפסח במשנה במסכת פסחים עד שיגיע למשנה אחרונה שם (פ"מ"ח) המתחילה: אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, שהיא הלכה אחרונה שם הנוהגת בזמן הזה לענין שאין אוכלים כלום אחר אפיקומן. וכאילו אמר: אף אתה אמור לו כהלכות הפסח "עד" אין מפטירין וכו'". פשוט ואמיתי! ומסיים רבנו: "ומצוה לפרסם פירוש זה". (בהמשך הוא מביא שאחר כך מצא כעין זה בריטב"א ע"ש).

בנוגע לתשובה לבן הרשע, מבאר רבנו שיש אפשרות להפוך גם את ה'בן הרשע לצדיק על ידי שמראים לו את חכמת התורה וכו'. וכאן הוא משתף את הקוראים בדו-שיח מענין שהתפתח באקראי בינו לבין יהודי חילוני במסדרונות בית החולים, המראה עד כמה המאור שבתורה יכול להחזיר למוטב.

לחובבי החשבונות, היינו מציעים לעיין בדיבור הארוך על פסקת "בשבעים נפש ירדו אבותינו מצרימה", שם מציג רבנו חשבון ארוך וגאוני אשר דרכו הוא מסביר את התפתחות מספרם של בני ישראל במשך שנות גלות מצרים - "לסתום פי פורקי עול הטוענים איך נתרבו עם ישראל כל כך במשך רד"ו שנים".

בין השיטין רואים כיצד רבנו קיים מצות "והגדת לבנך", כאשר בכמה חידושים הוא מביא שאלות על ההגדה שנשאל מבנותיו בילדותו.

גולת הכותרת בהגדה, הם ללא ספק דברי הפתיחה המרגשים, בהם מספר מרן רבנו הגדול זצ"ל על הרקע לחיבור ההגדה, ובאיזה מצב התחברה. אם כל ההקדמות של רבנו מרתקות, הרי שהקדמה זו - עליית על כולנה. באורח נדיר פרש רבנו על פני 11 עמודים את אחד הפרקים הכואבים בחייו, והוא נס הצלתו ממות לחיים בשנת תשל"ד. בסיפור זה יש גילויים נדירים של עוצמות רוח ותעצומות נפש, וזו הזדמנות להצצה נדירה להתמודדות אישית וכנה של גדול הדור ברגעים של משבר.

את המאמר הוא מסיים בשורות המרגשות הבאות: "אמרתי אני בלבי: מה אשיב ליוצרי, ששלח למכתי צרי, והעמידני חי וכמעט בריא? (הוא יגמור בעדי אמר). כי הוא יכאיב ויחבש, ימחץ וימרח דבש! וקבלתי על עצמי בחדש ניסן תשל"ד לחבר בל"ג ספר ה' נסי' לרמוז לכמה נסים שאירעו לי... אולם מרוב תלאות, החולפות ובאות, חיברתי את גוף הספר עוד בבית לוינסטין רעננה (בכתב ספרדי, ופעם בא מנהל המחלקה ד"ר מנדלסון נ"ע עם כמה רופאים והראה להם את כתב-ידי המסודר במחברת, לאמר: תראו איך אנו משקמים את החולים שלנו, אע"פ שלא ידעו לקרוא מאומה), אבל לא איסתייעא מילתא להוציאן לאור הדפוס עד היום שעברו ארבעים שנה, וסימניך שמי השני נסים. נסי מ'. ועל נסיך שבכל יום עמנו תל"ת".

מי שתוהה לעצמו: מה כבר ניתן לחדש בהגדה של פסח אחרי אין-ספור הפירושים שכבר התחברו עליה והפכו בה מכל צד, יופתע למצוא חידושים מאוד מקוריים שלא נגע בהם אדם מעולם.

הכל מכירים למשל את הקושיא על ההגדה: מדוע בסיום הקטע "השתא הכא" שנכתב בארמית, פתאום עובר המגיד ללשון הקדש ומסיים "לשנה הבאה בירושלים הבנויה", היה לו לומר "לשתא דאתיא..."? נאמרו על כך כמה תירוצים מפולפלים, אולם בהגדת ה' נסי מציע רבנו יישוב גאוני בפשטות: קטע זה הפותח את ההגדה נכתב בארמית כדי שיבינו את הנאמר כל יושבי השלחן, כולל הנשים ועמי הארץ שלא הבינו לשון הקדש, אבל את המשפט "לשנה הבאה בירושלים הבנויה" לא היה צורך לכתוב בארמית, מאחר שהיה רגיל ושגור בפי העם. דוגמא לסוג כתיבה כזה מביא רבנו מנוסח הגט שכולו

גדולי וצדיקי הדור פסקו:

והזוכה לתמוך במפעל צדקת ה' ותורתו הקדוש הזה, יתקיימו בו כל הברכות שבתורה הקדושה

וכל המסייעים בידם יקבלו בחזרה אלף פעמים מידו של הבורא יתברך בנחת ושלום ובשלוש בית ובנים צדיקים ובכריאות...

כל התורם ידע שהוא שם את כספו בידים נאמנות וגדול שכרו בעולם הזה ובעולם הבא

מי שתומך באברכים הקב"ה יברך אותו בכפלי כפליים ולא ידע מחסור וצער כל ימיו

וכל העוזרים יתברכו להיכלל בכסא של רחמים בדין של ר"ה

מגבית קמחא דפסחא לאברכים עמלי תורה!

ניתן לתרום בדרכים הבאות:

בטלפון: 055-676-3536

או בעמדות 'קהילות' ברחבי הארץ (59441) או בהעברה בנקאית: לפקידת 'תמכין דאורייתא' - יד יעקב (יע"ד) בנק דיסקונט סניף 139 מ.ח. 12355 | קוד מוסד: 38365

התרומה מוכרת לפי סעיף 46

רבני הקופת יחד עם מנזר תלמידי חכמים ועמיתיו עובדים בציונות הקדושה של מרן ראש הישיבה זצוק"ל לכל התורם 720 ש"ח ומעלה.

קופת החסד תמכין דאורייתא

שנ"י כולל אברכים - כסא רחמים

בראשות האומנים: הרב דוד עידאן, הרב יעקב כהן והרב אליהו מאדאד שליט"א

רבי משה חדאד בורתא זצ"ל

ר' שלום יחד עם תלמידיהם תפלות ותיקונים בלא הפסק, ושלשה תיקוני כרת, בשלשה לילות רצופים, בבכי ובתחנונים, וביום השלישי בהיות הבוקר, אמר להם רבי משה, ש"היום יהיו בשורות טובות", וכך היה, ובאותו יום מטוסו של המפקד הנאצי וסגניו ימ"ש התרסק בים, ונתבטלה הגזירה ויהי לנס. ומעשה זה אימת מורנו הראש"ל, הן מפי עדי ראיה, אשר נכחו שם, והן מפי רבי משה עצמו, זכר צדיק לברכה.

אמנם למרות תוקף גדולתו ומלכותו, מאן מלכי רבנן, לא הילך בגדולות, אלא התלבש כאחד האדם, בפשטות ובצניעות, ואף זקנו היה קצוץ, משום ש"אם יגדל יבואו לשאול אותו שאלות..." (כך אמר למקורבו). וכשהיו באים לבקש ברכה, היה אומר בצער "מה רוצים אנשים, מה יש להם לבקש ברכה ממני?".

זכה להעמיד תלמידים מופלגים בקבלה, ומהם מרן הראש"ל הגרש"מ עמאר, הגר"י ברדא, והגר"ץ בוארון שליט"א.

נתבקש לשיבה של מעלה בר"ח ניסן התשמ"ו. זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל אכ"ר.

סיפורי נסים רבים יש בפי המקורבים אליו, אפס קצה מהם ראה בספר 'מצוקי ארץ' ובקונטרס 'האיש משה' להרב ג"מ הי"ו שאף הקים ישיבה על קברו מדי ערב בבית מדרשו של הרב זצ"ל, וחן חן לו שהודות להשתדלותו הרבה אצל מכירי ומוקירי הרב זצ"ל, זכינו לדעת מעט מן המעט מחיי הרב.

בי"א חשון התרנ"ז הפציע אורו של רבי משה בעיר טריפולי אשר בלוב, להוריו ר' צבי והרבנית זולה ע"ה. בעיר זו עלה ונתעלה בתורת הפשט ובתורת הקבלה והאיש משה הולך וגדל עד כי גדל מאוד. כגדל גדולתו וחכמתו, כך היה גדול צניעותו, מסייג היה את החכמה בשתיקה, ו"עד שהיה אומר מלה או שתיים צריך נסים" (לשון מרן הגרש"מ עמאר). בחייו אף כי במותו, לא רבים האנשים אשר שמעו שמועתו, ולא רבים הסיפורים שמספרים גדולתו, ומה שיש לפנינו הוא מעט מזער.

סדר יומו של חסיד ועניו זה, מדי לילה, כיון שהגיע חצות לילה, היה קם ואומר תיקון חצות בדמעות שליש, על הבית הגדול והקדוש. אחר הדברים האלה היה הוגה בתורה בשקידה ובאהבה רבה, עד ארבע לפנות בוקר! וכיון שעמד להאיר פני מזרח, היה שם פעמיו לבית הטבילה, וטובל בקדושה ובטהרה לקראת תפלה בהנף החמה. ובכל בוקר לאחר התפלה, כל מאכלו לא היה אלא עוגית "כעפע" עם מעט חמאה וכוס תה. וכיון דטענים מידי בצפרא לית ליה אלא התורה הקדושה! וכמו שמספר בנו ר' ציון הי"ו שבהיותו בלוב התפרסם כצורך וכשוחט מומחה, ובכל זאת היה ממעט בעסק ועוסק בתורה, ורק כאשר הרבנית היתה אומרת שאין לחם בבית, היה יוצא לקבל עבודות כדי מחיתו, וחוזר מיד לתלמוד!

ידוע היה בתיקוניו ובתפלותיו למען עם ישראל, ומספר מרן הראש"ל הגרש"מ עמאר שליט"א שבזמן השואה, עת חשבו הגרמנים ימ"ש להשמיד להרוג ולאבד את היהודים אשר בטרפולי שבלוב, ערכו רבי משה ואחיו

פעמון ורימון

משל בחרוזים

הרב מאיר גבאי

להשתמש בעצתו - נגדו

רופא מומחה שדרכו לא צלחה, ניגש לרב ביגון ואנחה, ובפיו בקשה שיושיעו ויתן ארוכה, לבעיה שסביבו נכרכה. כי זה תקופה, שעבודתו חלשה ורפה, ואין איש שניגש לבקש מזור ותרופה. 'אני יושב בטל מבוקר עד ליל, ואין באומנותי שואל'.

הקשיב הרב למר לבבו, ובחכמתו השיבו: שמע ואיעצך: 'אל תהיה זמין לכל פונה!', נתן הרב מענה. החל מעכשיו את השינוי, אמור שהנך עסוק על אף שהנך פנוי.

שמע הרופא לעצה, שתושיעו מן המיצר שבו נמצא. ואכן השיב לכל הפונים, כי אין תורים זמינים, אלא בעוד עידן ועידינים. וכך יצא קול בעיירה כי הרופא כ"כ עסוק, ואינו פנוי לכל זקוק. הבינו בני העיירה כי הרופא אינו אלא אומן מומחה בתחומו, למעלה משכמו. טרוד במלאכתו תדיר, ולזכות אצלו לביקור זה נדיר.

והי היום, נורא ואיום, חש הרב ברע, חיש ניגש אל הרופא שיבדוק מה ארע. אולם מה רבתה הפתעתו, שהרופא דחה אותו. בטענה שהחולים רבו למעלה ראש, כי הכל במומחיותו באים לדרוש. נחרד הרב: בעצה ששמעת מעמדי, אתה משתמש נגדי?!

--

הקב"ה דואג לאדם לעבוד, ולהתפרנס בכבוד. אם כן, כיצד יתכן, שאדם יטען שהוא טרוד בפרנסתו, ולא יכול לקבוע עתים וללמוד תורתו.

מחזורים מעור

לחתן וכלה או מתנת הוקרה

סט מחזורים 1090 ש"ח

סידור/תהילים 230 ש"ח

הטבה מיוחדת לקוראי העלון
הטבעה חניגם

להזמנות: 055-67-32-331 | לקבלת קטלוג
m0556874698@gmail.com

בתי מלון בפסח

שאלה: אדם דתי שאשתו החלה בתקופה האחרונה להתחזק בשמירת מצוות, וחושש לסמוך עליה בנקיונות הבית לפסח. האם יש בעיה למכור את הבית לגוי וליסוע לבית מלון למשך כל ימות חג הפסח?

תשובת הרב: אין שום איסור. שאמנם לכתחילה אנחנו אומרים לא ללכת לבתי מלון לחג הפסח, מחשש לתקלות בכשרות, אך כשיש חששות כשרות בבית, עדיף שיסע למלון.

ומ"מ יקיים בדיקת חמץ בביתו, ולא ימכור כל הבית לגוי.

עיי' בש"ע (סי' תל"ו ס"ג): ישראל היוצא מבית גוי תוך שלשים יום ונכנס בבית אחר בעיר זו, או הולך לעיר אחרת, א"צ לבער בית הגוי, שהרי יקיים מצות ביעור באותו בית אחר. אבל אם הוא מפרש או יוצא בשיירא ולא יכנס בפסח בבית, יש מי שאומר שחל עליו חובת הביעור כיון שהוא תוך ל' יום, וצריך לבער בית הגוי שהוא יוצא ממנו כדי לקיים מצות ביעור. ולכאורה מה הסבירא בזה, והרי הוא בכל אופן מחזיר את הדירה לגוי לפני פסח, אז מדוע עליו לבדוק אותה?

מרבית יוסף ביאר, דכיון שנכנסו שלשים יום, חלה עליו מצות חכמים שצו לבער, ולא סגי ליה בביטול. וא"כ אע"פ שאין לך הפקר גדול מזה, כל שאינו מבער לא קיים מצות חכמים, דמאחר שנכנסו שלשים יום, חלה עליו חובת הביעור. ע"ש.

ולכן ימכור ביתו לגוי, מלבד חדר אחד, או הכניסה לבית, שמקום קטן זה ינקה ויערוך בדיקת חמץ, ויתר הבית ימכור לגוי.

כניסה למקום המכור לגוי

שאלה: ישנם אנשים שמוכרים את כל הדירה או המחסן לגוי, ובאמצע חג הפסח הם נזכרים שיש להם משהו שהם צריכים בפסח באותו מקום שהם מכרו לגוי, האם מותר להם להיכנס

לשם?

תשובת הרב: יש כמה סיבות מדוע לא להיכנס. כתב מרן בשלחן ערוך (סי' ת"מ ס"ב) שאם יש חמץ של גוי בתוך בית היהודי, עליו לעשות מחיצה גבוהה עשרה טפחים כדי שלא יבוא לאכול מהחמץ בטעות. קל וחומר במקרה שמוכר את המחסן, והחמץ הוא שלו, אפילו שמכר אותו, יש חשש שמא אדם יאכל את החמץ הזה וצריך להתרחק מזה.

סיבה שניה לא להיכנס לבית או למחסן, היא מפני שאם מכר את הדירה לגוי ברצינות, איך נכנס לשם בכלל בלי רשותו של בעל הבית?

תיקנו לכך פתרון. כותבים בשטר המכירה שהרבנות מוכרת את החמץ לגוי, שהגוי מרשה ליהודי להיכנס למקום שהשכיר אם יש לו צורך בזה. ולפי זה אם אדם נזכר בכלי או בגד או חפץ שיש לו בתוך המחסן, וכמובן שאותו חפץ הוא לא חמץ – מותר לו להיכנס ולקחת אותו.

עם זאת, מספר הגאון הגדול רבי חיים קנייבסקי זצ"ל שבילדותו, אביו, ה"סטייפלר", מכר לגוי מחסן שהיה להם, ובאמצע החג נזכרו שיש להם חפץ במחסן שהם צריכים אותו, ולא ידעו מה לעשות. אמר הסטייפלר לרבי חיים ללכת ל"דוד", כלומר לחזון איש. הלך רבי חיים לחזון איש ושאל אותו, ואמר לו החזון איש שאפשר להיכנס. לאחר שנכנסו ויצאו, נזכרו ששכחו בפנים עוד חפץ, ושוב אמר לו אביו ללכת לשאול את החזון איש, אבל הפעם החזון איש הורה לא להיכנס. שאלו אותו מה ההבדל, מדוע בפעם הראשונה אמר שאפשר ועכשיו הוא אומר שאי אפשר? השיב החזון איש שלפעמים אדם צריך לעבור דרך הבית של השכן מסיבה כלשהי, נפל לו כדור, בגד וכדומה, ואדם נותן להיכנס כדי לקחת את זה, אבל להיכנס פעם אחר פעם – דבר כזה אדם לא נותן. ולכן בפעם הראשונה, כשיש לאדם אונס גמור והוא חייב להיכנס כדי לקחת דבר מה מהמחסן שנמצא בו החמץ – יכול להיכנס. אבל אם זה פעם אחר פעם – אין להיכנס, כי זה הופך את מכירת החמץ לחוכא ואיטלולא.

משפט המלוכה

הגאון רבי ליון ישי שליט"א

דף י"ד ע"ב וכו'. וכ"פ מרן (חו"מ סי' שס"ג ס"י) יש אומרים שאם השכיר בית שאינו שייך לו והבית עומד לשכירות דיש אומרים דאפילו שכרו מראובן ונתן לו השכר, ונמצאת שאינו שלו אלא של שמעון, צריך ליתן לשמעון שכרו. וכו' ויחזור ויתבע מראובן מה שנתן לו. ע"כ.

ולגבי הפרשי המחיר, חייב להשלים לבעל הבית. ע"פ הטור שכתב: ואפילו שכרו מראובן בפחות מכדי דמיו צריך ליתן לשמעון כראוי ליתן לו. וכתב הב"י דכן כתוב בתוספי הרא"ש בשם ה"ר יונה מדנקט נמצא הבית של שמעון "מעלה" שכר לשמעון ולא נקט "משלם" שכר לשמעון. וכ"פ מרן (שם) בזה"ל: ואפילו שכרו מראובן בפחות מכדי דמיו, צריך ליתן לשמעון כל השכר הראוי ליתן לו, ויחזור ויתבע מראובן מה שנתן לו. וכתבו האחרונים (צדק ומשפט פארדו) שהדין הזה הוא מוסכם, ואפשר שבגלל שזה חידוש דין לכן מרן כתבו בשם י"א כדרכו, כיון דרבים קיימי בסברא זו וד"ק. ע"ש.

אם שמעון יבוא בטענה: אם הייתי יודע שהמחיר 800 ₪ לא הייתי שוכרה? נענה לו: חזק וברוך! זכיתי לכוון לקושית הקצוה"ח (סק"ז) שהקשה מה ההבדל מהמקרה שהניח להם אביהם פרה שאולה וטבחה ואכלוה משלמין דמי בשר בזול, שזה שליש פחות. והטעם הוא שהיו אומרים "אילו ידענו שזה לא של אבינו לא היינו אוכלים", ומרן הש"ע פסק כן (סי' שמ"א ס"ד)? ותדע עוד ר' שמעון היקר, שהנתיבות (בביאורים סק"ז) אומר, שבאמות אחר שתשלם ללוי את כל הסכום, תלך לנבל ותתבע את כל ה-800 ₪. אבל למעשה, הרב אבני חשן (סק"ז) תירץ שיש הבדל בין המקרים, לגבי הפרה שאולה זה אונס גדול ולכן יכולים לטעון כן, אבל אותה, היה עליך לברר מי הבעלים.

ולכן על שמעון לשלם ללוי את סכום השכירות בשלמות, והוא צריך לחפש את נבל ולתבוע אותו רק על 500 ₪ כי נבל הגזלן יכול לומר קים לי כהפוטרים.

תשובה: לשמעון התרחש נס ופלא ורצה להודות על כך בציון הרשב"י הקדוש בסעודת הודיה ברוב פאר והדר. בהגיעו לאתרא קדישא מירון, בירר אצל תושבי המושב היכן יוכל להשכיר דירה למטרה זו?, נבל המירוני שעבר במקום הצביע על דירה ואמר לו: תוכל לשכור דירה זו ממני. כשנשאל על המחיר, ענה 500 שקלים חדשים ליום. שמעון הסכים למחיר ושלם לנבל 1,000 ₪ עבור יומיים. לאחר כמה ימים הגיע לוי ושמע את כל אשר נעשה, פנה לשמעון בטענה: נתת כסף הדירה לסתם עובר אורח, לא לבעל הדירה ולא לשלוח, שאני בעל הדירה, ודע עוד שהמחיר הוא 800 ₪ ליום ולא כפי ששילמת.

תשובה: הגמרא במסכת ב"ק (דף כ"א ע"א) אומרת: הדר בחצר חבירו שלא מדעתו אינו צריך להעלות לו שכר, והשוכר בית מראובן מעלה שכר לשמעון. אחר הסבר הדברים מקשה הגמרא שיש סתירה בין שתי הדברים, אמרת כאשר שמעון שכר בית מראובן ובא אדם שלישי לחצר, הוי דר בחצר שמעון שלא מדעתו וצריך לעלות לו שכר. ומתחילה אמרת הדר בחצר חבירו שלא מדעתו, אין צריך לעלות לו שכר?! ומתרת: הא דקיימא לאגרא הא דלא קיימא לאגרא. כלומר, יש כאן שני מקרים, כאן הדירה לא עומדת להשכרה וכאן עומדת להשכרה. ולכן במקרה של שמעון חייב לשלם, דהוה ליה זה נהנה וזה חסר. וכתב הרשב"א (שם ד"ה ה"ק) ומכאן שמענו שאפילו שזה ירד לתוכה על דעת שכירות, כיון שלא שכרה מן הבעלים הרי חזר דינו לדין הדר בחצר חבירו שלא מדעתו וזה נהנה וזה לא חסר הוא ופטור. והיכן שנתן כבר שכירותו לראובן לעולם מוציאין אותו ממנו, שהרי השכיר מה שאינו שלו. וכו' עכ"ל. והנמוקי יוסף (שם) כתב בחצר דקיימא לאגרא ופרע כבר השכר לראובן, חוזר ופורע לשמעון. וחוזר הוא על הגזלן דומיא דלוקח שדה מחבירו ונמצאת שאינה שלו (ב"מ

מהנעשה והנשמע

תיעוד וסיקור מהמתרחש בעולם התורה ובקהילות הקודש

קורדיט צילומים: עזרא טרבלסי | שי שבירד | מנדי טויטו | ישיבת כסא רחמים | מושיק

פורים בצל המצב: המנהגים שהשתנו וה"המן" שנותר תלוי

חג הפורים השנה בישיבה התאפיין בהתאמות למצב הביטחוני המורכב, תוך שמירה על רוח החג ושמחת הפורים. "שריפת המן" - בוטלה: המנהג הוותיק, אותו הנהיג מרן צוק"ל ואשר נמשך על ידי מורנו ראש הישיבה שליט"א והמשגיח הגר"מ סגרון שליט"א, לקיים מעמד שריפת המן חגיגי ברחוב, בוטל השנה מחשש ביטחוני. כתוצאה מכך, בוכת המן (שעוטרה השנה בדמותו של הצורר האיראני ח'מינאי) נותרה תלויה בין הבניינים.

קריאת המגילה - במרחב מוגן

לאחר שנים רבות בהן זכינו לשמוע את קריאת המגילה המיוחדת מפיו של מורנו ראש הישיבה שליט"א, השנה נערכה הקריאה במתכונת שונה. נוכח האזעקות, התקיים מניין מיוחד בבית הכנסת "איש מצליח", בראשות הגאון רבי אהרן מאזוז שליט"א. הקריאה התקיימה בתוך הממ"ד הגדול של בית הכנסת, מה שאיפשר את קיום המצווה כהלכתה וללא הפרעה, גם בעת הישמע אזעקה. יהי רצון שכשם שקיימנו את מצוות החג במסירות, כך נזכה לראות בישועת השם ובמפלת כל אויבינו במהרה.

הביטחון האמיתי: כח כח התפילה מעל לכל המיגון

ראש ישיבת 'כסא רחמים' הגאון רבי צמח מאזוז שליט"א נשא מעוררים ונוקבים על רקע המצב הביטחוני הקשה הפוקד את עם ישראל, בהתייחס הרב לאופן הנכון להתמודד עם האזעקות והחששות: "באזעקות, קוראים ויהי נועם" ופרק 'יושב בסתר עליון'. זה נקרא שיר של פגעים וזה סגולה שלא נפגע ושלא יקרה לנו שום דבר. 'לשבת בממ"ד?' נעשה השתדלות. אבל לא הממ"ד הוא שיציל אותנו... אלא זה שאנחנו סומכים ובוטחים בקב"ה". דברים אלו מהווים מקור חיזוק עצום וחינוך לאמונה עמוקה בימים אלו.

במשנתו נהגה: עצרת התעוררות וזיכרון במלאות י"א חודש להסתלקות מרן ראש הישיבה זצ"ל

במלאות אחד עשר חודש להסתלקותו לגנזי מרומים של אבינו רוענו, מרן ראש הישיבה צוק"ל, קויימה עצרת מספד והתעוררות מיוחדת. נוכח המצב הביטחוני, נערכה העצרת במתכונת של שידור חי ומרגש ברדיו "קול ברמה", תחת הכותרת "ממשיכים בדרכו".

את המעמד פתח בדברי פתיחה והתעוררות מורנו ורבנו ראש הישיבה, הגאון רבי צמח מאזוז שליט"א, אשר העלה על נס את מידת ההתמדה העצומה של מרן זצ"ל, אשר הגה בתורה בכל עת ובכל מצב, חרף הקשיים והניסיונות הרבים שליוו אותו לאורך כל ימי חייו. בהמשך נשאו דברים גדולי ישראל שליט"א: הראשון לציון, הגאון רבי דוד יוסף שליט"א, עמד בדבריו על הנהגתו הציבורית של מרן זצ"ל, ובמיוחד על מפעל חייו - הקמת הישיבה הקדושה, המהווה מגדל אור ייחודי בעולמה של תורה, הן בהיבט הלמדני והן בהנחלת דרך הפסיקה וההלכה. הראשון לציון ורבה של ירושלים, הגאון רבי שלמה משה עמאר שליט"א, תיאר את חלקו ההיסטורי של מרן זצ"ל בהעמדת הדת על תילה והרבצת תורה לעדרים. בדבריו הדגיש את החלל העצום שנפער בעולם התורה עם הסתלקותו, ואת החובה המוטלת על כולנו להשתדל ולהשלים חסרון זה.

הרב הראשי לישראל, הגאון רבי קלמן בר שליט"א, הביא מדבריו הצופים פני עתיד של מרן זצ"ל, שנאמרו בעבר כעין נבואה, בנוגע לתהליכים המדיניים והביטחוניים מול איראן, וציין כיצד אנו רואים כיום עין בעין את

התממשות דבריו הקדושים. את חותם השידור נעל נכדו של מרן, האבך החשוב רבי מנחם מאזוז שליט"א (בנו של הרה"ג דוד גדעון שליט"א), אשר שיתף את השומעים בסיפורים והנהגות מיוחדות מבית גנזי של הסבא הגדול, המעידים על כוח תורתו העצום וקדושת חייו. המשדר המיוחד הותיר רושם עז על אלפי השומעים, אשר התחברו מחדש לדמותו הענקית ולמורשתו הרוחנית של מרן זצ"ל ביום פקודתו.

עליה המונית ועצרת תפילה בציון הקדוש

במהלך יום האזכרה, פקדו המונים את ציונו של מרן זצ"ל. לרווחת העולים, הוקמו במקום פינות כיבוד ושילוט הכוונה. בהיכל הציון נערכה עצרת תפילה מרגשת, בהשתתפות בחורי הישיבה ועמך בית ישראל, בראשות הגאון הרב אליהו מאדאר שליט"א, אשר העתירו ברחמים על כלל ישראל, ובפרט בתקופה המורכבת העוברת עלינו.

מיזם מיוחד: ובתורתו נהגה - חודש של לימוד ותפילה לזכר מרן זצ"ל

בחודש הקרוב, אנו מציינים את סוף שנת האבל על מרן זצ"ל. לזכר פועלו וצוואתו, אנו מזמינים אתכם להצטרף למיזם מיוחד של לימוד ותפילה בתורתו של מרן. במסגרת המיזם, נקדיש את החודש הקרוב ללימוד מעמיק ומשותף של ספריו ומאמריו של מרן. נקיים שיעורים והרצאות מפי רבנים ותלמידי חכמים, וכן נציע חומרי לימוד מגוונים לכל הגילאים. בנוסף, יתקיימו הגרלות נושאות פרסים יקרי ערך בין כלל הלומדי. זו הזדמנות מיוחדת לכל אחד ואחת מאיתנו להתחבר מחדש לתורתו של מרן, ולהמשיך את מורשתו לדורות הבאים. להרשמה בטלפון: 1700-50-51-52

אור חדש על ציון האיר

כבר נפוצו בעולם התורה הסימניות המיוחדות בעריכת ידידנו הרה"ג רבי אהוד מולאי שליט"א, העוסקות בעניינים מגוונים ומעשיים, אשר רבים מגדולי ישראל מכל החוגים גמרו עליהם את

ההלל. ועל ראש מרן ראש הישיבה רבינו מאיר מאזוז זצוק"ל שהביע את קורת רוחו בהזדמנויות רבות מסימניות אלו. ובכל פעם שקיבל לידיו סימניה חדשה היה שש ושמח לקראתה כמוצא שלל רב, והיה קורא אותה מתחילתה עד סופה ומחמיא ומעודד בפסוקים ורמזים מתוקים כדרכו בקודש. בהזדמנות אחת אמר: "הנחמדים מזהב ומפז רב" - פז גימטריא מולאי. ולמה "נחמדים"

לשון רבים? אתה והבן שלך (שהגיע אתו יחד). ובהזדמנות אחרת התבטא על הסימניות ואמר: "אנשים עושים מספרים סמרטוטים, ואתה עושה מסמרטוטים ספרים". והנה עתה, בעקבות המכשולים המצויים בענייני יחוד בדורנו, במקומות עבודה ועוד, פנו כמה תלמידי חכמים לרב אהוד מולאי שליט"א לערוך ולסכם את כל הלכות יחוד בקצרה, בשפה ברורה וצחה, עם פסקי מרן ורבנן גדולי ישראל ועל צבאם מרן ראש הישיבה זצוק"ל. הסימניה הזו כקודמותיה עברה תחת עינם הפקוחה של תלמידי חכמים מופלגים מהישיבה ומחוצה לה, אשר הפליגו בנחיצות וחשיבות הלכות אלו וסמכו ידיהם למעשה על הדברים.

אין ספק כי הופעת סימניה זו תעורר את המודעות בקרב הציבור להתרחק ולהיזהר מאיסור חמור זה אשר גובל באיסור תורה של ממש. וכבר כתב הרמב"ם: "ויזהר מן היחוד שהוא הגורם הגדול".

ניתן להשיג את הסימניות בחינם בטל': 053-412-3307

מוסדות ישיבת כסא רחמים ספרדית

כוס תנחומים למשפחת המנוח רבי נח בוכריץ זצ"ל

בוגר ישיבת כסא רחמים בתנוס,
יד ימינו של מרן האיש מצליח זצוק"ל,
וגיסו של מרן ראש הישיבה זצ"ל
רב קהילת "יד לגיבורים" בנתניה

המקום ינחם את רעייתו
ואת בני המשפחה היקרה

הרב צמח מאזוז
ראש הישיבה

מעשה במחשבה

קציר מחבלים בזכות קציר חיטים

נחתו המשיגים דוקא אצלו, וביקשו לקנות מהחיטה כמות אדירה. ברכת התורה הקדושה "וצוית את ברכתי לכם", התממשה לנגד עיניו מוקדם מהמצופה, בבחינת "טרם יקראו ואני אענה".

שרשרת הנסים המשיכה גם במהלך הקצירה עצמה, אשר לא עברה ברגיעה. בשל סמיכות האזור לגבול עזה, במהלך הקצירה נפלו שוב ושוב רקטות בשדות ללא כל התראה או הגנה של 'כפת ברזל' (משום שהשדות מוגדרים כשטחים פתוחים), והמשיגים נאלצו להשתטח ארצה פעמים רבות תוך כדי עבודתם המאומצת. אך בנס לא נפגעו המשיגים שעסקו במלאכת הקודש.

עבודת המשיגים היתה לפקח על כשרות הקצירה, ולהקפיד שיהודים שומרי תורה ומצוות הם שיפעילו את הקומביין, וזאת על פי ההוראות של רבני "העדה החרדית", להקפיד שהקצירה תהיה לשמה, ועל ידי שומרי תורה ומצוות.

אהרן סאמט, האחראי על קציר החיטים בבד"ץ העדה החרדית ובעל מפעל לייצור ציציות "סאמעט", מעיד: "קצרנו את החיטה, ונתקלנו במשטרות סמויות וגלויות שבאו לבדוק מה קורה אתנו. המערכה האוירית כבר היתה בעיצומה, ראינו היטב את פטריות העשן מעל עזה, שמענו את האזעקות, והיינו עסוקים בקצירה והעברת החיטים למשאיות לכיוון מכון ניקוי באזור מסמיה שם מנקים את החטים, מדבירים ומעשרים אותן".

יומיים אחר גמר הקציר, כאשר הגיעה הידיעה על חשיפת המנהרה באזור קיבוץ 'סופה', דמעות חנקו את גרונם של המשיגים והחקלאים שבמקום. היטב הבינו כי **בזכות קצירת החטים, 'נקצרו' המחבלים**. הידיעה שמסירות הגפס למען מצות מצוה ומצות השמיטה הצילה את עם ישראל מאסון כבד, חיזקה וריגשה אותם מאד.

הטלפון המרגש ביותר היה של בעל השדה, שתלה את הנס בזכות שמירת השמיטה שקיבל על עצמו לראשונה. "אם לא קבוצת היהודים שהתעקשו לקיים את חוקי המצוות בהידור, היה מתרחש פה אסון גדול!" הוא אמר.

"נס ענק: 13 מחבלים חדרו לישראל - וחוסלו בידי צה"ל" זעקו כותרות העיתונים בעיצומו של מבצע "צוק איתן".

"לפי פרטי הצידוד שהיה על המחבלים", מסר אז דובר צה"ל תא"ל מוטי אלמוז, "היינו יכולים להתעורר הבוקר ליום זווועתי עם הרוגים פצועים וחטופים".

היה זה ביום ה'י"ט בתמוז תשע"ד (17 ביולי 2014 למנינים). שלושה עשר מחבלי חמאס עמוסים בנשק קטלני מגיחים בהפתעה מתוך מנהרה שפערו במרכז שדה חיטה בסביבות הישוב סופה. התכנית היתה ברורה: להפתיע בחדירה לשטח ישראל, להרוג ולחטוף כמה חיילים, ולחזור חזרה לעזה דרך המנהרה, במטרה שהחיילים ישמשו בידם כקלפי מיקוח לשחרור מחבלים הכלואים בישראל.

אלא שלמרב הנס והפלא, כשהמחבלים בצבצו מהמנהרה, הם מצאו עצמם גלויים לעין כל, ולא הבינו לאן נעלם השדה הירוק אשר היה שם אך לפני ימים ספורים, ואשר על פי התכנון היה אמור להסתירם מעיני מצלמות התצפית.

מיד ביציאתם מפתח המנהרה, הם נחשפו בידי תצפיתנים של צה"ל, אשר הפעילו את האזעקה ביישובים הסמוכים למנהרה, והזעיקו כוחות אויר וקרקע, אשר פעלו בתוך שניות. חלק מהמחבלים חוסלו, וחלקם ערכו "גלגול מחילות" מהיר, וברחו דרך המנהרה בחזרה לעזה.

התכנון המקורי של המחבלים היה לצאת בשעות הבוקר המוקדמות (הם יצאו בשעה 04:21 לפנות בוקר) ולהסתתר בין השיבולים הגבוהים שישמשו כהסוואה ממצלמות התצפיתנים. אחרת, אי אפשר להבין את ההגיון שלהם לעלות ולהיחשף מיד. הרי אין זה סוד, שלאורך הגבול כולו פרוסות מצלמות רבות, וכי חיילי צה"ל יושבים מול המסכים 24/7, בכדי למנוע כל חדירה לשטח ישראל.

להיכן אם כן נעלמו שיבולי החיטה הגבוהים אשר כיסו את פתח המנהרה? מי הוא זה אשר החליט לקצור את כל הקמה דוקא בעיצומה של המלחמה?

ובכן, מעשה שהיה כך היה: משיגי הכשרות של בד"ץ 'העדה החרדית' יצאו ותרו בכל רחבי הארץ אחר שדה חיטה עם חיטים ירוקים אשר לא הבשילו, עבור אפיית מצה שמורה. שדות החיטה אשר היו רגילים לקחת מהם מדי שנה חיטים למצות, נפסלו באותה שנה ע"י הבד"ץ. מכיון שבאותה שנה ירדו גשמים באופן חריג לפני חג השבועות, ובבד"ץ נוהגים לחוש לדעות הסוברות כי חיטים שהבשילו וירדו עליהן גשמים, הן בחשש חימוץ, למרות שהן טרם נקצרו.

הבעיה היתה כפולה, שכן השנה הבאה עתידה להיות שנת שמיטה האסורה בחרישה ובזריעה, וכדי לא להשתמש בתבואה של שנת השמיטה, היה צורך דחוף לקצור חטים **לשנתיים**.

החליטו המשיגים להרחיק נדוד למקומות מרוחקים, בכדי לאתר שדות חיטה ירוקה. השדה היחיד אשר ענה על הדרישות, נמצא בעוטף עזה במרחק שלשה קילומטרים מהגבול. החיטה שגדלה במקום על פני 2000 דונם הבשילה בשלב מאוחר יותר, כך שבמהלך הגשמים של חודש אייר, החיטה במקום היתה עדיין ירוקה ו"צריכה לקרקע" לפי כל הדעות.

בעל השדה התרגש מאד מבחירת המשיגים בשדהו, שכן **לראשונה בחייו החליט לשמור על השמיטה הקרבה**, והנה רואה הוא כי משמים

אגרות מלכה

מכתבי הדרכה והנהגה מאוצר גנזי מרן רבנו הגדול זצ"ל

הביא לדפוס הרב הראל זנזורי הי"ו

מפתח לספר "משכנות הרועים" ושנת פטירת הרב המחבר

בס"ד, בני ברק, יום ב' שבט התשמ"ה
לכבוד מעלת הרה"ג ר' יצחק יהודה וולנהנדלר שליט"א

ברוקלין, ניו יורק יע"א.

שלום וברכה!

מאשר קבלת מכתבו היקר (ללא תאריך!) בנוגע לס' משכנות הרועים, לא איסתייגא מילתא עד היום להוציא מפתח בנפרד. אך זיכנו השיל"ת להדפיס ספר "מגני חכמי תונס" (ועודנו בדפוס ובעוד חדשים אחדים יופיע בע"ה), והוא קובץ כלל שלשה ספרים: שו"ת זכר אליהו, שו"ת קמח סלת, ומפתח למשכנות הרועים, המופיעים לראשונה מכ"י. מחירו כלל משלוח בדואר - 10 דולר. נא לשלוח שיק לפקודת "מכון הרב מצליח" ת.ד. 2072 בני ברק, וכשיופיע נשמח לשלוח לו בס"ד.

מה שכתבתי שהמחבר זצ"ל נפטר בערך בשנת תק"ע, והעיר כת"ר ממ"ש במשכנות הרועים דף קנ"ג שמיסים תשובתו בשנת "נתן חכמה" דהיינו תקע"ג, הנה הרב ז"ל כתב "ליצירה", והכוונה לפרט גדול (התקס"ח) שהיה אלפים נכללים בחשבון. אמנם במקום אחר מוכח שהרב חי אחר שנת התק"ע, וחוקר אחד כתב שלדעתו נלב"ע בערך בשנת התק"פ. ועוד אדבר על זה א"ה במבוא לספר הנ"ל.

ואין להאריך כ"א ברב עז ושלוש בברכת ציון ומירושלים מוקירו ומכבדו

נאמן"ס ט

זמן לידת הגאון רבי ישראל זיתון זצ"ל

בס"ד, בני ברק, יום ז' בתמוז התשמ"ו

לכבוד ידידנו היקר

הרה"ג ר' אברהם מימון שליט"א
צרפת מרסיי יע"א.

שלום וברכה!

קבלתי מכ"ק עם העתק תשובה למוהר"י זיתון זצ"ל, ומשם מוכח שנולד בערך בשנת התר"ז - התר"ז, ותורה רבה. אני כתבתי על סמך דברי מוהרמ"ך זצ"ל בדרשתו שגדפסה באור תורה (שנה ה' עמוד ר"ס) שכתב שהיתה לו ידיעה גם בקבלה שמילדותו היה מקשיב להרה"ק ר' ישועה בסיס ומהר"א הכהן בעש"ק בלומדס ע"ש. אך כנראה שזה היה בטל ילדותו כדדייק לשון מוהרמ"ך, ואפשר שזה היה לפני גיל בר מצוה (בשנת התרי"ט-התר"ך) שאז נפטר מוהר"י בסיס זצ"ל, והיה בפנה בבית המדרש ושומע לפי תומו מה שהיו לומדים ואיש לא שם לב אליו. כי אחרת ודאי אסור ללמד קבלה לנער קטן אליבא דכ"ע.

ואין להאריך כ"א ברב עז ושלוש

נאמן"ס ט.

ברכה לרגל הכתרת הרבנים הראשיים והצעה לפטור חתן מצבא

בס"ד, ר"ח תמוז התשמ"ג

לכבוד המשרד לעניני דתות

ירושלים.

שלום וברכה!

מתכבד לאשר הזמנתכם היקרה לקבלת פנים משותפת לכבודם של הרבנים הראשיים לישראל הרה"ג אברהם שפירא שליט"א והרה"ג מרדכי אליהו שליט"א, וכמו כן מאשר בזה ההזמנה מטעם ועד עדת הספרדים בירושלים לטקס ההכתרה המסורתי של הרב הגאון הראשון לציון הרב הראשי לישראל ר' מרדכי אליהו שליט"א.

לצערי, מסיבות אישיות ומשפחתיות אין ביכולתי להשתתף. ואני תפלה, שיזכו הרבנים הראשיים שליט"א להרים קרן התורה ונושאי דגלה בישראל ובתפוצות, לפעול לאהבת ישראל ולהסרת מחיצות בין העדות והמפלגות, להשמיע דבר ה' ברמה ללא לחצים ותכתיבים כל שהם, ולצעוד יחד עם כל בית ישראל לקראת הגאולה השלמה שתהיה במהרה בימינו אמן.

בהזמנות זו, לנוכח ריבוי הנופלים בעוה"ר במלחמת שלום הגליל, הנמשכת והולכת, הייתי מציע לכ"ה הרבנים הראשיים להשתדל לחוקק חק שיפטור כל חתן במשך שנה אחת מלשרת בצבא כדון התורה: "נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמוח את אשתו אשר לקח" (דברים כ"ד ה'). ובטוח אני, כי רבים מאד יברכו אתכם על כך. (התעוררתי לזה לרגל מה שקרה אתמול שלשום בבני ברק, שחתן צעיר שהתחתן בל"ג לעומר נפל ל"א בכ"ט בסיון דנא). ויהי נועם ה' עליכם ואלקי השלום יברך את כמו בשלום אמן.

בכבוד רב ובכרה

מאיר מאוז

"שלוחים" ולא "שליחים"

בס"ד, כ"ז באדר התשנ"א

לכבוד מערכת עתון כפר חב"ד,

שלום וברכה!

אבא מאיר הגאון בעל איש מצליח זצ"ל היה מתריע על מלת "שליחים" שהסתננה בדור האחרון בספרות ובעיתונות החרדית, שמקורה בלתי טהור ומוצאה מכתבי הברית החדשה, אבל בלשון חז"ל וברמב"ם נמצא תמיד שלוחים או שלוחין, הלכות שלוחין ושולחין וכיוצא. והיה אומר שאין לחמוה על הלשון "שליח-שלוחים", שכן מצינו דוגמתה "מליח-מלוחים". לכן מה מאוד שמחתי שבגליונכם מס' 465 ראיתי "עשרים שלוחים נוספים" ולא שליחים. ישר כוח ותזכו להחזיר עטרה ליושנה ולהפיץ יהדות ואמונה טהורה בקרב כל אחב"י בדרכי נועם ובנתיבות שלום. ובמהרה יקויים בנו כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות אכ"ר.

מאיר מאוז

בני ברק

שימור מנהגי אבותינו

בס"ד, בני ברק, יום ב' באיר התשנ"ח
לכבוד ידידנו היקר ר' אליהו מרציאנו הי"ו, ירושלים

שלום וברכה!

ישר כח על החוברת היפה "מוצאי פסח" שכתבת, בה הסברת בטוב טעם ודעת מנהגי אבותינו הקדמונים בחגיגת ה"מימונה" והשמחה במוצאי חג הפסח, לזכר נס הנצחון על סגורב בזמנו.

וכבר ראיתי מוצא בשם רבנו נסים גאון (מהדורת ש' אברמסון, ירושלים תשכ"ה עמוד 328) "כי כל מנהגי האומה באלו המנהגות כמו ראש כבש בראש השנה, הקלב בפורים ובמוצאי פסח, והפולים ביום הושענא רבה, אין לנו לבזותם, ועליהם נאמר "ואל תטוש תורת אמן". (מצ"ב צילום). בברכה רבה

החזר כספי על מצות "כסא רחמים"

[שנת התשמ"א]

"הסר ממך עקשות פה ולזות שפתים הרחק ממך"

אנו מודיעים בזה כי המחיר הרשמי של מצות עבודת-יד משיבת כסא רחמים השנה היה כ-400 ל"י הק"ג. רק בסוף העונה סמוך לפסח נמכרו בבני ברק (מפני התחרות בין המאפיות) במחיר 360 עד 340 ל"י. לכן אנו מודיעים: כל מי שקנה במחיר הקודם ורוצה לקבל ההפרשים מהישיבה, יוכל לקבל את כספו בחזרה. בברכת ותומכיה מאושר.

עידוד לחיילים שנשפטו למאסר על שסירבו לפנות יהודים שהתיישבו בשוק חברון

בס"ד, כ"ה במנחם-אב התשס"ז

לכל אחינו החיילים אוהבי ארץ ישראל בכל לבם, ומתפרקים על אפרה ועל אבניה - ה' ישמור אתכם לעד!

אל תיראו ואל תחתו ואל ירך לבבכם מימי "המחבוש" שנגזרו עליכם על ידי השלטון. אשריכם שנתפסתם על עיר הקדש חברון מולדת אבותינו הקדושים. ועוד מעט ייפקחו עיני השלטון והיועץ המשפטי והשופטים למיניהם ויכירו בטעותם, ויבקשו מכם סליחה בפומבי. ושב יעקב ושקט ושאנן ואין מחריד, במהרה בימינו אמן.

ישיבת "דרכי העיון" היתה בבת עינו של מרן רבנו הגדול זצ"ל | אחיינו ראש הישיבה הגאון רבי מרדכי מאזוז שליט"א חוזר אל רגעי ההוד בביקורי מרן בישיבה, התמיכה לאורך כל הדרך, וההדרכה הצמודה

"שלושה חודשים לא הבאתי לך את הכסף, הנה קח שלש מאות דולר". ואח"כ התפנה לשאול איך הישיבה מבחינת התלמידים, ואמרתי לו שברוך ה' הבחורים מתקדמים בלימוד, וכן התקדמנו ברוך ה' קרוב ל-20 בחורים. אבל מהבחינה הכספית קשה לנו מאוד. כעת אנחנו לפני פסח ועדיין לא חילקנו משכורות, כי חסר לי כ-20,000 ש"ח. (זה היה לפני שאחי היקר והמיוחד המנהל המסור רבי אורי הצטרף אלינו להנהלה של הישיבה, וממש כל העול היה עלי). מרן שמע את הדברים בקשב רב, ממש דיבר איתי כמו אב לבנו, וניכר שהדברים נגעו

עם מרן בביקור בישיבת 'דרכי העיון'

ללבו הטהור. הוא הציע לעשות קופות, וגם שהוא עצמו יכתוב עוד המלצות אם צריך. ואם יש צורך ידבר בשבילנו עם התורמים, וכן הבטיח לי שכל מה שנצטרך הוא יעזור לנו. ונתן ברכות כיד ה' הטובה עלינו.

"יצאתי לביתי שמח וטוב לב, והנה כאשר הגעתי מתחת לבניני שלי אני מקבל שיחה ממספר חסיד, אני עונה ושומע את מרן "מרדכי אתה פה קרוב?", כששמעתי את קולו של מרן כמעט התעלפתי מהתרגשות על הזכות שמרן התקשר אלי... "מרדכי תוכל להגיע אלי?" עניתי: "בדאי, אני נמצא במרחק לא גדול מהבית של הרב". (באמת הייתי מגיע גם אם הייתי בחו"ל). מיד חזרתי לביתו של הרב. למפרע אני מבין שהרב בזמן הזה יושב בצער גדול על כך שיש לי חוב של 20,000 ש"ח שאני צריך לשלם. אני נכנס והרב אומר לי שב, הוא מוציא מעטפה ואומר לי ספור את הכסף, אני סופר את הסכום - היה שם 6,000 ש"ח. (זהו מלבד ה-300 \$ שנתן לי קודם). והרב אומר: "ראיתי שאתה בצער, וצריך לעזור לאברכים, כל מי שנותן לעמלי תורה הקב"ה מחזיר לו, אני לא דואג - ה' יחזיר לי. הרב כידוע לא היה משופע בכסף, ובכל זאת היה שופך הרבה צדקות, אבל גם כשהיה נותן - לא היה נותן סכומים כאלה. אבל הוא ידע שאנחנו משתדלים, וזו ישיבה בדרך שלו, והוא יצא מגדרו לעזור".

מה כבוד הרב יכול לספר על הביקורים של מרן זצ"ל בישיבה?

"היו כמה ביקורים מיוחדים. הן בישיבת דרכי העיון, והן בישיבה בעמנואל. בשנים הראשונות לישיבה בעמנואל, היה ביקור שתושבי העיר לא ישכחו. תושבים רבים צבאו על אולם הישיבה כדי לחזות בפני מרן המאירים, שבא לכבוד הילולת משה רבנו שערכנו בישיבה, באותו כנס הרב ממש הפתיע אותנו. הוא לא הסתפק רק בלבקר בישיבה, אלא הביא אתו עשרה ספרי "דרכי העיון" שיצא באותה תקופה (כאילו ידע ברוח קדשו שבהמשך תיקרא הישיבה "דרכי העיון"). במעמד הוא הכריז שמי שיעשה הוראת קבע מכובדת, יקבל ספר עם הקדשה. ידוע שהרב היה נמנע מאוד מלכתוב הקדשות, ולא היה לו את הפנאי לזה, ורק במקרים מיוחדים במינים היה עושה זאת, כנראה שהיינו מקרה מיוחד... כאשר זרם המבקשים לא פסק, מרן נעתר להמשיך גם אח"כ בביתו להעניק ספרים נוספים".

"כשמרן הגיע, דבר ראשון שאל אותי ברגישותו הגדולה: "האם תרצה את מאה הדולר הרגע, או בבמה כשאני עומד ליד כולם?" כמוכן שעניתי בבמה, כדי שכולם יראו את מרן נותן ותומך בנו בעצמו. ומרן הסכים בשמחה. "בדבריו מרן דיבר בשיחה על ישיבתנו, כמה עמלים לקדם את הבחורים ונלחמים על כל בחור ובחור באופן אישי".

• ידוע שלמרן זצ"ל היתה קודרת רוח מרובה מהמאמרים שכתב כבודו, ועל רבים מהם הוא עבר והגיע לפני הדפסתם, וגם הזכירם בתשובותיו, עד כדי כך שכתב פעם על אחד המאמרים ביטוי נדיר "ברוך שהלק מחכמתו" (שו"ת בית נאמן ח"ב). במה זכיתם לקירבה זו?

"אכן, זכינו ב"ה בעשרים שנה האחרונות לעסוק בתורתו של מרן רבנו הגדול, ללבו ולהרחיב עניינים שהרב חידש בהם עניינים נפלאים, ומאידך קיצר מאד בביאור הנימוקים, כדרכו בקודש. ומחמת כן יש אנשים שלא הבינו אותם כראוי והיו כאלו שאפילו זלזלו בעוה"ר. אי אפשר לתאר ולשער את גודל העומק המבהיל שיש בכל מלה שהרב כתב, כמה ידיעות וכללים יש במשפטים קצרים מאוד. ואני בעיניי שינסתי מותני כדי להשיב על דברי אותם החולקים בפזיזות, ומרעישים הרבה כאילו יש להם קושיות. למעשה בכל מאמר שהייתי מתעמק בו, ופותח את הדברים מראשונים ואחרונים,

את ראש הישיבה מורנו הגאון רבי מרדכי מאזוז שליט"א אנו פוגשים בשעה שאינה מן היום ואינה מן הלילה. במרבית שעות היום, עסוק ראש הישיבה בעמלה של תורה, בהעמדת תלמידים ובדאגה אבהית לכל צורכיהם הגשמיים והרוחניים כאחד. ביני וביני מצאנו פסק זמן לחזור לימי הבראשית, ההתמודדות עם ההתחלה הקשה, התמיכה הנדירה ויוצאת הדופן לה זכתה הישיבה מאת מרן רבנו הגדול זצ"ל.

כיצד היתה ההתמודדות עם

ההתחלה הקשה, כאשר למעשה הישיבה החלה רק בארבעה תלמידים...

"אכן, להזכיר גם ישיבת "כסא רחמים" בתונס, החלה בארבעה תלמידים... בהקשר זה אני יכול לספר סיפור נדיר המשקף את רגישותו הפקחית של מרן זצ"ל: באותו זמן פגשתי את אחד מידידי והתעניינתי אם הוא שמע על פתיחת הישיבה? הלה ענה לי בזלזול: כן, רק ארבעה תלמידים... כשראיתי כך פשוט הפסקתי לדבר עמו על הנושא, והשתדלתי לעבוד על עצמי לא להיות מושפע מן הדברים, כדי שלא להיחלש בעבודת הקודש. באותו שבוע זכיתי להתפלל אצל מרן, ולתדהמתי מרן קורא לי ואמר לי: "פלוגי (כשהוא מזכיר לי את שמו של אותו אחד) דיבר איתי ואמר לי שהוא פגע בך בעניין הישיבה, והוא ביקש ממני לבקש ממך סליחה... וגם אמר לי שאדברבא הוא יעזור לך, כי הבין שזה חשוב מאוד..." כמוכן שאמרתי מיד שאני סולח. אבל זה הדברים אותי ביותר, מכיון שגם אם אותו אחד היה רוצה לבקש ממני סליחה, קשה לי להאמין שהיה עושה את זה דרך מרן. להבנתי, אותו אחד שמרגיש משום מה מקורב למרן סיפר את זה למרן, ושוב גם באותה נימת זלזול. מרן שענינו צופיות למרחוק, הרב הבין את הסכנה שיכולה להיווצר מהדברים, שאני עלול להיחלש בפיתוח הישיבה. וכנראה לא רק שמרן גער בו על הדברים, אלא גם נטרל את הפגיעה בדרכו המחוכמת.

"בנוסף, מרן אמר לי 'תבוא אלי כל ראש חודש ואני אביא לך מאה דולר'. וכך במשך תקופה ארוכה בכל חודש הייתי מגיע למרן, והוא העניק בטובו לישיבה מאה דולר, והרבה פעמים היה מוסיף כהנה וכהנה. האמת שיותר מהתרומה הכספית - האמון הגדול שהרב הביע כלפיו היו שווים בעיני כל הון שבעולם".

היו גם דרכים אחרות שבהם תמן מרן בישיבה?

"כבר אחר חצי שנה ראשונה מרן כתב לנו המלצה חמה ונלהבת לחזק את הרישום. ובשנה השנייה המלצה נוספת וברכות לתורמים שזוכים "להחזיק במעוז התורה ויראת שמים"... וכמוכן שההמלצות פעלו רבות. וכן לאורך כל הדרך זכינו לקבל חיזוקים רבים ממרן. לדוגמא, שנתיים לאחר שהישיבה נפתחה, ידידי היקר נגיד הישיבה ר' שלום זגדון הי"ו, שעזר ועוזר לנו רבות בהחזקת הישיבה, [וכיום מחזיק בפרט את כולל ערב "דרכי העיון" בר"ג, כשהוא בעצמו מחשובי הלומדים], חגג יום-הולדת, והחלטנו לפנות למרן ולבקש ממנו לערוך את החגיגה במשרדו, בהשתתפותו, ובהשתתפות מורנו הרב צמח, ורבני העיר עמנואל. הרב נענה ברצון. באותה סעודה פנה הרב גדיס רב הקהילה בעמנואל למרן, וסיפר לו שהוא מורה לתלמידים בישיבה וכן לבנו שלמד באותן שנים בישיבה, שגם אם שמעו ונהגו עד עכשיו הנהגות אחרות כרבותיהם - עליהם מעתה לנהוג כדעת ראש הישיבה. ראיתי את מרן שמח ומחייך לעברי, והבנתי לבושת שהרב מבין שכונותו עלי... ולכן מיד אמרתי לרבנו שכונותו על "מרן ראש הישיבה", שהרי כך אנחנו נוהגים בישיבה הכל כדעת מרן. אך מרן דחה זאת בתוקף ואמר לי: 'לא, לא, שם אתה ראש הישיבה! הם צריכים להקשיב לך! צריך בישיבה ראש ישיבה שיקשיבו לו, כדי שהתלמידים ידעו שיש להם רב ויקבלו ממנו'. ושוב כמוכן, שכל משפט כזה נותן המון תעצומות נפש.

כבודו זוכר רגע מיוחד במציאת מרן זצ"ל?

"היה מקרה מיוחד ומדהים בעיני. שנתיים בערך לאחר פתיחת הישיבה, היו כמה חודשים שבעוה"ר מרן לא הרגיש כל כך טוב, ולא פגשתי את הרב. לפני פסח זכינו ומרן התחזק והתפלל עמנו ערבית, ולאחר ערבית ביקש ממני בעונותנותו לעלות אליו לבית. שם הרב ישב בנחת, ומיד ענה דודי ואמר לי:

אותו לטובה. [וגם במאמר הקודם הוסיף איזה נימוק אחר, שאצל רוב הת"ח הוא סיבה להיפך].

אגב, אחר שפרסמתי את המאמר באור תורה, הרב שלח לי מעטפה עם 2,500 ₪ וכתב "לכבוד ר' מרדכי מאוזן יצ"ו 2,500 ₪ שכר טרחה", כאילו שהרב חייב לי ולא אני לו.

לאחר י"ב חודש בעז"ה ובל"ג אפרסם את שני מאמרים אלו בספר "הגדול שבענקים" שאנו מעוניינים להוציא על רבנו.

"עוד אספר כי בכל פעם שהייתי כותב תארים מיוחדים היה מוחק לי, ופעם נקעה נפשו ואמר לי: "יפ"י תמשיך, אתה שוב תכתוב תארים ואני אמוחק, כדי שתאמר תראו איזה רב עניו יש לי... אתה לא מבין שכל התארים לא שווים כלום, הם הכל וריק, אתה לא זוכר מה כתב הרמב"ם בפירוש המשנה בבכורות (פ"ד מ"ה) שכל התארים שרגילים היום כמו גאון יעקב, הכל פיסומי שָׁמָא בעלמא". מכאן והלאה כמעט לא העזתי לכתוב לו תארים. אע"פ שכל התארים בעולם שייכים לו".

• הקשר של כבודו למרן רבנו הגדול היה יותר מקשר של רב לתלמיד רגיל. איך התחושות מאז נפלו השמים והשמש שקעה בצהרים?

"אין לי דרך לתאר את גודל השבר הנורא שפקד אותנו, וכמו שפתחתי בקינה שחיברתי אז והתפרסמה בעלון "בית נאמן", המתחילה במלים "מי ידע אבלי, מי יוכל מלל, אשר בחדרי לבי מתחולל". ובתחילת בית שני: "ראשי במימי דמעיו צולל, איכה ביום כ"א [בניסן] יאמרון הלל"?... [אגב, ביום ט"ב יה"ל קראנו את הקינה בישיבה אחר הקינות של יום, וקרעה את לב כולנו]. הכאב והחסרון עמוק כ"כ שאיני יכול לתארו. האמת שזהו לא "שבר" כפשוטו כי מרן תמיד חנך אותנו שלא להישבר. אך כאב נורא המפלח את כולך שאיני מאחל לאף אחד להרגיש זאת. כשקוננו "אל נא יהי עולם בלי ירח", אני הרגשתי בלי שמש".

"משבוע לפני פסח כשנודע שמצבו של מרן היה קשה, כמעט לא יכולתי להכניס לפי דבר מאכל. ביום לא אוכלים ובלילה (לא כל יום) עושים "תיקון כרת" ואוכלים לפנות בוקר, וממילא יש כח לא לאכול עוד יום. בחול המועד שהיה חייב לאכול, אמרתי לילדים מה נעשה שעכשיו חול המועד וחייבים עכשיו לאכול. בערב שביעי של פסח בבוקר כאשר שמענו שהמצב נורא, רצנו לבית הכנסת של הרב והתחלנו מיד בהסכמת הדיינים שליט"א באמירת סליחות (אע"פ שהיה חול המועד), בעקבות שבר נוראות בגיוס כל הכוחות לביטול רוע הגזירה. לא זוכר כ"כ מה היה שם, אני רק יודע שהדמעות שלי זלגו ללא הרף, באמירת סליחות ותהלים ותיקונים שוב ושוב, במשך שש שעות כשאני על הרגליים. עד כניסת החג".

"לא שלא הרגשתי שהגזירה כבר נגזרה, וכמובן שברור לנו שהקב"ה לא חייב לנו כלום ולא חייב לקבל אף תפלה שלנו. אבל מבחינתי המלחמה היתה על כל שניה שהרב חי, כי כשהרב חי הוא מציל את כל העולם כולו. ובאמת הגזירה נדחתה עד החג עצמו, כשנחלשו התפלות, וזכינו לעוד "טוב יום בחצירך מאלף".

"במוצאי החג כשנודע דבר המלך וגזירתו, מה אומר ומה אדבר. אני יודע רק שלא הצלחתי לתפקד במשך כחודשיים. הרגשתי דבר שאני מאחל לכל אחד מישראל שלא יחוה אף פעם. תחושה שהעולם נחרב. הרגשתי כל השנים שהנשמה של הרב חצובה מעולם האצילות [ובאמת כך גילו לרב בחלום - עיין לב נאמן], נשמה חדשה שבאה מתחת כסא הכבוד, ושייכת לדורות הראשונים, כאילו משה רבנו הנהיג אותנו. זה לא קשור למשפחה או קהילה, או עוד גדול הדור, זה הרבה יותר מזה. ולדעתי מי ששם לב בלווייה, ראה שתחושה זו אפפה עוד רבים מאד במדה זו או אחרת".

"יש לי השערה, שלא יכולתי לאומרה בחייו של הרב: ידוע שהרב נולד בניסן תש"ה, וזה חודשים בודדים לאחר סיום השואה. בשואה הארורה נהרגו מעל 6,000,000 יהודים. ידוע שכאשר הקב"ה מכה אז הוא מרפא, וזרח השמש ובא השמש. וכשבא השמש של ששה מליון יהודים, מה אפשר להביא תחתיהם? לכן הקב"ה הזריח את נשמתו של מרן ששקולה כנגד ששה מליון.

הייתי בעצמי מתפעל תמיד מחדש לגלות כמה עומק טמון בכל מלה, וכיצד עניינים גדולים רמוזים במלים קצרות בצורה אדירה. ואני פשוט הייתי מנסה שיבינו שזה לא משהו רגיל, שזה עומק של ראשונים, וזה ניתוח של ראשונים, ממש ללא גוזמא. ומאחר שרוב מאמריו עסקו בתורתו, וחששתי לשגות בכוונתו, ביקשתי מרבנו לעבור על המאמרים, ולא רק שזכיתי שהקדיש לזה מזמנו היקר מפז - כולל מאמרים ארוכים מאד, של כמאה דף וכו', אלא שבמקרים רבים אף שלח לי עם זה מענקים מכובדים, והביע את קורת רוחו מהדברים. אשרינו שזכינו!"

• שמענו שהרב מוזכר בצוואתו של מרן בקשר לכתבים...

"אכן הודיעונו, שבסעיף שמרן כתב בצוואתו על עריכת ספריו, אחר שהזכיר את שלשת העורכים הראשיים: הרב הראל זנזורי הי"ו, הרב נסים מזגני, וגייסי הגאון רבי אדיר כהן. שוב הוסיף בסוגריים "וכן ר' מרדכי מאוזן אם יהיה צורך". ובאמת, איני יודע מה זכיתי להיות מוזכר בצוואתו הקדושה, כי מעולם לא זכיתי להיות שותף בההדרת ספריו. אחרי שהתבוננתי בדבר, נראה לי שזה סוג של פירגון והכרת הטוב של רבנו, שידוע שהיה מקפיד מאד להחזיר הכרת הטוב מיד לכל מי שאולי גמל לו טובה. ומרן כתב את הצוואה בתשע"ח ובאותה שנה וכן שנה שלפניה זכיתי להוציא שני קונטרסים להשיב על דברי החולקים על רבנו בענייני נוסחאות התפלה ועוד עניינים. ובכל פעם מרן היה שמח ב"ה בדבריהם, ושמע מהציבור שהשכילו להבין דבריו וכן הזכיר חלק מדבריו בשיעורים במוצ"ש. לדוגמא, באחת הפעמים, כשסיימתי לכתוב את המאמר על הנוסח שצריך לומר בעל הנסים בחנוכה "בהלל גמור", הגשתי את המאמר לפני מרן, ולאחר מכן מרן פגש אותי באחד האירועים, וכאשר ראה אותי, אחז את ידי בחמימות בשתי ידיו הקדושות, שלא כדרכו, ואמר לי "חזק וברוך על המאמר". הרגשתי שהכל היה שווה לרגע הזה".

• ציפור לחשה על אוזניו שכבודו קיבל ממרן זצ"ל הוראה נדירה בכתב שלא לפרסם מאמרים מסוימים עד אחר שיעברו שנים עשר חודש מפטירתו. כלפי מה הדברים אמורים?

"נכונה השמועה. אני מסתובב במשך כשנה ואש בווערת בעצמותי לספר לדור אפס קצהו מגדולתו של מרן. אבל למעשה כמעט לא דיברתי כלום חוץ מקינה אחת שהתפרסמה בבית נאמן (ועוד מקומות). והסיבה העיקרית להימנעותי, כי באמת כתבתי שני מאמרים בחייו בשבחו, בפער של עשר שנים, והוא מנעני במפורש מלפרסמם. המאמר הראשון כתבתי בתשס"ה כאשר יצא ספרו הראשון על חידושי ש"ס "לא תשיך", וכתבתי לכבוד המאורע את המאמר "רבא דעמיה מדברנא דאומתיה בריך ספרך לשלם", והבעתי את השמחה העצומה שיש לכל לומדי תורת אמת מהוצאת ספרו החדש של מרן. כשהגיש ידידי הרב שמואל דמרי הי"ו את המאמר למרן, חיך מעט, אבל מיד כתב ע"ז: "את השבחים האלה, להשאיר י"ב חדש אחר מאה ועשרים!"

שוב לאחר עשר שנים בשנת תשע"ה (שפורסם בירחון אור תורה כסלו תשע"ו) כתבתי את המאמר "אין שכחה לפני כסא כבודך", בענין כבודם של רבותינו הראשונים והאחרונים. וביארתי בהיקף גדול בס"ד דעת רבנו בעניינים אלו, תוך כדי המאמר עברתי לתאר את גדולתו של מרן, איך שידע בגיל חמש מה שאנשים לא יודעים בגיל חמשים, וידע בגיל שבע סוגיות עמוקות בש"ס מה שיש ת"ח שלא יודעים בגיל שבעים... והכל בס"ד בלשון מליצית ובחרוזים (כעשרה דפים), עם נתונים שאי אפשר להתווכח איתם. ידעתי שמרן לא סובל שמשבחים אותו, לכן כתבתי למרן שמאות י"ז והלאה נמשכתי מעט לדבר בכבודו, ונסיתי בכל דרך לשכנע את מרן שמה שכתבתי הוא מבחינת "זכרהו מפני אחר הבא להשכיחו", והוא כנגד המלעזים (שרבו בעוה"ד באותה שנה מסיבות פוליטיות) ועוד. קויתי שהרב יסכים להעלים עין, אך מרן כתב לי: "מאות י"ז והלאה, אין רשות להדפיס עד אחר י"ב חודש אחר פטירתי", והוסיף: "וביום תמישי האחרון התגלה אלי חלום רע עד מאוד וה' היפכהו לטובה". כלומר, הרב בענותו בא כאילו לפייסני על כל עמלי, שאל תחשוב שאני סתם לא נותן לך לפרסם מענוה גרידא, [אף כי לדעתי זו ודאי הסיבה העיקרית], אלא אני חלמתי חלום שמבשר רעות ואולי בזכות היותו על הכבוד, ה' יהפוך

ניתן לתרום
בהעברה בנקאית:
לפקודת 'תמיכון דאורייתא'
י"ד יעקב (ע"ר)
בנק דיסקונט
סניף 139 מ"ח 12355
קוד מוסד: 38465
או בטלפון:
055-676-35-36

קופת החסד
תמיכון דאורייתא
ש"י טלל אביבים - סניף חסידי
בית חסד
ת"ד 10000 ירושלים

א' אטאף כאפריכא האומריא אברה אהרן צווי וזאנץ.
הקדמה יצחק אהרן דפלאי בלאיי וואס יצא אהמור וצאח G יא.
אפ"ה אהרן

כל התורם 720 ש"ח ומעלה יתברך על ידי הקופה
יחד עם מנין אברכים עמלי תורה בציונו הטהור של
מרן ראש הישיבה זצוק"ל

הצצה לספרו החדש של רבנו הגדול זצ"ל שו"ת "בית נאמן" חלק רביעי

לטעום על קצה המזלג מספרו של רבנו, ניקח לדוגמא את סימן מ"ב המדבר על מנחה גדולה ומנחה קטנה, אשר בהם מביא רבנו ראיות מפתיעות מדקדוק לשון המשנה והגמרא לזמן מנחה קטנה דוקא, וכמובן בתוספת עיקר הראיות מהפוסקים אשר מפיהם אנו חיים, ראיות מהזוהר, הערות בדברי האחרונים בזה, כמה פרטי דינים בדינים אלו, ולבסוף פירוש מפתיע בדברי הזוהר לפי דין סעודה שלישית בשבת שחל בה ערב חג. תשובה אחת המקיפה בתוכה עולם ומלואו.

נעבור הלאה לסימן נ"ד הדין בעניין צירוף חלה קפואה ללחם משנה. דין זה לא נדון בכתבי פוסקי הדור הקודם כי לא היה מצוי בזמננו, ורבנו דן בזה והביא ראיות מקוריות לכך, מדין העומד לשרף אם כשרוף דמי, והאם יש לחלק בין הנדונים. ושוב הביא לזה ראיה ממשנה במסכת כלים, וביאר לפי זה משנה נוספת שם והעלה להקל. [ובמשך השנים מצא רבנו עוד מפוסקי זמננו שכתבו כדבריו בעיקר הדין, ועל צבאם מרן הגר"ע יוסף זצ"ל].

דוגמא אחרונה נביא מחלק יורה דעה (סי' ז') בדין תשלום על ספר לפני הופעתו, וכתובת דברי ברכה לנדיבים או למלווים להוצאת הספר. אחר שדן רבנו בעומקה של הלכה זו, עם ראיות לכאן ולכאן, בסוף דבריו הביא ראיות מקוריות לזה מהקדמות של מחברים קדמונים שכתבו דברי ברכה למלווים להם להוצאת ספרם, ומהם רבי מנחם די לונזאנו, הפרי מגדים, המלבי"ם והרב כנסת הגדולה, והכריח מזה לנידונו. הנה כי כן, אף בקיאותו הענפה של רבנו בתולדות המחברים באה לידי ביטוי בפסיקת ההלכה.

נהפוך עוד ועוד ולא תשבוע עיינו מלחזות בספר נפלא זה המלא מזן אל זן בכל מקצועות התורה ממש. הביאו ברכה אל ביתכם!

בסיום דברינו נודה לכל העוסקים במלאכה, ועל צבאם המו"ל המסור רבי הראל זנזורי ה"ו שטורח ועמל למעלה מכוחו להוציא עוד ועוד מכתבי רבנו. גם יוזכרו לשבח העורכים הראשיים, הרבנים הגאונים רבי רזיאל הכהן ורבי הלל יהודה פלוטקין שליט"א, ויתר העורכים והמסייעים. יהי רצון שזכות מרן רבנו הגדול זצ"ל תגן בעדם אלף המגן, לאורך ימים ושנות חיים, עושר ואושר וכל טוב. ויתן להם הקב"ה עוז ותעצומות להוציא עוד ועוד מכתבי רבנו הגדול, אשר ככל שעובר הזמן הצימאון לתורתו וספריו הולך וגדל. ובמהרה נזכה לראות את פניו המאירים בגאולה השלמה במהרה בימינו אמן ואמן.

כניסה לקודש הקודשים

מאת הרב אביננדב אבוקרט
רב קהילת "אבני החושן" בגבעת שמואל

כששמעתי מחבר לפני כמעט שנה, שיומנו של הרב מאוזן יצא לאור מיד הלכתי לרכוש אותו. התחלתי לקרוא בשקיקה את התיאורים האישיים המרגשים ואת המסמכים הנדירים. אבל אז נותרתי עם חצי תאוותי ביד, מדובר היה רק בחלק הראשון המתאר את חיי הרב רק עד שנת תשל"ג (1973). כמה שמחתי לגלות לפני מספר שבועות שחלקו השני של היומן יצא לאור. כעת יש בידינו יומן שלם, מיום לידתו של הרב ועד היותו על ערש דווי סמוך לפטירתו.

כתיבת יומן ותיאור חוויות אישיות הוא מנת חלקם של כמה בודדים מגדולי ישראל, יומנו של החיד"א - "מעגל טוב" - הוא הבולט שבהם והוא נחשב לחיבור מכונן עד ימינו, בידיעת פרטים חשובים על הרב ועל קהילות ישראל בימיו. כך גם יומנים של רבני אירופה ואמריקה, עד רבני דורנו. השמועות ואמרות שגם לרב עובדיה יוסף יש יומן כזה, שנותר עד היום בכתב יד...

יומנו של הרב יצא לאור בצורה מפוארת, עם צילומים ומסמכים, שמעשירים את החוויה של המסע בחייו של הרב. הלשון המליצית המפורסמת - מעלים חיוך ובה שחוק; לעומתם - התיאורים המרגשים של החול, הסבל, האלמנות והמאבקים הציבוריים - מרטיטים את הלב. זאת, לצד גילויי הגאונות של הידע הרחב, ההספקים המדהימים והחידושים שמסעירים את הדעת.

זהו מסמך חשוב, שחושף יותר מטבח מחייו של האיש המופלא הזה, שבעוד חודש נציין שנה לפטירתו. ספר אוטוביוגרפי שמכניס אותנו ל"קודש הקודשים" של אחד מגדולי הדור ומלמד אותנו פרק אחד או שניים בענווה ויראת אלוהים

"הפעם אודה את ה'" אמרה לאה אמנו בלידת בנה הרביעי, ואף אנו נודה לה" בכל לבנו על הופעת החלק הרביעי מהסדרה החשובה והיסודית של רבנו - שו"ת בית נאמן, אשר יצא לאורה לקראת מלאת שנה להסתלקותו של רבנו זצ"ל.

כפי שכבר הספקנו להתבשם בחלקים הקודמים של שו"ת בית נאמן, שתשובותיו של רבנו מיוחדים מכמה בחינות. הן בבירוריו הסוגיות, הן בפסיקת ההלכה, הן בעיון הדין, הערות מבריקות ומיוחדות ועוד ועוד. באופן שכל תשובה בלולה מכמה וכמה עניינים. לא תשבוע עין מלראות, והדברים ידועים לכל הדופקים בתשובה בספריו הבהירים של מרן רבנו הגדול זצ"ל.

בחלק רביעי זה זכינו לאורו של רבנו בנושאים רבים שתמיד ידענו על שיטתו בתורה שבעל פה, וכעת הביאו המלך חדריו בספר זה באורך וברוחב. בספר זה באו למעלה ממאה תשובות בהלכה, פעמים בארוכה ופעמים בקצרה. ביריעה קצרה זו לא נוכל לעבור בין כל בתרי הספר כמובן, רק בקצרה בריש מלין בלבד. התשובה הראשונה דנה בעניין כוונות שם ה' בתפלה, מה צריך לכוון, והאם צריך לכוון גם בפסוקים או דוקא בברכות. משם אנו עוברים לכמה תשובות חשובות בענייני טלית ותפלין (אופן עטיפת ישמעאלים, זמן אמירת פסוקי "מה יקר", הורדת השרוול בין הנחת תפלין של יד לתפלין של ראש, מקום הנחת תפלין של יד, כיסוי התפלין בטלית, כל משנתו הענפה והעמוקה של רבנו בעניין תפלין דרש"י ור"ת ועוד ועוד), מדיני ברכות השחר ותפלה, זמני היום, זמן הנץ, חילוקי מנהגים בין אשכנזים וספרדים, סדר הגבהת ספר תורה, זמן תפלת מנחה, הדלקת נרות שבת לבנות רווקות, ענייני שהיה וחזרה, בעניין גילוח הזקן בחול המועד, שיעור התקיעות, מקום הדלקת נר חנוכה, זמן הדלקת נרות חנוכה ועוד עניינים רבים ומגוונים.

קובע ברכה לעצמו הסימן האחרון בחלק אורח חיים - סימן פז (הנחמדים מזהב ומפז רב) - ובו באה תשובת רבנו בעניין כתיבת מגלה שלא לשמה או על ידי אשה או קטן. תשובה זו - המשתרעת על פני למעלה משלושים עמודים - נכתבה על ידי רבנו עוד טרם היותו בן שש עשרה שנה! (רבנו התחיל בכתיבתה ביום פורים שושן, וסיימה כעבור כחודש - י"א בניסן התשכ"א). מדהים לעבור על תשובה זו ולהיווכח בעומק העיון ויושר הסברה ודרך הפסיקה שניתן בהם רבנו כבר בגיל זה.

בחלק יורה דעה מוצאים אנו כמה תשובות בענייני ריבית, בדיני מילה, בדיני כתיבת ספר תורה ועוד. תשובה מעניינת בחלק זה היא בעניין לימוד חכמת הקבלה: מאיזה גיל אפשר ללמוד וכיצד יש ללומדה. בין קפלי תשובה זו ניתן לראות את בקיאותו של רבנו אף בעניין טמיר זה.

בחלק אבן העזר כמה עניינים בדיני יחוד וגויטין ועוד, ובחושן משפט תשובה מבית הדין בשבת רבנו כסאות למשפט עם ידידו ורעו מרן הראש"ל הגר"ש עמאר שליט"א, ובהם הם נושאים ונותנים בדין המובא שם כדרכה של תורה, ועוד תשובה בעניין זכויות יוצרים בספרים וקלטות.

קובע ברכה לעצמו חלק "עניינים שונים" שבסוף הספר, ובו תשובה ארוכה ומרתקת על יחוס ספר מגיד משרים למרן ז"ל, ודחיית הטענות שכנגד זה בטוב טעם, ועוד כמה עניינים. חותמת את הספר תשובה מעניינת בעניין שירת פסוקים מהתנ"ך בכלל ומשיר השירים בפרט. לא בא כבושם הזה!

מפליא לראות שעם כל טרדותיו הרבות של רבנו - הן במסירת שיעורים בעיון מדי יום, הן בעניית תשובות לשואלים לאלפים, הן בענייני הנהגת הכלל והפרט, הן בדרשותיו הרבות לבני הישיבות ולקהל הרחב, הן ביסוריו הרבים והקשים שהיו מנת חלקו בעוונותינו הרבים - עם כל זה מצא רבנו פנאי להגות בחכמה ובתבונה, לחדש חידושים בכל עניין, ולהעלותם עלי גליון. וכנגד הכרכים שיצאו עד עתה מתורתו בהלכה, יש כפליים לתושיה ויותר העתידים לראות אור בכרכים הבאים בע"ה.

כמה מתאימים לרבנו הדברים שכתב בעצמו (בספרו מגדולי ישראל חלק ראשון עמ' ל"ח) על רבנו אברהם אבן עזרא, וזו לשונו: מפליא, שבניגוד למנהג העולם אשר "תחנונים ידבר רש", לא ניכר בסגנון הראב"ע בספריו שום סימני חולשה והתרפסות. יכול אדם לחשוב, שפירושו על התורה כתב בארמונות מרווחים עם עבדים ומשרתים והוא בגיל העמידה והכל מוכן על שלחנו. מי יאמין שהתחיל בפירושו בשנות הזקנה, בגיל ארבע ושישים שנה, אחר שנתרפא ממחלה קשה, והוא נע ונד בקצות תבל ללא קרובים ובני משפחה, וכל רכושו מתבטא בחכמתו ובבינתו העמוקה והרחבה. זה כחה של תורה, כמו שאמר התנא הגדול רבי מאיר (אבות פ"ו מ"א): "ומגדלתו ומרוממתו על כל המעשים..." בספר זה אנו מוצאים אף התכתבויות עם מרן גאון עוזנו הגר"ע יוסף זצ"ל, ועם עוד מגדולי ישראל כדוגמת הגר"ש משאש, הגר"י קפאח, הגר"מ לוי זצ"ל. ואשר המה חיים עדנה - מרן הראשון לציון הגאון רבי דוד יוסף שליט"א, הגאון רבי יעקב חיים סופר שליט"א ועוד.

תיאור חי של ימי חג הפסח במחיצתו של מרן רבנו הגדול זצ"ל מאת מקורבו הרב יוסף אלוני שליט"א | לשמו ולזכרו תאוות נפש

זריזות, כיסופים, ערגה לאל חי, דבקות, מתינות, השתפכות הנפש, אלו מקצת מן התכונות והרגשות שהתגלו במקצת לבאי בית מדרשו של מרן זי"ע בחודש ניסן, חודש הגאולה.

ביום ראש חודש ניסן הייתי מזדרז ועושה הכל לזכות להתפלל עם מרן זי"ע. חוץ ממה שיש ענין בכל ראש חודש להקביל פני רבו, נוסף גם הוא לשמוע קריאת פרשת הגשימים וברכת האילנות. מיד לאחר התפלה מרן זי"ע היה נעמד, זכר לקרבן שמקריבים מעומד (עי' ה' נסי ח' ב' עמ' ג' ע"ה 10), וקורא בנעימה מיוחדת, בטעמי המקרא שבהם מלמדים את ילדי ה"כותאב", את הפסוקים שלפני קריאת נשיא היום, ואח"כ קורא מברכת כהנים עד סוף הנשיא הראשון, ובכל יום את קריאת הנשיא של אותו יום. קריאה נעימה ומתוקה. מעדיף לא לקרוא עם הרב ביחד, כי אז לא אוכל להתרכז ולהפיק את מלוא ההנאה. כן, זה אולי לא נחשב "מעמד נשגב ומרטיט" ואולי זו סתם קריאה בעיני העם, אבל כל ענין וכל קריאה שזוכים לשמוע ולראות אצל מרן זי"ע הופך לחוויה רוחנית מיוחדת.

לאחר קריאת פרשת הנשיא, מרן היה קורא את התפלה הקשורה לאותו נשיא, המופיעה בסידורים, "כי הן תפלות יקרות הערך ומלאות כיסופין וגעגועין לגאולה, והם קדש קדשים. וכשאני מגיע לנשיא שבט מנשה ואומר "לא תנשנו בגלות החיל הזה בזכות מנשה", זולגות עיני דמעות" (שם עמ' ד ועמ' תקה).

יש להעיר כאן במאמר המוסגר, שבשנים האחרונות מרן זי"ע היה יושב בקריאת פרשת הנשיאים עקב חולשתו. אבל שנים רבות היה עומד וכמו שצוין לעיל.

כדרכו של מרן זי"ע לעשות כל דבר בזריזות וברגע הראשון שאפשר לעשותו, לאחר התפלה הלכו כל הציבור ומלכנו בראשנו לברך את ה' על הגני אילני דמלכלבי. עד להרחבת בית הכנסת היו שני עצי פרי בחצר בית הכנסת ומרן זי"ע היה יוצא לשם לערוך את הברכה ברוב עם, כשלפני הברכה הוא בודק ושואל היכן הניצנים נראו בארץ, ואז מברך ע"פ הסדר של ה'בן איש חי' מתוך קונטרס שהוציא לאור הרב יוסף זליכה זצ"ל. מרן זי"ע היה מברך הראשון בקול רם ובנעימה קדושה, כשכולם מקשיבים ועונים אמן, ולאחמ"כ כל הציבור מברך ביחד ומרן עונה אחריהם. וזאת כדי לא להפסיד את עניית האמן, שגדול העונה יותר מן המברך. בשנים האחרונות זכה הגבאי המסור ר' נסים לוי לארח את מרן זי"ע בחצרו, כשמרן בירך שם ברכת האילנות ברוב עם.

בשבועות שקודם הפסח היה מרן זי"ע עובר בשיעוריו על סדר ההגדה ומסביר במתיקות נפלאה ועומק הפשט בתוספת חידושים נפלאים אשר כל השומע מתענג וכבר מחכה בקוצר רוח לקרוא את ההגדה בליל הסדר. אשרי מי שזוכה לעבור על פירוש ה' נסי של מרן זי"ע לפני החג, שאז ודאי יחוש את ליל הסדר בצורה אחרת לגמרי. וכן היה עובר על הלכות חג הפסח כסדרן מתוך בן איש חי ופעמים מתוך חזון עובדיה. בשבת הגדול בשנים קודמות, היה מרן זי"ע דורש לפני מנחה במשך שעה בהלכות הפסח (במקום חצי שעה שהיה דורש בכל שבת אחח"צ), ונוגע ברוב הנקודות הנצרכות למעשה לכלל הציבור.

בערב פסח, לאחר תפלת שחרית היה מרן קורא בערגה את סדר קרבן פסח בנחת ובהטעמה, מתוך געגועים וכיסופין לזמן שביהמ"ק היה קיים. לאחמ"כ היה קורא את סדר מ"ב מסעות שהיא סגולה להניצל ממגפה ומכל מקרים רעים, ואחריו את הסגולה של רבי שמשון מאוסטרופולי זצ"ל. כל קריאה היתה בנחת ובשלווה. וזו היתה אחת ממדותיו המיוחדות של מרן זי"ע, שכל דבר היה זריז לעשותו בזמנו ובלי להתמהמה, אבל כשהגיע לעשות הענין, לא היה עושהו במהירות ובחטף כ"פרוש מה חובתי ואעשנה", אלא בנחת ובשלווה ובהטעמה כמי שכל עיתותיו בידיו.

בליל הסדר לא זכיתי להיות במחיצתו, לבד מפעם אחת שזכיתי

להיכנס אל הקודש פנימה באמצע הסדר בהשתדלות הבחור הגעים ר' ינון מאמו הי"ו שהתחפש בצורה מושלמת לעבד שיצא הרגע ממצרים עם תחבושת על הפנים המוכתמת בכתמי דם מהכאות הנוגשים המצריים, כשעל גבו לבנה (שייחודה מערב החג) זכר לעבדות, ואנחנו היינו עם גי'כות בלבד (פריטי התחפושת היו מהרה"ג ר' יצחק בוכריץ שליט"א). וזכינו לראות את מרן כמלך בגדוד ופניו מאירות בהתרוממות הרוח בקיימו מצות והגדת לבנך ולבני בניך. וסיפר ר' ינון מאמו הי"ו למרן זי"ע שהוא יצא ממצרים והוא בדרך לקבל את התורה בג'רבא [כמובן בדרך צחות], ומרן חייר ושמח מאד על ההמחשה המשעשעת, ואח"כ בירך כל אחד ואחד בענין הצריך לו. ולי אמר בלשון קדשו: "כנגד ארבעה בנים דברה תורה אחד חכם ואחד גאון ואחד צדיק ואחד לא רק שהוא יודע לשאול אלא יודע גם להשיב" ובזאת בירכני לבנים זכרים ושמחתי מאד, ויצאנו מאת פני הקודש בשמחה רבה [זכעת התקיימה ברכתו תל"ת בתוך השנה לפטירתו, כן יוסיף ה'].

בבוקר כידוע אומרים תיקון הטל, ואז היה מדבר מרן בהלכות אלו ואומר יחד עם כל הקהל 101 פעם "מחיה מתים אתה רב להושיע מוריד הטל". וכידוע דרכו שלא לדחות שום דבר אלא לעשות כל דבר ברגע הראשון שאפשר. וגם ניכרת בזה בערת יראת השמים שבקרבנו שלא להגיע ח"ו לספק ברכות לבטלה למקרה שאדם מסתפק ואז יצטרך לחזור מתחילת התפלה. וכן במוצאי החג לפני ערבית היה מרן זי"ע אומר "רופא חולי עמו ישראל, ברכנו" וכן"ל.

לאחר קדיש תתקבל היינו קוראים עם הרב סדר קצירת העומר ואח"כ סדר ספירת העומר, והיה עושה אז את "סגולת המלח", ואחר התפלה היה מרן זי"ע קורא כל ההושענות והתפלות שתיקן מרן הבן איש חי זי"ע מתוך קונטרס "שערי רחמים" שסידר בן אחיו רבי אוריאל מאזוז שליט"א, את המלח היה משאיר כמדומני במגירת שולחנו עד השנה הבאה, כסגולה לשמירה מעין הרע ועוד.

בשביעי של פסח היה מרן זי"ע קורא עם הציבור את התיקון, והיה מעורר שכדאי לקרוא את התיקון הזה כי הוא קריאה של פסוקים ומאמרי חז"ל על הגאולה בעיקר, ונועד לעורר רגשות ציפיה לגאולה. את מזמורי התהלים ופרקי המשניות וקטעי הזוהר היה מחלק בעצמו לכל הנוכחים ואז קוראים שירת הים "סמוך לחצות" [ולא לאחר חצות], ולאחר מכן הולכים הביתה.

למחרת, ביום שביעי של פסח היה מרן זי"ע יושב אתנו במשך כשעה וחצי לערך, וקוראים את שיר השירים פסוק פסוק עם תרגום, ובו רואים את אהבת ישראל לעמו וענייני הגאולה. כל הקהל קוראים את הפסוקים ביחד, ואת התרגום קורא כל פעם אחד מהקהל לפי התור, ובראש התור נשמע בארצנו קול המלך קורא בנעימה תרגום הפסוק שהגענו אליו. כמה היה נעים לשמוע את מרן זי"ע קורא בנעימה קדושה, וכמה שמחתי שפעמים שהשתרר שקט משום מה, ומרן זי"ע סבר שנגמר הסבב והתחיל לקרוא, אמרתי בלבי 'ברוך השם שזכינו לשמוע עוד פסוק ממרן זי"ע'. את תרגום הפסוק האחרון היינו קוראים כל הציבור יחד עם מרן זי"ע, ואחר היה אומר את ה'הי רצון' שאחר הלימוד, ואז באופן נדיר היה אפשר לומר: בזכות שיר השירים אשר קראנו "ולמדנו".

לאחר מנחה היה מרן מציינ שכדאי מאד ומנהג יפה הוא לערוך סעודה שלישית בסוף יום שביעי של פסח, והיה אומר שכן נהגו שלשת עמודי הוראה, ספרדי ליטאי וחסיד, הרמב"ם שסובר שיש לערוך סעודה שלישית בכל יום טוב, והגר"א מפני חובת מצות מצה שבסוף יום זה נגמרה מצותה, והגר"ז מלאדי שקורא לה סעודת משיח (ואומרים שכן נהג הבעש"ט), [וכן נהגו בברסלב ובעוד חסידויות לזכר הצלת הבעש"ט ביום זה]. "ובסעודה זו כלם שוים לטובה, כלם אהובים כלם ברויים כלם גבורים", וטמן ברמ"ז שבים אחרון של פסח קוראים שה'ש עם תרגום, ובסופו כתיב האלף לך שלמה, "בסעודת המלך המשיח" עולה אלף (ה' נסי ח' ב' עמ' רפז-ז). ביום קדוש זה בעוה"ר ניטלה העטרת ולוקח אדוננו מעל ראשנו ובניסן נפטר אבי התעודה, אבל יש לזכור כי היא עת הלידה, ביום שלשה עשר לחודש ניסן שבו קוראים "בהעלותך את הגרות". על כן עלינו בחודש זה להתחזק להעלות את הגרות לזכרו של אבינו רוענו, וללכת בדרכיו ולשמור כל מנהגיו ודרכיו אשר הורנו, וללמוד בתורתו, בפרט ביום פטירתו, ולהמשיך בכל כוחנו את המסורת, ומהרה נראה בבנין ציון בהקטרת הקטורת.

ילדי תפילות

בזכות מסירות נפש

בזמן יציאת מצרים, חפץ היה הקב"ה לגאל ברחמיו את עמו, אולם ראה שאין בידיהם מצוות שבזכותן יגאלו. מה עשה? נתן להם שתי מצוות - קרבן פסח וברית מילה.

מה מיחד דוקא בשתי מצוות אלו? החסרות מצוות אחרות בתורה (כמו שמירת שבת למשל)? אלא, בשעה שעמדו ישראל להגאל, היה קטרוג על עם ישראל בשמים, שרם של מצרים התקומם וטען: מה אלו (המצרים) עובדי עבודה זרה, אף אלו (ישראל) עובדי עבודה זרה. ואם כן, באיזו זכות ישראל נגאלים? ואמנם טענתו היתה קשה, והקטרוג הגדול שקטרג על ישראל עשה רשם גדול בשמים, והיה צרף שעם ישראל יעשו דוקא מצוות שיש בהן מסירות נפש.

מצוות קרבן פסח היתה כרוכה במסירות נפש עצומה, מאחר שהשה היה אלילים של המצרים. היה זה חרוף נפש לשחט את העבודה זרה שלהם בלא פחד, לצלות אותו כאשר ריחו נודף למרחוק, ועוד למרח את דמו על המשקוף ועל שתי המזוזות, ובכך לצין לעיני כל כי אלילים אינו שוה מאומה. גם במצוות המלה בלטה מסירות נפשם של עם ישראל. ידעו עם ישראל כי מצפה להם דרך מדברית ארצה וקשה, ומי יהיו לבצע 'נתוח' ערב יציאה לדרך? אולם הם קימו מצוות ה' בלא הרהור, ובזכות זה זכו לגאולה.

כלם בחכמה עשית

עטוש

מטרתו לנקות את דרכי הנשימה. במהלך היום נכנסים אלפי חלקיקים שונים לגוף, בעקר דרך האף. קשה שערות שבאף מגורות יתר על המדה, מפעל רפלקס של עטוש בעזרת אור במהירות גבוהה, והפסלת יוצאת.

מכל מלמדי השכלתי

מה לומדים מ - חמץ

לעמת המצה הדקיקה נטולת החללים, החמץ נראה גדול ונפוח, אף למעשה הוא מלא בבוועות אור. תכולתו הבסיסית של החמץ אינה מרבה משל המצה, ומראהו הגדול יותר אינו אלא אחיזת עינים והטעית חושים.

גם היצר הרע - השאור שבפסה, מנפח ומנפח את העברה, אף למעשה מדבר בבועה דמיונית וריקה מתכן.

הידעת?

היום היחיד שקוראים בו הלל שלש פעמים

יום טוב ראשון של פסח. פעמים בלילה (אחת בערבית ואחת בהגדה). ופעם שלישית ביום בתפלת שחרית.

הצורך לתקשר נכון

המשפט - **תקשורת נכונה מניעה את העניינים** - זהו כלל חשוב בכל תקשורת בין 2 אנשים, ובמיוחד בניהול עסק. בתפקוד נכון של עסק - וכדי לייעל אותו, ישנם דרישות של מנהל, מול צוות העובדים. הדרישה שלו בד"כ כוללת: **בקשת מידע** מהעובדים על ההתנהלות בשטח, והעברת **מידע** באמירה או בכתיבה, או הסבר וחלוקת תפקידים. הוא מעביר מידע, כדי שהעובדים יבינו מה עליהם לעשות, ויוציאו זאת לפועל, ומתשאל אותם על מעשיהם. למרבה הצער נוצרות פעמים רבות, בעיות רבות בצוות, כתוצאה מתקשורת לקויה, שמתקבלת מהמנהל, או מהסגנים שלו. וזה קורה בד"כ בעקבות תקשורת לא מדויקת, או מיעוט בתקשורת ובהסברים. ומכאן זה מגיע להעברת מידע שגוי, או העברת מידע לא נכון, ואי הבנות, ועוד... לרוב חוסר ההבנה של העובד, אפילו לא מבוסס במילים, אלא יכול להתבטא בהזעפת פנים, כעס, או אנחה בלבד, אבל זה יכול להגיע עד כדי שינוי בהוראות, ולכישלונות רבים. קל לגלות מתי אנשים מרגישים שהמסר לא הועבר כראוי, כי הם נוטים לומר משפטים, שמהם אפשר להבין, עד כמה זה לא היה מובן. כמו:

אם לזה התכוונת, אז למה לא אמרת ???
חבל שלא אמרת את זה, באופן ברור יותר...
אני לא מבין בדיוק, מה אני אמור לעשות...
אני לא יודע אם הוא התכוון ברצינות או לא...
אני לא בטוח במה שהוא רוצה ממני...

מכך ברור שהמסר שהועבר, והמסר שהתקבל אינם תואמים, וחשוב איפה מאד למצא את הדרך, לסגירת הפער הזה. רק לעיתים רחוקות מביעים אנשים את עצמם כראוי, ולרוב זה נובע מהדרך שבה הם מעבירים את המסר, ולא מתוכן המסר עצמו. חשוב להבין היטב את התהליך שבו רעיונות ומידע, הופכים למסר שרוצים לשדר הלאה. אמנם נחמד שיש רעיונות מעניינים, ותוכניות לטיפול שצריך להעביר לעובדים, אבל צריך לדעת, איך להעביר אותם בצורה ברורה ובהירה, כדי שהעובד יבין מצוין, מה מתבקש ממנו.

2 דברים עלולים למנוע תקשורת טובה: א. חוסר היכולת לשדר את המסר בבהירות ובהגיון, כמו למשל, להגיד: "המעטפות עומדות להיגמר" כשאנו מתכוונים להגיד: "אנחנו זקוקים לעוד מעטפות", או: "צריך לדאוג לקנות עוד מלאי של מעטפות, לפני שייגמר". ב. חוסר היכולת להבין את האינטרסים והתפיסה של מי ששומע, ולנסח את הבקשה, כך שיובן היטב ויסיט את תשומת הלב של השומע אליו. כגון: (דוגמה מחיי הבית והילדים) ילד שמספר לאמו שאחיו הקטן מפריע לו לשחק, או הורס לו מה שהוא בנה... אמא שרגילה לילדים השובבים תרגיע את הילד, ותמשיך להתעסק בענייניה. אך אם הילד יגיד שאחיו מפריע לכולם לשחק, ודוחף גם את התינוק שזוחל ברצפה, האמא תרוץ לראות מה קורה, ותודה לילד שבא לקרוא לה... כי הוא הסיט את תשומת ליבה, למה שחשוב לה, ומסוכן בעיניה.

אם המסר לא יועבר באופן ברור, הוא גם לא יתקבל כראוי ע"י השני, ותהליך התקשורת ייפגע. כמו הילד שרואה, שאחיו הקטן מטפס על הכסא, ומתקרב לשולחן, ועלול ליפול. הוא יכול לצעוק אמא, בואי רגע, והמא שעסוקה לא תמיד תרוץ במייד לכל קריאה של הילד, ואילו אם הוא יגיד, אמא יוסי עולה על השולחן, האמא תעזוב הכל, ותרוץ להוריד אותו.

וכן גם בעסק, אם אתה מסביר שמשהו נתקע לך במחשב, ואתה לא יכול להתקדם, ולא לענות לפונים. מנהל הצוות יבין שיש פה תקלה רצינית, ויבא לבדוק את הבעיה, ולא יחשוב שסתם אתה מזעיק אותו כל רגע...

לבוא מוכנים

דאגו מראש שיהיו ברשותכם כל הכלים והחומרים הדרושים על מנת לנקות את הבית.

סיפוק

תלו טבלה על דלת כל אחד מהחדרים עם פירוט כל הרהיטים שבו, כאשר לאחר ניקוי של כל רהיט תסמנו בסיפוק וי לצד שמו.

עשרת הנקיונות פסח

אל תתפשרו על האכילות של הכלים והחומרים שבהם תשתמשו. הפרש בעילות בין החומרים האפשריים ביותר.

לא רעב

למרות הקושי הקפידו על ארוחת מסודרת לבני הבית ילד רעב - לא עובד.

מיקוד

אל תתפזרו לכמה פרויקטים יחד, דבר שעלול לגרום לבית הפוך ואיבוד שליטה. נקו בשיטתיות: אם היום עושים את החדר הילדים, התייחסו לזה כפרויקט שכולם שותפים להצלחתו, ועד שלא מסיימים אותו לא עוברים לחדר אחר.

על מנת לקבל פרס

הבטיחו לעצמכם פרס מיוחד על סיום הצורך בניקוי. כמו ציאה לסרט, או ציאה לארוחת בריאות.

אווירה

דאגו שההכנות לפסח יהיו נעימות. עם מוזיקה ברקע, וגם קצת ריקודים, כלי לחץ, עצבים, צעקות ונערות (הרב טייטלבוים).

ונשמרתם

חמירא סכנתא מאיסורא! היזהרו שהנקיונות לא יבואו על חשבון סיכון מחומרי ניקוי רעילים וכיוצא.

התאמה

לכל ילד יש כישורים משלו - הטילו על כל אחד מהילדים משימות מוגדרות בהתאם לכישוריו וכוונותיו.

תכנון

תכנונו מוקדם את השבוע, האחרון לפרטי פרטים - מה המשימות לכל יום ומה נדרש לכם כדי לבצע אותם. (א. פסח ורדי)

אומנות הנישואין

מגיעה לבני ברק

מזמינה אותך לחוויה ייחודית של שמחה עניינית אמיתית. בואי לתת לך מקום של נשמה ונשימה להודות על החיים ולראות בהם מתנה.

< קדושת הבית היהודי בהלכות ובהשקפה - בדרכה של הרבנית מרים געמן צ"ח
< נגיעות של נפש בריאה בעומת החיים.
< זוגיות בונים (ולא רק) בשניים.
< חיבור פנימי שיוצר עבודת ה' מתוך שמחה...!

בין הנושאים שילמדו:

בימי ראשון בין השעות 20:00-22:15

נפגש בעזרת הנשים בבית הכנסת אהבת התורה נחמיאל 43 בני ברק

הסדנה תועבר ע"י לה כהן תחי

הסדנה תכלול 13 מפגשים מרעננים, מגוונים ומחפכים

הפגש ראשון בערב ב' א"ר 19.04.26

מפגש סיום: כ"ז תמוז 12.07

לפרטים והרשמה: מכון נעשה אדם 02-6560474

לשאלות ובירורים: גברת מ. מדר תחי 054-8450484

עלות הסדנה: 250 ₪ 6x מסובסד תשלומים

בשעה טובה ומוצלחת

במלאת שנה לפטירת אבינו דוענו מרן הגאון ראש הישיבה רבנו מאיר מאזוז זצ"ל
שמחים אנו לבשר לציבור הרחב על צאת ספרו החדש מכתב ידו הטהור

שו"ת בית נאמן חלק רביעי

מכיל עשרות תשובות ארוכות
בנושאים מעניינים ומגוונים

בין שלל הנושאים בספר: מונת ה' בתפלה
ובברכות, סדר ההתעטפות בטלית, מקום הנחת
תפלין של יד, בעניין שיטת ד"ת בתפלין ועוד
עניינים שונים בדיני תפלין, בעניין שעות שוות
וזמניות, דיני תפלה, דיני הטמנה וכישול בשבת
(ומהם עניין הפלאטה, דובו יבש, חימום דבר לח
ע"ג הפלאטה ע"י שומר ועוד), הלכות המועדים,
הלכות דיבות, הלכות יחוד, ועוד ועוד.

הספר מכיל גם תשובות בעניינים שונים כמו
יחוס ספר מגיד מישדים למרן, ששה מקומות
סתומים בפיה"מ להדמב"ם ופתרון, בדין שידת
שירים מהתנ"ך ועוד ועוד.

לא תשבע עין מלראות

"קראתי לספר זה
בית נאמן...
כי זה בידי
העיקרי בעוה"ז
ובעוה"ב..."

(מהקדמת רבנו לשו"ת
בית נאמן ח"א)

להזמנת הספרים: 03-6714821 // 050-415-85-65

או במייל: kise821@gmail.com // או באתר: www.ykr.org.il